

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ETHICAL BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND GOOD CHARACTERISTICS
OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 18

วิทยานิพนธ์

ของ

ณัฐพร มั่นคง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2563

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ETHICAL BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND GOOD CHARACTERISTICS
OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 18

วิทยานิพนธ์
ของ
ณัฐพร มั่นคง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2563

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

เรื่อง

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

Ethical Behavior of School Administrators and Good Characteristics of Teachers in Schools
under the Secondary Educational Service Area Office 18

ณัฐพร มั่นคง

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ รัชดาพรธรรณิกุล)

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ผู้ช่วยอธิการบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรถศรีวร)

วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ. 2563

ณัฐพร มั่นคง. (2563). จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล ปร.ค. (พัฒนศึกษา)	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ ปร.ค. (การบริหารการศึกษา)	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษา
คุณลักษณะของครูที่ดี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ
คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 18 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ
จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 18 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถาม
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 53 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.100 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 - 0.84
มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี จำนวน
42 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 - 0.86 มีค่าความเชื่อมั่น
เท่ากับ 0.96 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง
ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน 2) คุณลักษณะของครูที่ดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
และ 3) จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับคุณลักษณะ
ของครูที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยที่พบว่าจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก การพัฒนาครูและนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะพื้นฐานของความถูกต้องและความดี จะส่งผล
ให้ครูสามารถยึดเป็นแบบอย่างในการมีคุณลักษณะของครูที่ดี ทำให้การพัฒนานักเรียนมีคุณภาพ
เกิดประสิทธิผลที่สูงขึ้น นอกจากนี้สามารถนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ประโยชน์

เป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรม พัฒนาตนเอง พัฒนางานวิชาชีพของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อจะได้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา, คุณลักษณะของครูที่ดี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Nataporn Mankong. (2020). **Ethical Behavior of School Administrators and Good Characteristics of Teachers in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 18**. Thesis M.Ed. (Educational Administration). Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University.

Thesis Advisors

Assistant Professor Dr.Theerangkoon Warabamrungskul Ph.D. (Development Education)	Chairman
Dr.Kamonwan Anan Ph.D. (Educational Administration)	Member

Abstract

The purposes of the research were: 1) to study the level of ethical behavior of school administrators, 2) to study good characteristics of teachers, 3) to study the relationship between the ethical behavior of school administrators and good characteristics of teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office 18. The sample of this research were 385 administrators and teachers from schools under the Secondary Educational Service Area Office 18 in the academic year 2019. The research instrument was a three-part, five-scale rating questionnaire regarding the ethical behavior of school administrators and good characteristics of teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office 18. Part 1 included the general information. Part 2 contained 53 items regarding the ethical behavior of school administrators, with a reliability of 0.60-1.00, a discrimination of 0.31-0.84 and reliability of 0.97. Part 3 consisted of 42 items about good characteristics of teachers with a validity of 0.80-1.00, a discrimination of 0.21-0.86 and a reliability of 0.96 and an overall reliability of 0.98. Data were analyzed by using Statistical Computer Program to calculate the percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient and simple regression analysis.

The research findings were as follows: 1) ethical behavior of school administrators was at the average level overall and in individual aspects, 2) good characteristics of teachers was at the highest level overall, 3) ethical behavior of school administrators had a positive relationship at the highest level with good characteristics of teachers at the statistically significant level of .01. This research revealed that ethical behavior of school administrators

had a positive relationship at the highest level with good characteristics of teachers. The basis of integrity and goodness resulted in good characteristics of teachers which could increase the quality of students' development effectively. In addition, data and information obtained from this research can be used as a guideline for behavior modification, self-development, professional development within the organization such that the educational personnel can work together efficiently which provides direct benefit to teaching and learning at school.

Keywords: Ethical Behavior of School Administrators, Good Characteristics of Teachers

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและให้คำแนะนำเป็นอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล ประธานกรรมการปริกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ กรรมการที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปริกษาและแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ติดตาม ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดเวลา รวมถึง รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คือ อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร และอาจารย์ ดร.วิบูลย์ บุญลอย อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นายธีระวัฒน์ สิงหนุต วิทยฐานะเชี่ยวชาญ อดีตตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม ดร.สุชาดา สวัสดิ์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการ และนางสาวสุดใจ กิจสำเร็จ ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนระยองวิทยาคม ที่ได้อนุเคราะห์ตรวจแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณนายบำรุง ชูประเสริฐ ผู้บริหารโรงเรียนระยองวิทยาคม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการทดสอบใช้เครื่องมือ และขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ที่ได้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ประสบการณ์และแนวทางด้านการศึกษา ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ และมิตรภาพจากเพื่อน ๆ สาขาการบริหารการศึกษารุ่น 611 ทุกท่าน

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้แก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ณัฐพร มั่นคง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมุติฐานในการวิจัย.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา.....	11
ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา.....	11
ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา.....	13
ความหมายของจริยธรรม.....	14
ความสำคัญของจริยธรรม.....	17
องค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา.....	24
คุณลักษณะของครูที่ดี.....	49
ความหมายของครู.....	49
ความสำคัญของครู.....	51
องค์ประกอบคุณลักษณะของครูที่ดี.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	97
งานวิจัยต่างประเทศ.....	97
งานวิจัยในประเทศ.....	98

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 101
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 101
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 102
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 104
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 105
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 106
4	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 107
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 107
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 108
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 108
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 126
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 126
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 126
	สรุปผลการวิจัย..... 128
	อภิปรายผล..... 128
	ข้อเสนอแนะ..... 134
	บรรณานุกรม..... 135
	ภาคผนวก..... 142
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ..... 144
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย..... 145
	ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... 153

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	163
ภาคผนวก จ ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	177
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	185

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวิเคราะห์จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากทัศนคติของนักวิชาการ.....	37
2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดีของครูจากทัศนคติของนักวิชาการ.....	85
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตามจังหวัด.....	102
4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	108
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมและรายด้าน	110
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ.....	111
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความยุติธรรม โดยรวมและรายข้อ.....	112
8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ.....	113
9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมและรายข้อ.....	114
10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทน โดยรวมและรายข้อ.....	116
11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความสุภาพ โดยรวมและรายข้อ.....	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมและรายชื่อ	118
13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความรู้ โดยรวม และรายชื่อ.....	119
14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 บุคลิกภาพที่ดี โดยรวมและรายชื่อ.....	120
15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทน โดยรวมและรายชื่อ.....	121
16 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมและรายชื่อ.....	122
17 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายชื่อ.....	123
18 ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะ ของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวม.....	124
19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 18 โดยแยกเป็นรายด้าน.....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
20 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18	164
21 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18.....	171
22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18.....	178
23 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18	181

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

10

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในปัจจุบันสังคมไทยเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว และจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากนานาประเทศเข้ามาเป็นตัวกลางในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและพฤติกรรมความเป็นอยู่ของคนในสังคมจากเดิมอย่างรวดเร็ว สังคมถูกครอบงำจากอิทธิพลทางด้านวัตถุ มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อการอยู่รอดมากขึ้น ขาดจิตสำนึก ความรับผิดชอบ เป็นเหตุให้เกิดความไม่สมดุลภายในจิตใจ ส่งผลให้สังคมไทยเผชิญวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาจึงเป็นงานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นอยู่กับการศึกษาของพลเมือง ถ้าหากจะเปรียบอัฐเป็นรากฐานของดี การศึกษาก็เปรียบเหมือนรากฐานชีวิตของมนุษย์ ดังที่ พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ความว่า งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ แต่การพัฒนาคนให้เจริญไปด้วยปัญญาข่อมอาศัยคุณธรรมจริยธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน เพราะนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและทุกอาชีพในสังคม และดังพระบรมราชาโชวาท เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2520 ความว่า การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่า ความรู้นั้น เสมือนเครื่องยนต์ที่ให้อะไหล่เคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมจริยธรรมเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้อะไหล่เคลื่อนที่ไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือ ปลอดภัย บรรลุจุดประสงค์ ถ้าขาดผู้มีความรู้เป็นผู้บริหารการดำเนินการข่อมเจริญก้าวหน้าไปได้โดยยาก แต่ถ้างานใด สังคมใด และบ้านเมืองใดก็ตาม ขาดบุคคลผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม ความสุจริตแล้วจะดำรงอยู่มิได้เลย จากพระบรมราชาโชวาท ข่อมชี้ให้เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมและการศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการไปพร้อมกันจึงจะเกิดความรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมือง (อาคม มากมีทรัพย์, 2556 : 2 ; สุทัต จันทะสินธุ์, 2560 : 1 ; พระมหาสมบุญ สุทธิ โม, 2560 : 3)

การพัฒนาคนจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ โดยมีการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นฟันเฟืองหลักในการบริหารจัดการสู่การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542. 2542 : 3) คนส่วนใหญ่ในสังคมมองหาผู้บริหารที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จในด้านความรู้เชิงการบริหาร โดยลืมนึกถึงองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ จริยธรรมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 18) กล่าวว่า รัฐบาลให้ความสำคัญเรื่อง ของจริยธรรมเป็นอย่างมาก และเรียกร้องให้ดำรงอยู่ในการดำเนินกิจกรรมของทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐและเอกชน เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาเรื่องขาดคุณธรรมจริยธรรม ของผู้นำมาตลอดระยะเวลายาวนานจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องของการบริหารบ้านเมือง การบริหารองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่เว้นแต่สถาบันทางการศึกษา จะพบว่าจากเหตุการณ์ ข่าวสารปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดจริยธรรมในการบริหารงานเพิ่มมากขึ้น มีการทุจริตคอร์รัปชันในวงการศึกษาอย่างเป็นระบบ คม ชัด ลึก (ออนไลน์. 2562) กล่าวว่า ผู้บริหาร วงการศึกษาทุจริตเป็นวัฒนธรรม การทุจริตคอร์รัปชันในวงการศึกษา พบว่ามีหลายรูปแบบมาก ทั้ง รูปแบบและลักษณะความร่วมมือการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ ในภาคการศึกษาเครือข่าย กลุ่มอิทธิพล มี 2 กลุ่มใหญ่ คือ การทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้าง และการจัดซื้อวัสดุ คุรุภัณฑ์ทางการศึกษา การทุจริตคอร์รัปชันจากระบบบริหารงานบุคคล การทุจริตคอร์รัปชันจาก การรับนักเรียนเข้าสถานศึกษา การทุจริตจากการเบี่ยงเบนงบประมาณที่ได้รับจากส่วนกลาง และ เงินอุดหนุนประเภทต่าง ๆ และอื่น ๆ อีกมากมาย จากเหตุการณ์ดังกล่าวในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึง ความสำคัญในการเร่งพัฒนาจริยธรรมในตัวผู้บริหารสถานศึกษา สังคมไทยมีการพูดคุยกันอย่าง กว้างขวางระหว่างผู้บริหารที่มีจริยธรรมกับผู้บริหารที่มีความสามารถ คำตอบก็คงต้องการผู้บริหาร ที่มีคุณสมบัติทั้งสองอย่าง คือ ทั้งเก่งและดี เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากต่อผู้ใต้บังคับบัญชา การที่จะทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรมได้ ครูและผู้บริหาร สถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมก่อน เพราะครูคือแบบอย่างของนักเรียน และในขณะเดียวกันผู้บริหาร โรงเรียนก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู ถ้าผู้บริหารขาดคุณธรรม จริยธรรมย่อมเป็นเหตุของความเสื่อมของหน่วยงาน บุคคลในหน่วยงานมักจะแตกแยกขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานย่อมลดลง ผู้บริหาร ที่มีจริยธรรมย่อมเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือ

ในการทำงาน สามารถรวมพลังแห่งการยอมรับ เป็นพลังสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานย่อมสูง (นิยวัน วรานุสาสน์. 2561 : 27-28) จริยธรรมของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แก่ครูในสถานศึกษาให้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของตนให้เป็นครูที่ดีของผู้เรียน

บุคคลสำคัญที่จะดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ ครู จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงเน้นย้ำลักษณะของครูที่ดี คือ ครูจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนเป็นที่รักของศิษย์ ไม่ควรมุ่งยศศักดิ์ ความร่ำรวยและผลตอบแทนทางวัตถุ ต้องยึดมั่นใน คุณความดี (จักษณา อธิรัตน์ปัญญา. 2561 : 1404) ครูจึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา ผู้ที่จะเป็นครูนั้นต้องประกอบด้วยลักษณะของครูที่ดี (ธีรังกูร วรบำรุงกุล. 2560 : 33) การเป็นครู ต้องเป็นทั้งกายและใจ ต้องเป็นด้วยจิตวิญญาณ ต้องเป็นด้วยจิตสำนึกอันเกิดขึ้นและสั่งสมมาเพื่อ ชีวิตความเป็นครูอย่างแท้จริง เพราะการประกอบวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ครูจึงเป็นผู้กำหนดคุณภาพประชากร ในสังคม เพราะคุณภาพประชากรในสังคม คือ ตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นที่รวมของคนเก่ง คนดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และการชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของครูที่ดีเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งถูกระบุไว้ในเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะของครู ทุกคนด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ นอกจากนี้ครูสภายังได้กำหนดให้มีรางวัลของการเป็นครูที่ ดีโดยดำเนินการคัดเลือกผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ วิชาชีพดีเด่น สร้างคุณประโยชน์ด้านการศึกษาและดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเป็นแบบอย่างได้ เพื่อรับรางวัลครูสภา และได้มีการกำหนดสมรรถนะหลักของครู ที่ระบุถึงจริยธรรมธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูให้สมกับการเป็นวิชาชีพ ชั้นสูง ที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนและสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม (ครูสภา. ออนไลน์. 2562)

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงจนเกิดผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริหารและครูทำให้ คุณธรรมจริยธรรมตกต่ำเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสนใจและมองเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข รวมทั้งกรณีความผิดทางวินัย ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการ มัชยมศึกษาเขต 18 ที่ผ่านมา ได้ถูกดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้บริหาร สถานศึกษา ให้มีการตรวจสอบการบริหารงานหลายอย่างไม่โปร่งใส ทั้งด้านการทุจริต

การบริหารงานงบประมาณ การประเมินขั้นเงินเดือน และการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การสร้างอาคารเรียนที่ไม่มีความปลอดภัย การเรียกเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาจากนักเรียนและผู้ปกครอง แต่ไม่สามารถบริหารคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ (ไทยรัฐออนไลน์.ออนไลน์. 2561 ; แนวหน้า. ออนไลน์. 2562) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญและศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารและลักษณะของครูที่ดี เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ดังเช่น ก้นยมาส ชูจีน (2559 : 299) ได้เสนอผลการวิจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพและความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนด้านคุณลักษณะของครูที่ดี จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2561 : 1404) ได้ศึกษาเส้นทางการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นครูดี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดี มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นครู 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) คุณธรรม 4) วิถีทางปัญญาสร้างสรรค้ความรู้ และ 5) ความรักในวิชาชีพครู จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะจริยธรรมของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนา

จากความเป็นมาและความสำคัญของจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะของครูที่ดีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ได้มีสารสนเทศที่เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และคุณลักษณะของครูที่ดี สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรม พัฒนาตนเอง พัฒนางานวิชาชีพ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีมีจริยธรรม และสร้างคุณลักษณะของครูที่ดี เพื่อพ้องต่อการไปสู่ความสำเร็จ และสมาชิกในองค์กรมีความเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อจะได้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,967 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ออนไลน์. 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 3,967 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้เพื่อความคลาดเคลื่อนไว้ร้อยละ 10 จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละจังหวัดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ดังนี้

- 2.1.1 ความซื่อสัตย์
- 2.2.2 ความยุติธรรม
- 2.2.3 ความรับผิดชอบ
- 2.2.4 ความมีเมตตา
- 2.2.5 ความอดทน
- 2.2.6 ความสุภาพ

2.2 คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ดังนี้

- 2.2.1 ความรู้
- 2.2.2 บุคลิกภาพที่ดี
- 2.2.3 ความอดทน
- 2.2.4 ความมีเมตตา
- 2.2.5 ความซื่อสัตย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง เปี่ยมด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความรับผิดชอบ มีความเมตตา ความอดทน ความสุภาพ รักษาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่ให้เสื่อมเสีย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและศิษย์ ซึ่งประกอบด้วย

1. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ รักษาตนให้เป็นคนจริง ซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น บริหารงานด้วยความโปร่งใส ใช้ความจริงที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ ศีลธรรมจรรยา ไม่เอาเปรียบต่อผู้อื่น ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำ สิ่งที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตน

2. ความยุติธรรม หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพื่อรักษาธรรม มองตามความเป็นจริง พิจารณาเห็นด้วยเหตุผลและปัญญา ไม่พาดพิงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วยความลำเอียงเพราะความพอใจ รักใคร่ หรือ โกรธเกลียด มีการวินิจฉัย สั่งการและปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ

ด้วยความเที่ยงธรรมพิจารณาเห็นผลจากการกระทำใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ใครทำดีก็ต้องว่าดี ใครทำผิดก็ต้องว่าไปตามผิด กล้าที่จะดำรงความยุติธรรมให้แก่ตนเองและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบต่อภาระงาน และรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้น ละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งยอมรับผลลัพธ์ของงานไม่ยกความผิดในงานของตนให้กับผู้อื่น และปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4. ความมีเมตตา หมายถึง การเป็นคนมีจิตใจที่เป็นกุศลมีไมตรีความปรารถนาดี ความรักใคร่ที่เว้นจากราคะแก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเสียสละทั้งกำลังกาย สติปัญญา และประโยชน์ส่วนตน ในการเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีเมตตาอารีคอยรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยปราศจากอคติ และไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทต่อผู้ร่วมงาน

5. ความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่ออำนาจฝ่ายต่ำไม่หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอ ลากยศชื่อเสียง อดต่อความโกรธ อดทนต่อกิเลสการใช้จ่ายที่มีความพึงเพื่อต่าง ๆ อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ขัดแย้งเปรียบเปรยทำให้เจ็บอกเจ็บใจหรือไม่เป็นมิตร อดทนต่อหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว ท้อถอยในจุดหมายของงาน อดทนต่อปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งความลำบากทางกาย ความลำบากตรากตรำในที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความเจ็บป่วย รวมถึงอดทนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ

6. ความสุภาพ หมายถึง การมีกริยามารยาทที่ดีงาม มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อม ถ่อมตน ตามสภาพและกาลเทศะตามโอกาส เวลา และสถานที่ มีความอ่อนโยน ละมุนละม่อม มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความรุนแรงข่มผู้อื่น ด้วยวาจาและท่าทาง ต้องคำนึงถึงความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีและให้การยอมรับผู้อื่น เป็นผู้ที่วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

คุณลักษณะของครูที่ดี หมายถึง เป็นลักษณะที่ดีประจำตัวของบุคคลที่เป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม ปฏิบัติงานเป็นนิสัยจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีอย่างถาวร มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในทุกด้านของวิชาชีพ ทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสามารถดำรงตนอย่างมีระเบียบวินัยบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ที่ดีในศาสตร์การสอนของตนเอง ทั้งความรู้ด้านวิชาชีพ และความรู้ทางด้านสาขาเฉพาะในเนื้อหาสาระที่จะสอนตามหลักสูตร ครูจะต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้

และเทคนิคใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความรอบรู้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ทางด้านหลักสูตร จิตวิทยาการเรียนการสอน ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ความรู้เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ความรู้เรื่องการวัด และประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ความรู้ทางด้านปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ความรู้ในด้านจรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูและความรู้ในกฎระเบียบขององค์กรและกฎหมายทางสังคม และความรู้ในการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน

2. บุคลิกภาพที่ดี หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และสุขภาพจิตดีมีกิริยาท่าทางที่สุภาพ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ มีมารยาททางสังคม มีอากัปกิริยาท่าทางที่กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง คล่องตัวในการทำงานอยู่เสมอ มีทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน มีปฏิสัมพันธ์ไวพริบ มีความสุภาพทั้งทางร่างกายและอารมณ์ที่เป็นมิตรกับผู้ร่วมงานและนักเรียน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกลึกลับต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ แต่แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ มีสาระมีเหตุผล

3. ความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่อวิชาชีพครูในการจัดการเรียนการสอนยอมรับสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความความพากเพียรพยายาม ขยันขันแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งภาวะความเครียดความกดดันในการทำงาน และอดทนต่อกิเลสในการใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง

4. ความมีเมตตา หมายถึง การมีความเมตตาปรารถนาดีคอยช่วยเหลือศิษย์ให้เจริญก้าวหน้าให้ความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ ปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติ ให้ความรู้คำแนะนำสั่งสอนและให้กำลังใจแก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า ใช้กริยาวาจาไพเราะสุภาพ ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน

5. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความจริงใจไม่คดโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่น ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบขององค์กร รักษาเวลา ไม่ใช่เวลาราชการในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้และทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ปีการศึกษา 2562

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ปีการศึกษา 2562

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ปีการศึกษา 2562

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ที่มีการจัดระบบและกระจายอำนาจการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 จังหวัด คือ

1. จังหวัดชลบุรี
2. จังหวัดระยอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากแนวคิดของ สุเทพ ปาลสาร (2555 : 145), อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 53-63), จูฑาภา เบ็ญจาธิกุล (2557 : 42-43), พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 87), ชุตติมา รักษ์บางแหลม (2559 : 173-174), กัญมาส ชูจีน (2559 : 84), ขนิษฐนิชา ทองสุข (2560 : 70-98), พระมหาสมบุรณ์ สุธรมโม (2560 : 11-12), รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 23-24), นิษวัน วรานูสาสน์ (2561 : 49), ดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2561 : 9-10), ชีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 811-830) และคุณลักษณะของครูที่ดีจากแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2554 : 1), รัตนาดี โชติกพนิช (2556 : 61), สมหมาย ปวะบุตร (2558 : 126-132), พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558 : 204), พระสุขุม สุขวฑฒโก (2559 : 47), เรื่องวิทย์ นนทภา (2559 : 152), วัลนิกา ฉลาทบาง (2559 : 125), ชีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 34-60), เอมอร จันทนตรี (2560 : 240-242), จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2561) จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวแปรที่ 1

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 18 มี 6 ตัวแปร คือ

1. ความซื่อสัตย์
2. ความยุติธรรม
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีเมตตา
5. ความอดทน
6. ความสุภาพ

ตัวแปรที่ 2

คุณลักษณะของครูที่ดีสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 18 มี 5 ตัวแปร คือ

1. ความรู้
2. บุคลิกภาพที่ดี
3. ความอดทน
4. ความมีเมตตา
5. ความซื่อสัตย์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะของครูที่ดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.4 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 1.5 องค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
2. คุณลักษณะของครูที่ดี
 - 2.1 ความหมายของครู
 - 2.2 ความสำคัญของครู
 - 2.3 องค์ประกอบคุณลักษณะของครูที่ดี
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในประเทศ

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 4) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพ ที่รับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

จिरะ งอกศิลป์ (2553 : 80) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่น ที่จัดการศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 44) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา โดยการนำสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจขององค์กร ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีจรรยาบรรณ มีคุณธรรม และคุณลักษณะเฉพาะ ใช้กระบวนการบริหาร ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและองค์กรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (2556 : 73) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน

พระครูสมุห์ปัญญา วฑฒโน (คันทรง) (2559 : 81) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการ ชุรการ กิจกรรมควบคุมการเรียนการสอน จัดระเบียบให้เป็นไปตามระเบียบโดยการนำเทคนิคใหม่ๆ ทางการศึกษามาใช้และเผยแพร่ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาโรงเรียนและชุมชน รวมถึงตนเองด้วย

พระมหาสมบุญ สุทธิโม (2560 : 1) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคคลที่รับผิดชอบกระบวนการดำเนินงานการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน้าที่บริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม ในองค์กรธุรกิจเรียกผู้บริหารว่า ผู้จัดการ แต่ในหน่วยงานองค์กรของรัฐเรียกว่า ผู้บริหาร

สมิท (Smith. 1974 : 101) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน

กอร์ดัน (Golton. 1983 : 210) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ตำแหน่งซึ่งเป็นผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา โดยมีลักษณะงานเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงานตลอดจนการติดตามและประเมินผลงานด้านวิชาการ การปกครอง ชุรการหรือบริหารทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีจรรยาบรรณ มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร และมีคุณลักษณะเฉพาะตัวเพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยขอเสนอความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของผู้บริหารไว้หลากหลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 45) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญ นอกจากจะมีความรู้ ความสามารถแล้ว ยังจะต้องมีคุณธรรมในการบริหารงานที่จะขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 80-81) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารอย่างมาก เพราะสถานศึกษาเป็นระบบของระบบการศึกษาและระบบสังคม เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นงานที่สำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคล จึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนัก และมีความรู้ความสามารถอย่างดีในบทบาทภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในตำแหน่ง

ดาวรรณ ฤทธิการ (2561 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตในเชิงนโยบายที่มีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะธำรงไว้ซึ่งแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยที่ยังคงขับเคลื่อนการดำเนินงานตามทิศทางนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลาง สะท้อนให้เห็นความมีสติปัญญาของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการโดยไม่สูญเสียอุดมการณ์ และอัตลักษณ์ที่เป็นอยู่ของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการนำพาบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การจะบรรลุวัตถุประสงค์เกิดจากการนำหรือความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกัน 3 ส่วน 1) การนำต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะปฏิบัติตามความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา หากปราศจากผู้ตามแล้ว คุณสมบัติของผู้นำมาในตัวของผู้บริหารสถานศึกษาคงใดคนหนึ่ง ย่อมจะไม่มี ความหมาย 2) การนำต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การจัดสรรและการใช้อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงพฤติกรรมตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการหรือคาดหวังและ 3) การนำต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลกับผู้ใต้บังคับบัญชา การมี

อำนาจในการสั่งการให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ และเนื่องจากอิทธิพลที่มีต่อผู้บังคับบัญชาจะทำให้งานดังกล่าวสามารถดำเนินการถึงเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพาองค์กรหรือการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาและการบริหารสถานศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมคือการผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ (ฐิตาภา เบ็ญจาริกุล. 2557 : 83 ; ชีริงกูร วรบำรุงกุล. 2562 : 814)

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารทรัพยากรทั้งหมดขององค์กร โดยผู้บริหารต้องมีความความรู้ ความสามารถ และยังคงต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ

ความหมายของจริยธรรม

ผู้วิจัยขอเสนอความหมายของจริยธรรมที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2550 : 36) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos แปลว่า หลักความประพฤติหรือลักษณะนิสัย Character หมายถึง ความคิดรวบยอด หรือ โน้ตส์เกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม (Value Concepts)

ยนต์ ชุ่มจิตร์ (2553 : 6) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หลักความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม มีคุณค่าแก่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

บุญมี แทนแก้ว (2552 : 45) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่พึงปฏิบัติ อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้จำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ศีล (Precept) นอกจากนี้ได้กล่าวว่า จริยธรรม คือ ข้อที่ควรประพฤติหรือสิ่งที่บุคคลประพฤติแล้วไม่เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 303) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ หรือศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถูกต้อง โดยอาศัยกระบวนการตัดสินใจจากกฎเกณฑ์ของสังคมหรือข้อตกลงร่วมกันอันนำมาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลในสังคม

สุพัฒน์ ศรีชมชื่น (2559 : 4) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า สิ่งที่ควรประพฤติและประพฤติเหมาะสมในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและร่มเย็น

สุรัตน์ ไชยชมพู (2557 : 5) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติที่ได้จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติและการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

รัชชัย ชุกถีน (2558 : 15) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงามและเห็นควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายความว่ามนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบวิชาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ย่อมต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนหลายคนมีความเชื่อและความคิดเห็นที่ต่างกัน

กันยมาศ ชูจิน (2559 : 23) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า กรอบหรือหลักปฏิบัติ ความประพฤติหรือการกระทำที่ดีงามถูกต้อง เป็นมาตรฐานของความประพฤติที่ยอมรับของสังคม และปฏิบัติแล้วไม่เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น รวมทั้งค่านิยมที่ศาสนาของศาสนาแต่ละศาสนา กำหนด เช่น ศีล หรือหวัข้อธรรม ค่านิยมที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ประเพณี กฎหมาย วินัย จรรยาบรรณ และค่านิยมประจำวิชาชีพของแต่ละวิชาชีพ เช่น อุดมการณ์ จรรยาบรรณประจำวิชาชีพ พระราชบัญญัติประจำอาชีพ และวินัยประจำอาชีพ

รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 18) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า แนวทางความประพฤติของบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ ว่าพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมที่ควรงดเว้นโดยพิจารณาตามกฎระเบียบ ขอบเขตความเชื่อของแต่ละสังคมเพื่อให้บุคคลในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็น

สุทัต จันทะสินธุ์ (2560 : 15) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า แนวทางหรือกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามที่บุคคลพึงกระทำเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคม ส่งผลให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกัน

ธนิกา กริธาพล (2560 : 18) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกถึงความดีงาม ทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองเป็นประโยชน์ต่อสังคมและต่อการพัฒนาประเทศชาติ

นิยวัน วรานุสาสน์ (2561 : 25) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของรูปธรรมของบุคคลตามพื้นฐานของคุณธรรมที่มีอยู่ในจิตใจ ซึ่งอยู่ในรูปนามธรรม และความประพฤติหรือการปฏิบัตินั้น อยู่ในขอบเขตของศีลธรรมที่ดีงาม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลนั้นเอง ตลอดจนชุมชน และสังคมที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 814) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ หรือศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติที่ได้จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมาย หรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติ และการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

บราวน์ (Brown. 1965 : 411) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ระบบหรือกฎเกณฑ์ที่แยกความถูกต้องออกจากการกระทำผิด จริยธรรมของบุคคลมีความเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ การเปลี่ยนแปลงจากภายในจิตใจของแต่ละบุคคล เปลี่ยนแปลงเพราะได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น และเปลี่ยนแปลงเพราะตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ใหม่ จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่ควบคุมการตัดสินใจเลือกความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรม

กู๊ด (Good . 1973 : 89) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

นอร์ทเฮาส์ (Northouse. 2013 : 424) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณค่าและคุณธรรมเฉพาะตนหรือสังคมที่ปรากฏ ดังนั้นทฤษฎีจริยธรรมจึงเป็นระบบของกฎระเบียบ หรือหลักการที่เป็นแนวทางในการตัดสินใจซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกหรือสิ่งที่ผิด (Right or Wrong) ดีหรือเลว (Good or Bad) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถูกต้อง โดยยึดกฎเกณฑ์ความประพฤติที่ได้จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมาย หรือจารีตประเพณี เป็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นความดีงาม เพื่อให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นบรรทัดฐานประเภทหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้วนำไปใช้กับบุคคล เป็นแนวทางที่คนในสังคมเห็นพ้องต้องกันและยอมรับว่าเป็นความดีงามในการยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มาได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยขอเสนอความสำคัญของจริยธรรมที่มี นักวิชาการหลายท่านได้กำหนดความสำคัญของจริยธรรมไว้หลากหลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

วศิน อินทสระ (2541 : 106) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญ และประโยชน์ดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุข ของปัจเจกชนสังคมและประเทศชาติอย่างยิ่งรัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรม เป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึดย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้ แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้ โดยท่านกล่าวว่า ผู้มีความรู้ แต่ไม่รู้วิธีที่จะ ประพฤติตนย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ คนที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญ มากกว่าให้ประโยชน์ คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรมจึงมักเป็นคนทีก่อความรำคาญ หรือความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนื่อง ๆ

2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ ไปด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้น จะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมากทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุข การที่เศรษฐกิจต้อง เสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรมกอบโกยทรัพย์สินเป็นประโยชน์ ส่วนตัวมากเกินไปขาดความเมตตาปราณี เล็งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา โดยไม่ ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติการกระทำและความคิด ที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำ ด้วย ความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุผลถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้น จะเห็นว่า จริยธรรม จึงจำเป็น และมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยง ชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภ โลภมาก แล้วมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศความมีหน้ามีตา

ในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้ เป็นเครื่องมือในการประพาศธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาศัยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกตขี้คนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้าหากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางโตโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีว่ามีความสามารถว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์และอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติ จะมั่นคงอยู่ได้ไม่นาน สังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรับรองหรือเป็นแกนกลาง เหมือนถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรง เขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็กแม่เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอก แต่มีความสำคัญอยู่ภายใน นายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกันกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้ง ว่าจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

จาเรณูรัตน์ เจือจันทร์ (2545 : 57) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญอยู่ที่การให้คุณค่าของบุคคลจนเกิดเป็นความประทับใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเรียกว่าเป็นค่านิยมเฉพาะของบุคคลต่อสิ่งนั้น ๆ ความสำคัญของจริยธรรมแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับการดำรงชีวิต คุณธรรมและจริยธรรมจะเป็นตัวนำที่ทำให้บุคคลได้กำหนดพฤติกรรมของตนเองเพื่อทำให้เกิดความสุข

2. ระดับสังคม ความสุขของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนและสังคม คือ การได้รับการยอมรับบุคคลต้องอาศัยคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคล และในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพ เช่น จริยธรรมจะเป็นอุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุดสำหรับวิชาชีพนักกฎหมายในอันที่จะให้ความยุติธรรม การดำรงไว้ซึ่งความสุขของสังคมและการใช้เหตุผลยิ่งกว่าการกระทำตามอำเภอใจ

3. ระดับโลก คุณธรรมและจริยธรรมอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักธรรม ที่คุ้มครองโลกให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดการแพร่กระจายในด้านข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการไหลของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ประภาศรี สีหอำไพ (2550 : 48) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นเครื่องมือกำหนดหลักปฏิบัติการในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำผู้ตาม ขาดระบบที่กระชับความเข้าใจ เป็นแบบแผนให้ยึดปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ์และหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

2. สังคมควรรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นกลุ่มชนที่ขยายวงกว้างเรียกว่า สังคม

3. อิศระเสรี ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิตมีความสุขอยู่ในระเบียบวินัย และสังคมของตนเป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้อยู่ในทำนองครองธรรม

บุญมี แทนแก้ว (2552 : 91-94) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมมีความจำเป็นแก่สังคมที่หวังความเจริญ ใครประพฤติปฏิบัติตามย่อมได้รับผลดีคือความสุข ความงาม ความสงบ ความไม่เดือดร้อน ความสบายใจ ได้รับการยกย่องนับถือ ตรงกันข้าม ถ้าไม่ประพฤติไม่ปฏิบัติตามจะได้รับผลตรงกันข้าม เช่น ความทุกข์ใจ ความเดือดร้อน ความไม่สบายใจ ขาดผู้เคารพนับถือยกย่อง เป็นต้น จริยธรรมเป็นคุณธรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมให้บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้รับคุณค่า เสริมบุคลิกภาพของบุคคลให้ดีเด่นยิ่งขึ้นเหมือนเพชร เมื่อบุคคลนำมาใช้เป็นเครื่องประดับ ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีคุณค่ามีบุคลิกภาพเด่นในสังคมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้นำเสนอการประพฤติจริยธรรมด้วย สุจริตใจ ด้วยเจตนาจริงแล้วย่อมเกิดประโยชน์ 5 ประการ คือ

1. สามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ซึ่งมักได้ยินเสมอว่า “ปัญญาชน” คือผู้มีปัญญามากหรือเจ้าปัญญา สามารถปกครองหรือสั่งสอนผู้อื่นได้ดี แต่พระพุทธศาสนาแบ่งปัญญาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับโลกีย์ปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับชาวบ้านที่ใช้ปัญญาทำมาหากินเลี้ยงชีพได้มากเท่าไรย่อมไม่พอแก่ความต้องการของตน เพราะว่าการโลก ความอยากได้ และระดับโลกุตตรปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับสูง เป็นปัญญาที่ประเสริฐ ปัญญาของ อริยชน ซึ่งจะเน้นในด้านคุณธรรมภายใน อาศัยจิตใจเป็นเครื่องกำหนด ไม่คำนึงถึงวัตถุที่ตนได้มามากหรือน้อย แต่มีความพอใจ มีความสุขใจ ผู้มีปัญญาระดับนี้จะมีสติพร้อมมูล คือ มีทั้งปัญญาและสติ

2. ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ เพราะผู้ที่มีความมั่นใจในชีวิตของตนจะต้องประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจาและใจ หนักแน่นมั่นคงในหลักธรรมคือความถูกต้อง ดำเนินชีวิตอย่างดีที่สุดได้ประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุด

3. ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีระเบียบเรียบร้อยเป็นเรื่องใหญ่สำคัญมากในสังคม เพราะเป็นเหตุให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความสวยงาม ความเจริญรุ่งเรือง การพัฒนา ไม่สับสนวุ่นวายและไม่เดือดร้อนตลอดถึงเกิดความมั่นคงก้าวหน้าในกิจการทั้งปวง

4. สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง ผู้มีจริยธรรมปฏิบัติงานอยู่ที่ใดหน่วยงานใด งานอะไร สังคมใด ย่อมจะเห็นประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญจึงเปรียบได้กับผู้มีพรหมวิหารธรรม คือ ธรรมของผู้ประเสริฐธรรมของนักปกครอง ธรรมของผู้เป็นใหญ่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งสามารถช่วยเหลือสงเคราะห์อนุเคราะห์ปวงมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

5. ทำให้เจริญก้าวหน้าในชีวิต คุณธรรมจริยธรรมเป็นประจักษ์อย่างจริงจัง ผู้ใช้คุณธรรมจริยธรรมแม้จะมีชีวิตอยู่ที่เหมือนตายแล้ว ผู้ไร้คุณธรรมจริยธรรม คือ อนารยชน คนป่าเถื่อน อยู่ที่ใด ย่อมไม่ทำให้ที่นั่นเจริญ เพราะตนเองก็ไม่เจริญสมบูรณ์ สร้างแต่ความเดือดร้อน ความเสียหายแก่ตนเอง และผู้อื่นเนื่องด้วย แม้มีทรัพย์สมบัติมากเท่าไรก็ไม่สามารถจะรักษาคุ้มครองเอาไว้ได้

จิตภา มีเพชร (2554 : 27-30) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความสำคัญต่อบุคคล

1. ช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ คำว่า “มนุษย์” แปลว่าผู้ที่มีจิตใจประเสริฐ คุณธรรม และจริยธรรมจะช่วยให้เป็นมนุษย์ที่ดี 5 ตามหลักของพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์จึงเรียกชื่อ 5 ว่า “มนุษย์ธรรม” เป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นมนุษย์

2. เป็นพลังที่สำคัญที่ทำให้บุคคลได้รับความสุขและความสำเร็จ ได้แก่ พลังกายการมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง พลังความรู้ การมีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ และพลังความดี การมีคุณธรรมจริยธรรมไม่ประพฤติปฏิบัติผิดศีลธรรม

3. ช่วยทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ คนเรามี 4 ชีวิต คือ ชีวิตการงาน ชีวิตสังคม ชีวิตครอบครัว และชีวิตจิตวิญญาณ ผู้ที่จะได้รับความสุขและความสำเร็จในชีวิตจะต้องมีชีวิตทั้ง 4 สมบูรณ์ไม่บกพร่อง ได้แก่ ชีวิตการเงิน ชีวิตสังคม ชีวิตครอบครัว ชีวิตด้านจิตวิญญาณ

4. ช่วยทำให้เป็นผู้มีภูมิคุ้มกันที่ดี

5. ช่วยทำให้เป็นคนดีมีประโยชน์และมีคุณค่า คนเราจะมีประโยชน์และมีคุณค่า เพราะได้ทำประโยชน์ พระพุทธศาสนาแบ่งประโยชน์เป็น 3 อย่าง คือ ประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์สังคม

6. ช่วยทำให้เป็นคนดีที่ได้รับการยกย่องและไว้วางใจ

7. ช่วยทำให้เป็นผู้มีอุดมคติ หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงามและความจริง ทางใดทางหนึ่งที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน เป็นคุณสมบัติ

ที่สำคัญประการหนึ่งของการทำงานให้สำเร็จ ผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเท่านั้นที่จะสามารถรักษาอุดมคติไว้ได้อย่างมั่นคงไม่ว่าจะประสบกับวิกฤติการณ์อย่างไร ผู้ที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมจะไม่สามารถรักษาอุดมคติไว้ได้

ประการสุดท้าย ความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติ

1. ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย
2. ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคง
3. ช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม
4. ช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีความสมบูรณ์และบรรลุเป้าหมาย
5. ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนคุณธรรมและจริยธรรมจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญมั่นคงและช่วยให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
6. ช่วยส่งเสริมความปรองดองและความสามัคคีระหว่างคนในชาติความสามัคคีเป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นพลังสำคัญที่ทำให้หมู่คณะ กลุ่มคณะ กลุ่มคน และประชาชนซึ่งมีความรู้ ความคิด ฐานะอาชีพความต้องการที่แตกต่างกันผนึกกำลังกันทำให้เกิดความเป็นเอกภาพความสำเร็จและความสุข

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 23) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์เป็นอย่างมากเป็นคุณสมบัติที่สังคมมุ่งหวัง ให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความถูกต้อง เหมาะสม ดีงาม มีเหตุ มีผล มีความรับผิดชอบ เอื้ออาทรต่อกัน สังคมใดสมาชิกมีจริยธรรมสังคมนั้นจะไม่มีปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม มีแต่ความรักความสามัคคี สงบสุข เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

สมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2557 : 21) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรม เป็นคำที่คู่กันเสมอคุณธรรมคือความดีความงามมีลักษณะเป็นนามธรรมแต่จริยธรรมหมายถึง การกระทำที่ดีงามทั้งที่คิดตนเองและผู้อื่น มีลักษณะเป็นรูปธรรมสังเกตเห็นได้ เป็นกริยาที่แสดงออก มาภายใต้กระบวนการคิดและตัดสินใจของตนเองดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่ทุก ๆ คนจะต้องฝึกตน ให้มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอเพราะการกระทำที่ดีงามย่อมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนแต่กลับจะทำให้ทุก ๆ คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขมีความรักและเมตตาต่อกันเป็นการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันสามัคคีร่วมมือร่วมใจเอาใจเขามาใส่ใจเราเชื่อสัตย์ไม่คดโกงไม่เห็นแก่ตัวแต่กลับเห็นว่า ส่วนรวมมาก่อนส่วนตัวและมีวินัยเป็นต้น ซึ่งการที่จะให้สมาชิกในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการอบรมบ่มเพาะปลูกฝังฝึกฝนลงมือปฏิบัติและพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย ดังคำพูดที่ว่าไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยากเพราะวัยเด็กเป็นวัยที่ปลูกฝังได้ง่ายกว่าวัย

ผู้ใหญ่ ดังนั้นสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจึงต้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้เด็ก ๆ เจริญเติบโตและมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยมที่พึงามนั่นเอง

กันยมาส ชูจิน (2559 : 25) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า ความสำคัญของจริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ประโยชน์ต่อตนเอง ประโยชน์ต่อผู้อื่น และประโยชน์ต่อสังคมหรือองค์กร

1. ประโยชน์ต่อตนเอง ดังนี้

- 1.1 ผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้รับความสุข ความงาม ความสงบ ความสบายใจ การยกย่องนับถือ
- 1.2 เสริมบุคลิกภาพของบุคคลให้ดีเด่นในสังคมยิ่งขึ้น
- 1.3 เป็นปัญญาชน ระดับโลกุตตรปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับสูง เป็นปัญญาที่ประเสริฐ ปัญญาของอริยชน มีธรรมภายในอาศัยจิตใจเป็นเครื่องกำหนด ไม่คำนึงถึงวัตถุที่ตนได้มากหรือน้อย แต่มีความพอใจ มีความสุขใจ ผู้มีปัญญาระดับนี้จะมีสติพร้อมมูล คือ มีทั้งปัญญาและสติ
- 1.4 ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ เพราะดำเนินชีวิตอย่างดีที่สุด ได้ประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุด
- 1.5 ทำให้เจริญก้าวหน้าในชีวิต

2. ประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนี้

ผู้มีจริยธรรม สามารถช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สนับสนุนความก้าวหน้าของสมาชิกในองค์กร

3. ประโยชน์ต่อสังคมหรือองค์กร ดังนี้

- 3.1 ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงาม ความเจริญรุ่งเรืองการพัฒนามิ่สับสนวุ่นวายและไม่เดือดร้อน และเกิดความมั่นคงก้าวหน้าในกิจการ
- 3.2 ผู้มีจริยธรรมปฏิบัติงานอยู่ที่ใด หน่วยงานใดงานอะไร สังคมใด ย่อมจะเห็นประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญทำให้องค์การมีแต่ความเจริญก้าวหน้า
- 3.3 การตัดสินใจ การกระทำและพฤติกรรมของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติมีผลต่อองค์กรทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าการตัดสินใจการกระทำหรือพฤติกรรมเป็นไปอย่างถูกต้อง มีศีลธรรม มีจริยธรรม ย่อมนำความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืนมาสู่องค์กรได้
- 3.4 องค์กรที่มีคุณธรรมจะช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
- 3.5 คุณธรรมจริยธรรมช่วยรักษาความมั่นคงให้แก่สังคมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
- 3.6 คุณธรรมจริยธรรมช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ของกฎหมายทางสังคม
- 3.7 คุณธรรมจริยธรรมช่วยหลีกเลี่ยงการแสดงออกที่ก้าวร้าวอาชญากรรม

3.8 คุณธรรมจริยธรรมช่วยให้สังคมมีคุณค่า มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีแผนกลยุทธ์ และการบริหารจัดการที่เหมาะสม

3.9 คุณธรรมจริยธรรมช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่เข้มแข็งขององค์กร

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 83) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมนั้นส่วนใหญ่ นักสังคมวิทยาจะมองเป็นบรรทัดฐานประเภทหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้วนำไปใช้กับบุคคลเป็นแนวทางที่คนในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นความคิดความงาม เป็นสิ่งที่กระทำแล้วคนอื่นเกิดประโยชน์ มีความสุขสงบเกิดขึ้นแก่คนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยนัยนี้จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอก เป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างคุณธรรมให้กับบุคคล กล่าวคือเป็นแนวทางที่ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดสภาวะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้นั้น “จริยธรรม” และ “คุณธรรม” จึงเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงกันในหน้าที่ แต่มีความต่างกันในที่มา

พระมหาสมบุรณ์ สุทธิโม (2560 : 1) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน จะช่วยทำให้เยาวชนและคนในชาติมีคุณภาพอันจะทำให้เกิดความสุขกับตนเองแก่สังคมและใน โลกนี้

รัตนา กาญจนพันธ์ (2560 : 18) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า ในยุคปัจจุบันสังคมไทย หรือรัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องของจริยธรรมเป็นอย่างมาก และเรียกร้องให้ดำรงอยู่ในการดำเนินกิจกรรมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนประเทศไทยมีปัญหาทุจริตคอร์รัปชั่น ปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำมาตลอดระยะเวลายาวนานจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องของการบริหารบ้านเมือง การบริหารองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่เว้นแต่สถาบันทางการศึกษา ผู้บริหารยังมีตำแหน่งสำคัญยิ่งต้องบริหารงานได้ดีเกิดประสิทธิภาพสูงเป็นแบบอย่างผู้ได้บังคับบัญชา ต้องสร้างผู้สืบทอดที่ดี ส่งเสริมคนดีให้รับผิดชอบปฏิบัติงาน และบริหารงานต่อไป ผู้นำทางการศึกษาต้องเคารพปัจเจกบุคคล ต้องตอบสนองชุมชนด้วยความเคารพนับถืออดทนต่อวัฒนธรรมและความคิดเห็นที่แตกต่างสนับสนุนมุมมองที่แตกต่าง ในปัจจุบันมีการพูดคุยกันอย่างกว้างขวางระหว่างผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมกับผู้บริหารที่มีความสามารถ คำตอบก็คงต้องการผู้บริหารที่มีคุณสมบัติทั้งสองอย่าง คือ ทั้งเก่งและดี

นิษวัน วรานุสาสน์ (2561 : 27-28) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญที่มีผลต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติรวมถึงการอยู่ร่วมกันในโลก การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข การจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้มีบทบาทสำคัญคือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูและผู้ปกครอง การที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาจะเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขได้ ครูต้องเป็น

แบบอย่างที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา เพราะคุณธรรม เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือการปฏิรูปการศึกษาจะประสบผลสำเร็จไปได้ยาก หากผู้บริหาร โรงเรียนขาดคุณธรรม ทั้งนี้ เพราะผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากต่อผู้ได้บังคับบัญชาการที่จะทำให้ผู้เรียน ซึ่งเป็น ผลผลิตของการจัดการศึกษาจะมีความรู้คู่คุณธรรมได้ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมก่อน เพราะครูคือแบบอย่างของนักเรียน และในขณะเดียวกัน ผู้บริหารโรงเรียนก็ต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูบุคลากร ผู้ได้บังคับบัญชาการที่ผู้บริหารขาด คุณธรรมย่อมเป็นเหตุของความเสื่อมของหน่วยงาน บุคคลในหน่วยงานมักจะแตกแยกขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานย่อมลดลง ผู้บริหาร ที่มีคุณธรรมย่อมเป็นที่รักของผู้ร่วมงานเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือ สามารถรวมพลังแห่งการยอมรับ เป็นพลังสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานย่อมสูง ดังนั้น ความสำคัญของคุณธรรมและ จริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อสังคม หน่วยงาน การบริหาร ผู้บริหาร การสร้างภาวะผู้นำ การจูงใจ และการสร้างผลงาน

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของจริยธรรม หมายถึง เป็นหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต ในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นแนวทางใน ประพฤติปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข บนพื้นฐานระเบียบวินัย ความถูกต้อง ในศีลธรรม ความเหมาะสม ความดีงาม มีเหตุ มีผล และมีความรับผิดชอบร่วมต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้คนในสังคมมีแต่ความรักความสามัคคี ทำให้เกิดความสงบสุข

องค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ใช้ประกอบการบริหารงานขององค์กร ที่ควรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์และเป็น ที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่น ผู้วิจัยขอเสนอองค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มี นักวิชาการหลายท่านที่ได้กำหนดองค์ประกอบจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

สุเทพ ปาลสาร (2555 : 145) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย 5 ประการ คือ

1. ความไว้วางใจ (trust) ประกอบด้วยพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารเชิงจริยธรรม ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ มีความซื่อตรง เป็นผู้รักษาสัญญาและมีความจงรักภักดี
2. ความรับผิดชอบ (responsibility) ประกอบด้วย พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารเชิงจริยธรรม ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ มีความพยายามสู่ความเป็นเลิศ และมีการควบคุมตนเอง
3. ความเคารพ (respect) ประกอบด้วย พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารเชิงจริยธรรม ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ คำหนึ่งถึงความมีเกียรติศักดิ์ศรีและให้การยอมรับผู้อื่น
4. ความเป็นพลเมืองดี (citizenship) ประกอบด้วย พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรม ที่มีความเป็นพลเมืองที่เกี่ยวกับตนเอง ความเป็นพลเมืองที่เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
5. ความยุติธรรม (fairness) ประกอบด้วย พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรม ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการที่ถูกต้อง การตัดสินใจด้วยความเป็นกลาง และการตัดสินใจด้วยความถูกต้อง

นายอาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 53-63) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง เปี่ยมด้วยความเมตตา กรุณา ยุติธรรม ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบต่อ รักษาเกียรติ ศักดิ์ศรีของความเป็นครูไม่ให้เสื่อมเสีย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู และศิษย์ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ ควรที่ผู้บริหารจะเสริมสร้างให้มีขึ้นในตนเอง เพื่อการทำงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อเป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่ง เพราะถ้าผู้บริหารคนใดขาดความรับผิดชอบต่อ ย่อมทำให้ขาดความศรัทธา ขาดการยอมรับนับถือ ขาดความเชื่อมั่น ยิ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อจะส่งผลให้ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีความรับผิดชอบต่อตามไปด้วย ความรับผิดชอบต่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ
2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกง หลอกลวง ความซื่อสัตย์จึงเป็นเครื่องหมายแห่งความจริง ความสงบสันติประกอบไปด้วยประโยชน์

ความซื่อสัตย์ เป็นอาภรณ์ประดับชีวิตและเป็นที่มาของเกียรติยศ ความเชื่อถือ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าความเป็นคนให้สมบูรณ์

3. ความยุติธรรม หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม การกระทำที่ชอบด้วยเหตุผลและสิ่งจำเป็นสำหรับสังคม สังคมใดขาดความยุติธรรมย่อมเดือดร้อนวุ่นวายไม่สงบสุข ย่อมเกิดการเบียดเบียนต่อสู้ทำลายกัน ในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนต้องทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั้นไม่อาจสร้างความพอใจให้กับทุกคนได้ แต่เป็นเครื่องประกันได้ว่า จะไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบเทียบกัน แต่ละคนอาจเสียบ้างได้บ้าง ไม่มีใครที่จะมีแต่ได้อย่างเดียว ความยุติธรรมจึงเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะเห็นความคิดของตนเป็นใหญ่ปราศจากอคติ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเมตตากรุณา ทั้งทางกายวาจาและใจ เมื่อผู้บริหารมีความยุติธรรมแล้วส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่นไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย

4. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเมตตา กรุณาความเมตตา กรุณาเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียน ถือเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละทั้งกำลังกาย ความคิด หรือประโยชน์ส่วนตนมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุขและงานนั้นบรรลุเป้าหมาย

ฐิตาภา เบ็ญจาทิกุล (2557 : 42-43) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า จริยธรรมของผู้บริหาร สำหรับใช้ประกอบการบริหารงานขององค์กร ที่ควรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติประกอบด้วย

1. มุ่งมั่นทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ
2. มีเมตตา กรุณา ยึดพรหมวิหาร 4 และหลักธรรมทางศาสนา
3. ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตรงเวลา ไม่ขี้ยกยกมือ โกง สุภาพเรียบร้อย
4. ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
5. พึงหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อให้เป็นผู้ที่ทันสมัย
6. ไม่ใช้กลวิธีหรืออิทธิพลเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว
7. พึงรักษาความลับของผู้ใต้บังคับบัญชา
8. พึงรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ไม่ปิดความรับผิดชอบ ไปให้ผู้อื่น
9. พึงอดทนด้วยความเอื้อเฟื้อต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร
10. พึงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ
11. พึงระวังคำพูดไม่ดูค่าคนอื่นต่อหน้าคนทั้งหลาย

12. ฟังคเว้นอบายมุขทั้งปวง อันจะทำให้สังคมรังเกียจ
13. ฟังสุภาพอ่อนโยนกับผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลโดยทั่วไป
14. ต้องมีความซื่อสัตย์
15. ไม่สร้างความเดือดแก่ตนเองหรือผู้อื่น

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 87) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมในการใช้หลักธรรม คือ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน ให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ พุคจริง ทำจริง มีความเป็นผู้นำที่ดี มีความเสมอภาค ยุติธรรม ไม่เอนเอียง รับฟังความคิดเห็น หรือปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างจริงใจ ความเอาใจใส่ดูแล สนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ ยกย่องเอาใจใส่ตามกาลอย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานด้วยความอุทิศสาคะ ไม่ย่อท้อ กล้าเผชิญปัญหาบริหารงานโดยยึด หลักการและความถูกต้องในการบริหารงาน คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการบริหาร เป็นสิ่งกำกับควบคุมและสร้างสำนึกในการบริหาร เป็นสิ่งกำกับควบคุมและสร้างสำนึกในการ ปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎ กติกา กฎหมาย และศีลธรรมขององค์การหรือสังคม ซึ่งเป็น เครื่องมือให้คนเคารพตนเองและผู้อื่น ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อผู้บริหาร ใช้หลักการครองตน ครองคนและครองงาน ในการบริหารงาน ผู้ร่วมงานจะมีความเข้าใจที่ดีอัน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ก่อให้เกิดการบริหารงานและทำงานร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ

ชุตินา รัชย์บางแหลม (2559 : 173-174) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยดังนี้

1. มีจิตวิญญานสาธารณะ
2. ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
3. ความซื่อสัตย์/ยื่นหยัดความซื่อสัตย์
4. ความมีศักดิ์ศรี/ปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรี
5. ความยุติธรรม
6. ความเที่ยงธรรม/การแสดงถึงความเที่ยงธรรม
7. ปฏิบัติตามกฎและกฎหมาย
8. ยึดมั่นในคุณค่าที่ถูกต้อง
9. ปราศจากอคติ
10. ความจงรักภักดี

11. ความสามารถ
12. ความสม่ำเสมอ
13. กล้าตัดสินใจที่จะเสี่ยง
14. ความน่าเชื่อถือ
15. ความเคารพผู้อื่น
16. ความรับผิดชอบ
17. ความเอื้ออาทร
18. เป็นคนดีในสังคม
19. การบริการผู้อื่น
20. สรรสร้างความเป็นทีมงาน
21. เป็นแบบอย่างที่ดี
22. มีจริยธรรม คุณธรรม / ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม
23. มีความเพียรและความอดทน
24. ยึดหลักความถูกต้อง / ยึดมั่นในหลักคุณธรรม
25. ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม
26. มีความโปร่งใส / ตรวจสอบได้
27. ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ
28. การพิทักษ์สิทธิปกป้องสิทธิพื้นฐานของบุคคล
29. ความร่วมมือ
30. หลีกเลี่ยงการทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย
31. ไม่หลอกลวงรักษาสัญญา
32. มีวินัยในตนเอง
33. เปิดเผย
34. เอาใจใส่
35. ยึดหลักคุณธรรม ความดี ความจริง

กันยมาส ชูจีน (2559 : 84) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกัน ได้แก่ มีเมตตากรุณา ยึดพรหมวิหารสี่ และหลักธรรมทางศาสนา ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตรงเวลา ไม่ยกยอกน้อง โกง สุภาพเรียบร้อย มีจรรยาบรรณ ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา พึงรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น จึงอดทนด้วยความเอื้อเอื้อต่อคำพูดที่

ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร อักโกระ ไมโครธ จึงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ การจัดสวัสดิการแก่ลูกน้อง พึงสุภาพอ่อนโยนกับผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป มีความซื่อสัตย์ มีศีล ซื่อตรง เปิดเผย จริงใจ ความถูกต้อง ยึดมั่นในคุณธรรม มีความมั่นใจในตัวเองที่ยึดหลักการ คุณธรรมและจริยธรรม มีความกล้าหาญทางศีลธรรม ความไว้วางใจ เชื่อถือได้ รักษาสัญญา

ขนิษฐนิชา ทองสุข (2560 : 70-98) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า จริยธรรมของบริหารจำแนกได้ 8 องค์ประกอบดังนี้

1. ความจงรักภักดี (Loyalty)

ความจงรักภักดี หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออกถึงการกระทำที่เคารพสิทธิของผู้อื่น และการไม่ยอมทำความชั่วต่อผู้อื่น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ต่อไปนี้ คือ 1) มีความใส่ใจในกิจกรรมของสถานศึกษา 2) เข้าใจในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงาน ด้วยความทุ่มเทเอาใจใส่ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง 3) พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ และปกป้องสถานศึกษา 4) เต็มใจปฏิบัติงานทุกอย่างเพื่อสถานศึกษาโดยตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตน

2. ความยุติธรรม (Justice)

ความยุติธรรม หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก ถึงการกระทำที่เคารพสิทธิของผู้อื่น และการไม่ยอมทำความชั่วต่อผู้อื่น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ 1) การไม่เห็นผิดเป็นชอบ 2) การไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ รักใคร่ โกรธ เกลียด กลัว หลง 3) แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้รักความยุติธรรม 4) ทำให้สังคมมีความยุติธรรมและสามารถให้ความยุติธรรมกับสังคม และ 5) กล้าที่จะดำรงความยุติธรรมไว้ให้ได้

3. ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment)

ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออกถึงความรู้สึกเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มอกเต็มใจที่จะใช้ความพยายามเต็มความสามารถทำงานเพื่อองค์กร และความปรารถนาที่จะรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกขององค์กรไว้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ 1) เต็มใจที่จะทำงานและใช้ความพยายาม เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ 2) องค์กรที่ทำงานอยู่เป็นองค์กรที่ดีที่สุด 3) ถ้าเป็นการทำงานเพื่อองค์กรจะรับงานที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด 4) ค่านิยมขององค์กรและค่านิยมส่วนตัวมีความคล้ายคลึงกัน 5) ภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 6) องค์กรนี้ทำให้ได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ 7) รู้สึกดีใจที่ได้รับเลือกมาทำงานในองค์กรนี้ และ 8) รู้สึกเป็นห่วงอนาคตขององค์กร

4. ความซื่อสัตย์ (Integrity)

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ

ต่อตนเองและผู้อื่น รวมตลอดทั้งต่อหน้าที่การงานและคำมั่นสัญญา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ต่อไปนี้

- 1) มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ
- 2) รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง
- 3) มีความจริงใจให้กับผู้อื่น
- 4) มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน
- 5) ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา
- 6) เปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง

5. ความน่าเชื่อถือ (credibility)

ความน่าเชื่อถือ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นว่าผู้นำมีความมั่นคง มีคุณสมบัติเหมาะสมกับความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการเป็นผู้นำสูง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ

- 1) ความซื่อตรงมีความมั่นคงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 2) มีทักษะทั้งในงานและมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ มีความสามารถ มีความชำนาญ มีประสบการณ์ และคุณสมบัติที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะใช้ในการทำงานและมนุษยสัมพันธ์
- 3) มีความสามารถในการพยากรณ์ และมีวิจรณ์ญาณในการแก้ไขปัญหาได้ดีเสมอ และได้อย่างสอดคล้อง และเหมาะสม
- 4) มีความผูกพันและมีความเต็มใจที่จะปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งกายและจิตใจ และ
- 5) ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กับผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

6. การสะท้อนคิด (Reflection Thinking)

การสะท้อนคิด หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออก ระดับถึงความคาดหวัง การรับรู้ และความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ โดยผ่านกระบวนการ พูด หรือ เขียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ วางแผน หรือแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ต่อไปนี้คือ

- 1) สร้างความท้าทายที่สร้างสรรค์ในการนำเสนอความคิดของตน
- 2) เปิดโอกาสในการจับประเด็นหรือหวนคิดถึงสิ่งที่คิดในรูปแบบที่ถาวรหรือปรับเสริมความคิดใหม่
- 3) พัฒนาความมีระเบียบและทักษะในการสร้างและจัดลำดับความคิด
- 4) เปิดโอกาสในการสังเกตและวิเคราะห์ความคิดของตนเอง
- 5) เปิดโอกาสในการสื่อสารความคิดของตนเองกับผู้อื่นถึงสิ่งที่ตนเองเข้าใจ และพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของตนเอง
- 6) เชื่อมโยงองค์ความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่และเป็นการเติมเต็มระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และ
- 7) เป็นนักคิดที่ตีขึ้นในการตั้งคำถามและให้เหตุผล

7. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

ความรับผิดชอบ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออกให้เห็นว่าได้ยอมรับหน้าที่หนึ่ง ๆ และนำไปปฏิบัติด้วยความพร้อมที่จะรับทั้งผิดและชอบ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ

- 1) มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน
- 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องที่รับผิดชอบ
- 3) คำนึงถึงผลลัพธ์ที่ตามมาแก่ตนเองและทีมงานหรือสถานศึกษา
- 4) ไม่ยกความผิดในงานของตนให้กับคนอื่น

หรืองานอื่น 5) ความสำนึกและยอมรับได้เมื่อกระทำให้เกิดความผิดพลาด รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
6) ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน 7) ดำเนินงานตรงตามเวลา 8) ทำงานด้วยความกระตือรือร้น
ละเอียดรอบคอบ

8. วิสัยทัศน์ (Vision)

วิสัยทัศน์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ในอนาคตขององค์กร มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการร่วมต่อวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยให้อำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ตามเพื่อให้สามารถนำวิสัยทัศน์ร่วมดังกล่าวสู่การปฏิบัติให้กลายเป็นจริงประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ 1) มีภาพที่สมบูรณ์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ 2) มีความสามารถในการแปรเปลี่ยนให้วิสัยทัศน์กลายเป็นความจริง 3) กระตุ้นและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 4) สามารถคาดการณ์ได้ว่างานที่รับผิดชอบอยู่นั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างไร 5) มีความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพที่ควรเป็นในอนาคตขององค์กร 6) มีวิสัยทัศน์ใช้เป็นฐานของการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ และ 7) มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการหล่อหลอมวิสัยทัศน์ร่วม

รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 23-24) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ คือ มุ่งมั่นตั้งใจทำงานด้วยความพากเพียร พยายาม ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย
2. ความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น
3. ความมีเหตุผล คือ ความรู้จักไตร่ตรองไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม
4. ความกตัญญูกตเวที กตัญญู หมายถึง การสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที คือ การแสดงออกการตอบแทนบุญคุณ
5. การรักษาระเบียบวินัย คือ การควบคุมการประพฤติและปฏิบัติให้ถูกต้องกับจรรยา มารยาท ศีลธรรม กฎข้อบังคับ และกฎหมาย
6. ความเสียสละ คือ ความละความเห็นแก่ตัวการให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย ทรัพย์ สติปัญญา
7. ความสามัคคี คือ พร้อมเพรียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นกับประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน
8. การประหยัด คือ การใช้สิ่งทั้งหลายให้พอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

9. ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง และเหตุผลไม่ลำเอียง

10. ความอดุสาหะ คือ ความพยายามที่จะกระทำให้เกิดความสำเร็จในงาน

11. ความเมตตา กรุณา คือ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุขความ สงสารที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ พระมหาสมบุรณ์ สุทธิโม (2560 : 11-12) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า จริยธรรมที่ผู้บริหารการศึกษาพึงมีในการบริหารงาน ประกอบด้วย

1. สัมปรีชธรรม ธรรมของคนเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ 7 อย่าง คือ

- 1.1 ชัมมัญญตา รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ
- 1.2 อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล
- 1.3 อัตถัญญตา รู้จักตน
- 1.4 มัตถัญญตา รู้จักประมาณ
- 1.5 กาลัญญตา รู้จักกาล
- 1.6 ปริสัจญตา รู้จักชุมชน
- 1.7 บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

2. อิทธิบาท ธรรมแห่งความสำเร็จ 4 ประการ คือ

- 2.1 ฉันทะ ความพอใจรักใคร่สิ่งนั้น
- 2.2 วิริยะ ความเพียรพยายามทำสิ่งนั้น
- 2.3 จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
- 2.4 วิมังสา ความใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น

3. พรหมวิหาร ธรรมประจำใจ 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

4. สังคหวัตถุ ธรรมเป็นหลักการสงเคราะห์ 4 ประการ คือ

- 4.1 ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 4.2 ปิยวาจา พูดจาที่น่านิยมนับถือ
- 4.3 อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์
- 4.4 สมานัตตตา ไม่ถือตัวร่วมทุกข์สุข

5. ฆราวาสธรรม ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน 4 ประการ คือ

- 5.1 สัจจะ ความซื่อสัตย์
- 5.2 ทมะ ข่มใจ ควบคุมอารมณ์ได้
- 5.3 ขันติ ความอดทน
- 5.4 จาคะ ความเสียสละ

6. ทศพิธราชธรรมธรรมสำหรับผู้บริหาร 11 ประการ คือ

- 6.1 ทาน
- 6.2 ศีล
- 6.3 การบริจาค
- 6.4 ความซื่อตรง
- 6.5 ความอ่อนโยน
- 6.6 ความเพียรเพากิเลส (ตบะ)
- 6.7 ความไม่โกรธ
- 6.8 ความไม่เบียดเบียน
- 6.9 ความอดทน
- 6.10 ความไม่คลาดธรรม

นิขวัน วรานุสาสน์ (2561 : 49) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ประกอบด้วยทักษะกระบวนการคิดและการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ความมีวินัยและความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความคิดที่จะสร้างสรรค์ทีมงานเชิงจริยธรรม

ดาวรธรรม ถวิลการ (2561 : 9-10) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงมีที่ผู้บริหารพึงมีอันได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความไว้วางใจ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเคารพ การเสริมพลังอำนาจ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตรงไปตรงมา และตรงต่อความเป็นจริง เปิดเผยและโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อองค์กรและต่อผู้อื่น องค์ประกอบนี้ มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถานศึกษา เนื่องจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์ก็จะนำมาซึ่งการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ทำให้บุคลากรในโรงเรียน และผู้ปกครอง ชุมชน สังคมเกิดความศรัทธา ไว้วางใจที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารสื่อสารออกไปนั้น แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ซึ่งทำให้ทุกคนเชื่อมั่นว่าการบริหารจัดการจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ของสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นความซื่อสัตย์จึงถือว่าเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่จะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาแก่คนในสถานศึกษาและคนภายนอกได้อย่างมากที่สุด

2. ความไว้วางใจ เป็นพฤติกรรมการปฏิบัติ ที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง รักษาสัญญา และมีความจงรักภักดีต่อองค์กร คุณลักษณะนี้มีความสำคัญ

ที่จะทำให้คนในสถานศึกษาเองเกิดความเชื่อมั่น และเห็นถึงความสำคัญหรือคุณค่าในตนเอง เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารในการดำเนินงานสำคัญ ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มศักยภาพ

3. ความยุติธรรม เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรด้วยความเป็นธรรม การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียมกัน และมีการตัดสินใจด้วยความเป็นกลาง โดยยึดมั่นหลักการเป็นที่ตั้ง และคำนึงถึงผลการปฏิบัติเป็นสำคัญ

4. ความรับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน โดยพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ ตลอดจนรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการบริหารจัดการ ทั้งทางที่ดีและไม่ดี เป็นความพร้อมรับผิด การยึดถือได้ เชื่อมมั่นได้ คำนับสัญญา และการไม่ปิดความผิดให้พ้นจากตน เป็นกลุ่มพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกให้เห็นว่า ได้ยอมรับหน้าที่หนึ่ง ๆ และนำไปปฏิบัติด้วยความพร้อมที่จะรับทั้งผิดและชอบ บุคคลที่ได้รับมอบหมายงานหนึ่ง ๆ จะถูกกำหนดให้มีความรับผิดชอบเป็นกรณี ๆ ไป โดยมีการกำหนดขอบข่ายหน้าที่อย่างชัดเจน และเมื่อบุคคลนั้นรับปากยินยอมตามที่ตกลง ในวัฒนธรรมตะวันตกจะหมายความว่า เป็นการให้คำมั่น สัญญาออกไป หลังจากนั้นเมื่อถึงคราวปฏิบัติ ผลงานจะออกมาดีหรือไม่ อย่างไร จะอยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ ทั้งหมด

5. ความเคารพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ มีความเคารพในเกียรติศักดิ์ศรี และให้การยอมรับผู้อื่น

6. การเสริมพลังอำนาจ หมายความว่ารวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนช่วยเหลือ การเปิดโอกาสและให้อิสระแก่บุคลากรในการทำงานตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 818-824) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาควรประกอบด้วยหลักการ 3 ด้าน ประกอบด้วย จริยธรรมด้านการครองตน จริยธรรมด้านการครองคน และจริยธรรมด้านการครองงาน เรียกโดยย่อได้ว่า “รู้ตน รู้คน รู้งาน” จึงจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบต่ออยู่สำเร็จผลคนก็จะเป็นสุข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จริยธรรมด้านการครองตน (รู้ตน) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักการเกี่ยวกับจริยธรรมด้านการครองตน 4 ประการ คือ

1.1 การพูดจริง หรือมีสัตย์จะเป็นการพูดจริงใน 2 เรื่อง คือ พูดจริงโดยสมมติและพูดจริงตามความจริงสูงสุดในชีวิตมนุษย์ ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาศรัทธา และเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

1.2 การข่มใจ หรือทมะ เป็นการข่มใจเพื่อการฝึกตนเอง การแก้ไขปรับปรุงตนเอง เพื่อให้ตนเองเจริญก้าวหน้า ให้ได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ

1.3 การอดทน หรือขันติ เป็นการอดทนใน 2 ด้าน คือ อดทนต่อความลำบากทางกาย และการอดทน ต่อความคับข้องทางใจ จะทำให้งานของผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบอยู่ได้รับความสำเร็จหรือบรรลุผลตาม เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การใจกว้าง หรือจาละ เป็นการใจกว้างใน 2 เรื่อง คือ ใจกว้างในการสละวัตถุสิ่งของ และใจกว้างในการสละอารมณ์ ความรู้สึกรักของตัวเอง จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตใจเข้มแข็ง เบิกบาน

ดังนั้น จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตด้านการครองตนที่ประกอบด้วย การพูดจริง ความสามารถในการข่มใจ การมีความอดทน และความใจกว้าง มีผลทำให้เพื่อนร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาศรัทธาและเชื่อมั่น ผู้บริหารสถานศึกษาเองได้รับการพัฒนางานที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และมีจิตใจเข้มแข็ง เบิกบานได้

2. จริยธรรมด้านการครองคน (รู้คน) การครองคนเป็นทักษะความรู้ในการบริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา และความสัมพันธ์ทางสังคม การเข้ากับผู้อื่นได้ การมอบหมายงานให้ทำตรงกับ ทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน การให้รางวัลและการติดตามผลที่ปฏิบัติ การครองคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาในการที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วย ความเรียบร้อย คนทุกคนต้องอยู่ในสังคม ต้องทำงานกับคน เมื่อต้องอยู่กับคน ต้องทำงานกับคน ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องจะทำให้การปฏิบัติงานและสถานศึกษา ประสบความสำเร็จ ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความรักใส่ใจ หรือเมตตา เป็นความปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักแง่ดีของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างทั่วถึง

2.2 ความสงสาร หรือกรุณา เป็นความปรารถนาที่จะช่วยให้เพื่อนร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาพ้นจากความทุกข์ยาก ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตสามารถดำเนินการได้ หลายทาง เช่น การเปิดใจกว้างรับฟังปัญหา รับฟังเหตุและผล เป็นต้น

2.3 เบิกบานพลอยยินดี หรือมุทิตา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตมีจิตพลอย ยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี เป็นการส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานดี ถูกต้อง ตรงตามเป้าหมายได้มีโอกาสพัฒนา ได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

2.4 มีใจเป็นกลาง หรืออุเบกขา เป็นความไม่เอนเอียง คือ ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อเพื่อน ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาถึงความวิบัติ หรือ ได้รับผลตามการกระทำทั้งในส่วนดีและไม่ดี จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตมีความยุติธรรม

ดังนั้น จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการครองคนที่ประกอบด้วยความรักใส่ใจ มีความสงสาร เบิกบานพลอยยินดี และมีใจเป็นกลาง มีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา รู้จักแง่ดีของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างทั่วถึง เปิดใจกว้างรับฟังปัญหาทุกคนได้รับการพัฒนา และได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น และได้รับความยุติธรรม เกิดความเท่าเทียมเสมอภาคได้

3. จริยธรรมด้านการครองงาน (รู้งาน) คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนบรรจุนุเคราะห์ อำนาจการและติดตามประเมินผล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มีใจรัก หรือฉันทะ เป็นการทำงานด้วยใจรัก ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสุขในการทำงาน

3.2 พากเพียรทำ หรือวิริยะ เป็นการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้งานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่มีประสิทธิผลตามเป้าหมาย

3.3 จดจำจอบจิต หรือจิตตะ เป็นการทำงานอย่างมีสมาธิไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เลื่อนลอยทำให้เกิดสมาธิในการทำงาน

3.4 วินิจวิจัย หรือวิมังสาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบครอบในการทำงาน จนทำให้เข้าอย่างลึกซึ้งในหน้าที่การงานที่ผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบ

ดังนั้น จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตด้านการครองงานที่ประกอบด้วย การมีใจรัก พากเพียรทำ จดจำจอบจิต และวินิจวิจัย มีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคตมีความสุขในการทำงาน งานมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย มีสมาธิในการทำงาน และเข้าใจลึกซึ้งในงานที่ทำ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกทางพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง เปี่ยมด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความรับผิดชอบ มีความเมตตา ความอดทน ความสุภาพ รักษาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเองไม่ให้เสื่อมเสีย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและศิษย์ ซึ่งคุณสมบัตินี้ ควรที่ผู้บริหารจะเสริมสร้างให้มีขึ้นในตนเองเพื่อการทำงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 1 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหาร สถานศึกษา	สุเทพ ปาดสาร (2555)	นายอาคม มากมีทรัพย์ (2556)	รวิดาภา เบ็ญจาธิกุล (2557)	พระครูสุเมธีปัญญา วฑฒโน (2559)	ชุตินา รักษาบางแหลม (2559)	กันยมาศ ชูจีน (2559)	ขนิษฐธิชา ทองสุข (2560)	พระมหาสมปรีดิ์ สุทธิโม (2560)	รัตนา กาญจนพันธ์ (2560)	นิษวัน วรานุสาสน์ (2561)	ดาวรรณ อภิถการ (2561)	ธีรภัทร วรบำรุงกุล (2562)	รวม
18. มีจรรยาบรรณ						✓							1
19. มีความจริงใจ						✓		✓					2
20. ความมีเหตุผล								✓	✓				2
21. ความกตัญญู									✓				1
22. รักษาระเบียบวินัย					✓				✓	✓			3
23. อยู่อย่างพอเพียง								✓	✓	✓			3
24. มนุษย์สัมพันธ์							✓	✓					2
25. พุดจริง								✓				✓	2
26. ความไว้วางใจ	✓										✓		2
27. ความจงรักภักดี							✓						1
28. การข่มใจ												✓	1

การวิเคราะห์จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา จากทัศนระนักวิชาการ จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษาจากทัศนระนักวิชาการ พบว่า จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษามี 28 ตัวแปร สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็น 6 ตัวแปร ที่มีความถี่สูงจำนวน 6-12 ความถี่ คือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความยุติธรรม 3) ความรับผิดชอบ 4) ความมีเมตตา 5) ความอดทน และ 6) ความสุภาพ ดังนั้น ในการศึกษาจรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรออกมาทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความยุติธรรม 3) ความรับผิดชอบ 4) ความมีเมตตา 5) ความอดทน และ 6) ความสุภาพ มาเป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 11) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า การประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

สุชาติณี แมิ่นญาติ (2554 : 76) ได้กล่าวถึง ความซื่อสัตย์ไว้ว่า ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจาใจ ต่อตนเองและผู้อื่น รวมตลอดทั้งต่อหน้าที่การงานและคำมั่นสัญญา

สุเทพ ปาลสาร (2555 : 59) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประพฤติตรงไปตรงมาและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง เปิดเผยและโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อองค์กรและต่อผู้อื่น

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 56-57) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกง หลอกลวง ความซื่อสัตย์จึงเป็นเครื่องหมายแห่งความจริงความสงบสันติ ประกอบไปด้วย ประโยชน์ ความซื่อสัตย์ เป็นอาภรณ์ประดับชีวิตและเป็นที่มาของเกียรติยศ ความเชื่อถือ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าความเป็นคนให้สมบูรณ์ สุดยอดของความเป็นผู้นำมีได้อยู่ที่ตำแหน่งหรือความสามารถ แต่อยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ คำพูดและการกระทำตรงกัน ผู้นำที่ได้รับการยอมรับ เชื่อถือศรัทธาและมีบารมี ย่อมอยู่ที่การกระทำ การแสดงออก ทั้งต่อหน้าสาธารณชนของผู้นำ หากผู้นำพูดอย่างหนึ่งแต่ทำอย่างหนึ่ง อำนาจบารมีจะเสื่อมถอยลง เพราะสักจะเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งของผู้เป็นใหญ่ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงเน้นความซื่อสัตย์มาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย 4 ประการ คือ

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความซื่อสัตย์ความดีนั้น
3. การอดทนอดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติปฏิบัติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าด้วยเหตุประการใด
4. การรู้จักระวางความชั่ว ความสุจริตและรู้จักละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ความซื่อสัตย์อาจมีหลายกรณี คือ

1. ซื่อตรงต่อวาจา หรือรักษาคำพูด เมื่อพูดสิ่งใดก็ทำตามที่ทำไว้ ไม่โกหกหลอกลวงได้ เชื่อว่าเป็นผู้รักษาวาจาสัตย์
2. ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพการงาน คือ ทำหน้าที่การงานถูกต้องตามภาระหน้าที่ที่เที่ยงธรรมและตามหลักวิชา

3. ชื่อตรงต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคมและคนรอบข้าง

4. ชื่อตรงต่อตนเองหรือต่อธรรมชาติ หากคนไม่มีสติจะต่อตนเอง ทำการใดก็ไม่สำเร็จ เพราะเมื่อประสบอุปสรรคก็จะโลเล

รัตนา กาญจนพันธ์ (2560 : 23) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 814) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นคนจริง คนซื่อสัตย์ ชื่อตรง รวมทั้งการใช้ความจริงที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ศีลธรรมจรรยา เป็นหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพราะการทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีสติจะต่อกัน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรต้องพูดจริง รักษาคำสัตย์เพื่อชื่อใจลูกน้อง

ขนิษฐนิชา ทองสุข (2560 : 81-82) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ไว้ว่า ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น รวมตลอดทั้งต่อหน้าที่การงาน และคำมั่นสัญญา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ต่อไปนี้ คือ 1) มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ 2) รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตน ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ รักษาตนให้เป็นคนจริง ซื่อสัตย์ ชื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น บริหารงานด้วยความซื่อตรง โปร่งใส ใช้ความจริงที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ศีลธรรมจรรยา ในหลักบริหาร ไม่เอาเปรียบต่อผู้อื่น ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการกระสิ่งก่อกวนเพื่อประโยชน์ส่วนตน

2. ความยุติธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2540 : 14) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรม (อุเบกขา) คือ การวางใจเป็นกลาง เพื่อรักษาธรรม เมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล

สมบัติ ทิมทรัพย์ (2547 : 6) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า มีการวินิจฉัย สั่งการ และปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความชอบธรรมบนพื้นฐานแห่งหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงประเด็น และด้วยความเที่ยงธรรม คือ ไม่อคติ หรือลำเอียงด้วยความหลงรัก ด้วยความกลัวเกรง และด้วยความหลง ไม่รู้จริง คือขาดข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และสมบูรณ์ เป็นเครื่องประกอบการวินิจฉัย ตัดสินใจให้ความเที่ยงธรรม

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549 : 41-43) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรม (ธรรมาธิปไตย) ความมีธรรมเป็นใหญ่ หมายถึง การถือธรรม หรือหลักการเป็นสำคัญ นักบริหารประเภทนี้ยึดเอาความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง เพื่อทำงานให้สำเร็จ เขายินดีรับฟัง

คำแนะนำจากทุกฝ่าย ซึ่งรวมทั้งคนที่ไม่ชอบเขาเป็นการส่วนตัว เขาแยกเรื่องงานออกจากความขัดแย้งส่วนตัว เขาขอมองเพื่อศึกษาหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ นักบริหารประเภทนี้เดินทางสายกลางคือ ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ใครทำดีต้องให้รางวัล ใครทำชั่วต้องลงโทษ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า

นิกุคณฺเห นิกุคหารหํ

พึงชม คนที่ควรชม ยกย่อง คนที่ควรยกย่อง

นั่นคือ ความยุติธรรมในการให้รางวัลและการทำโทษ

สุธาสนี แม้นญาติ (2554 : 52) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการกระทำที่เคารพสิทธิของคนอื่น และการไม่ยอมทำความชั่วต่อผู้อื่น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ

1. การไม่เห็นผิดเป็นชอบ
2. การไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ รักใคร่ โกรธเกลียด กลัว หลง
3. แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้รักความยุติธรรม
4. ทำให้สังคมมีความยุติธรรมและสามารถให้ความยุติธรรมกับสังคม
5. กล้าที่จะดำรงความยุติธรรมไว้ให้ได้

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 60-61) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม การกระทำที่ชอบด้วยเหตุผลและสิ่งจำเป็นสำหรับสังคม สังคมใดขาดความยุติธรรมย่อมเดือดร้อนวุ่นวายไม่สงบสุข ย่อมเกิดการเบียดเบียนต่อสู้ทำลายกัน ในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนต้องทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม นั้น ไม่อาจสร้างความพอใจให้กับทุกคนได้ แต่เป็นเครื่องประกันได้ว่า จะไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ เทียบกันแต่ละคนอาจเสียบ้างได้บ้าง ไม่มีใครที่จะมีแต่ได้อย่างเดียว ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะเห็นความคิขของตนเป็นใหญ่ ปราศจากอคติ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเมตตากรุณา ทั้งทางกาย วาจา และใจ เมื่อผู้บริหารมีความยุติธรรมแล้วส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่น ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558 : 204) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรม (อุเบกขา) คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นผลจากการกระทำของลูกศิษย์อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ลูกศิษย์ได้กระทำแล้ว

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 86) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรมหรือใจเป็นกลาง (อุเบกขา) คือ มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่าเสมอมั่นคง เที่ยงตรงดุจตราขั่ง

มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 24) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง และเหตุผลไม่ลำเอียง

ขนิษฐนิชา ทองสุข (2560 : 74) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ระดับพฤติกรรม ที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก ถึงการกระทำที่เคารพสิทธิของคนอื่น และการไม่ยอมทำความชั่ว ต่อผู้อื่น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ 1) การไม่เห็นผิดเป็นชอบ 2) การไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ รักใคร่ โกรธเกลียดกลัวหลง 3) แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้รักความยุติธรรม 4) ทำให้สังคมมีความยุติธรรม และสามารถให้ความยุติธรรมกับสังคม และ 5) กล่าวที่ตรงความยุติธรรมไว้ให้ได้

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความยุติธรรม หมายถึง การวางใจ เป็นกลางเพื่อรักษารธรรม มองตามความเป็นจริงพิจารณาเห็นด้วยเหตุผลและปัญญา ไม่พุดิตตน เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วยความลำเอียง เพราะความพอใจ รักใคร่ หรือ โกรธเกลียด มีการวินิจฉัย สั่งการและปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ ด้วยความเที่ยงธรรมพิจารณาเห็นผลจากการกระทำใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ใครทำดีก็ต้องว่าดี ใครทำผิดก็ต้องว่าไปตามผิด กล่าวที่ตรงความยุติธรรมให้แก่ตนเองและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

3. ความรับผิดชอบ

พิภพ วังเงิน (2547 : 5) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ อย่างตั้งใจ มีความละเอียดรอบคอบ มีความพากเพียรพยายามเพื่อให้งานหรือภาระที่รับผิดชอบอยู่ บรรลุผล สำเร็จตรงตามเป้าหมาย

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2549 : 584) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า ความมุ่งมั่นตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

แสง จันทร์งาม (2550 : 10) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ดุจเดือน พันธุนาวิณ (2551 : 84) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า การกระทำตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายหรือที่เกิดจากสถานะของตน เป็นความรับผิดชอบที่บุคคลพึงมีต่อตนเอง และสังคม ถ้าคนส่วนใหญ่สามารถกระทำได้ตามนี้ สังคมจะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสงบสุข สามารถแสดงเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
2. วางแผนการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมและปฏิบัติได้ทันเวลา
3. มีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน
4. ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพ
5. ปฏิบัติการทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ
6. ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

การุณินท์ รัตนแสนวงษ์ (2553 : 12) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการพยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงาน กล้าที่จะตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ

สุธาสินี แม้นญาติ (2554 : 62) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า ระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกให้เห็นว่าได้ยอมรับหน้าที่หนึ่ง ๆ และนำไปปฏิบัติด้วยความพร้อมที่จะรับทั้งผิดและชอบ

สุเทพ ปาลสาร (2555 : 98) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ สิ่งสำคัญคือจะเป็นแบบอย่างในเรื่องที่รับผิดชอบ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะคำนึงถึงทีมงานหรือสถานศึกษา และยิ่งกว่านั้น จะไม่ยกความผิดให้คนอื่นหรือกลุ่มงานอื่น จะยอมรับผิดเมื่อได้ทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้น

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 34-56) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่ง เพราะถ้าผู้บริหารคนใดขาดความรับผิดชอบ ย่อมทำให้ขาดความศรัทธา ขาดการยอมรับนับถือ ขาดความเชื่อมั่น ยิ่งส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาในโรงเรียน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความรับผิดชอบจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบตามไปด้วย ความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมที่สำคัญ ที่จะส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพสามารถสรุปประเภทของความรับผิดชอบได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงการที่มีต่อตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกระทำที่ทันเวลา กำหนดตรงต่อเวลา
2. ความรับผิดชอบต่อการทำงาน หมายถึง ผู้ที่รู้จักหน้าที่หรือเข้าใจในบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และปฏิบัติงานนั้น ๆ ด้วยความเรียบร้อยครบถ้วน
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม อันได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

กันยมาส ชูจิน (2559 : 60) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า การทำงานตามโครงสร้างการบริหารงานขององค์กร การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหา สาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

รัตนา กาญจนพันธุ์ (2560 : 18) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า มุ่งมั่นตั้งใจทำงาน ด้วยความพากเพียร พยายามปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ชนิษฐ์ณิชา ทองสุข (2560 : 92) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า ระดับพฤติกรรม ที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกให้เห็นว่า ได้ยอมรับหน้าที่หนึ่ง ๆ และนำไปปฏิบัติด้วยความพร้อม ที่จะรับทั้งผิดและชอบ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ

1. มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน
2. เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องที่รับผิดชอบ
3. คำนึงถึงผลลัพธ์ที่ตามมาแก่ตนเองและทีมงานหรือสถานศึกษา
4. ไม่ยกความผิดในงานของตนให้กับคนอื่นหรืองานอื่น
5. ความสำนึกและยอมรับได้เมื่อกระทำให้เกิดความผิดพลาด รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
6. ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
7. ดำเนินงานตรงตามเวลา
8. ทำงานด้วยความกระตือรือร้น ละเอียครอบคอบ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองรับผิดชอบต่อการทำงาน และรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้น ละเอียครอบคอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบ ในการวางแผนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งยอมรับผลลัพธ์ของงาน ไม่ยกความผิด ในงานของตนให้กับผู้อื่น และปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4. ความมีเมตตา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 148) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า การคิดช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกัน จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของเมตตา คือ การฝึกรบมจิตใจเป็นสำคัญ คือ ฝึกจิตใจให้มีความเยือกเย็น มีเมตตาอารีต่อสรรพสัตว์ทั่วหน้า

แก้ว ชิตตะขบ (2546 : 93) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า ความรักใคร่ที่เว้นจากราคะ ความกำหนัด ได้แก่ความปรารถนาให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีอยากให้มีความสุข ความมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

กิตติทัสน์ ผกาทอง (2551 : 171) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า การมีจิตที่เป็นกุศล เปี่ยมด้วยความรัก ไม่ผูกโกรธและพยาบาทต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 63) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า ความเมตตากรุณา เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสำคัญต่อผู้บริหาร โรงเรียน ถือเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละ ทั้งกำลังกาย ความคิด หรือประโยชน์ส่วนตน มีความเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 86) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการความช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

รัตนา กาญจนพันธ์ (2560 : 24) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า ความปรารถนาจะให้ผู้อื่น เป็นสุขความสงสารที่จะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 820) ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นคนมีจิตใจที่เป็นกุศลเปี่ยมด้วยความรัก ไม่ผูกโกรธและพยาบาทต่อเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรักใคร่ ปรารถนาจะให้เขาเป็นสุข คำว่า “เมตตา” หมายถึง ความสนิทสนม คือ ความรักใคร่ ที่เว้นจากราคะ ความกำหนด ได้แก่ ความปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญ แก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ความปรารถนาดีอยากให้มีมีความสุข ความมีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทั่วหน้า จะส่งผลให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความสนิทสนมดูญาติมิตร ดังคำที่ว่า “ถึงไม่ใช่ชาติไม่ใช่เชื้อ หากมีความเอื้อเพื่อก็เปรียบเหมือนเนื้ออาตมา” และความรักใส่ใจจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักมองแง่ดี ของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาและจดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความมีเมตตา หมายถึง การเป็นคนมีจิตใจที่เป็นกุศลมีไมตรีความปรารถนาดี ความรักใคร่ที่เว้นจากราคะแก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเสียสละทั้งกำลังกาย สติปัญญา และประโยชน์ส่วนตน ในการเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีเมตตาอารี คอยรับฟังปัญหา ความทุกข์ร้อนคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยปราศจากอคติ และไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทต่อผู้ร่วมงาน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ความอดทน

พระภิกษุทศพลญาณ (ทศตชีโว ภิกษุ) (2547 : 171-172) ได้กล่าวถึงความอดทนไว้ว่า ความอดทน เป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางจิตใจ คือ ชั้นดี มี 4 ลักษณะ คือ

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ได้แก่ อดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ ที่ทุรกันดาร สามารถอดทนได้ไม่ย่อท้อ
2. อดทนต่อทุกขเวทนา คือ อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย
3. อดทนต่อความเจ็บใจ คือ อดทนต่อการกระทบกระทั่งอันเปรียบเปรยการทำให้เจ็บอกเจ็บใจ
4. อดทนต่ออำนาจกิเลส คือ การไม่เอาใจตนเอง ไม่ยอมสลายตามความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ และข้อนี้เป็นข้อที่ต้องใช้ความอดทนมากที่สุด

พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 85) ได้กล่าวถึงความอดทนไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักของฆราวาสธรรมในประการของ ชั้นดี คือ อดทน อดทนต่อความหนาว ร้อน หิว กระจาย ทนตรากตรำ ทนต่อความเจ็บใจ ทนข่มอารมณ์ของตนได้ ทนต่อความย่ำแย่ต่าง ๆ อดทนต่ออำนาจฝ่ายต่ำ อดทนต่อการทำกรงงาน

ฐิตาภา เบ็ญจาทิกุล (2557 : 42) ได้กล่าวถึงความอดทนไว้ว่า พึงอดทนด้วยความเยือกเย็น ต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562 : 816-818) ได้กล่าวถึงความอดทนไว้ว่า อดทน (ชั้นดี = Tolerance) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความอดทน ตั้งใจทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ที่ถอยด้วยความขยันหมั่นเพียร เอาธุระ (วิริยะ=Effort) เป็นความอดทน ต่อความร้อน ความหนาว ความหิว ความกระจาย ทนตรากตรำ ทนต่อความเจ็บใจ ข่มอารมณ์ที่เกิดจากสิ่งเร้า ทนต่อความย่ำแย่ต่าง ๆ อดทนต่ออำนาจฝ่ายต่ำ อดทนต่อการทำกรงงานและทำงานด้วยความเอาใจใส่ไม่วางธุระ โดยมุ่งมั่นอยู่ที่จุดหมายของงาน ไม่ที่ถอย หนักเอาเบาผู้ไม่หวั่นไหว เป็นคนแข็งแแกร่ง ทนทานต่ออุปสรรค จนสุดท้ายไปถึงซึ่งความสำเร็จของงาน หรือความสำเร็จในแต่ละช่วงชีวิต

สรุป การอดทน หรือชั้นดี เป็นการอดทนใน 2 ด้าน คือ อดทนต่อความลำบากทางกาย และการอดทน ต่อความคับข้องทางใจ จะทำให้งานของผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบอยู่ ได้รับความสำเร็จหรือบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความอดทน หมายถึง การมีความอดทน ต่ออำนาจฝ่ายต่ำไม่หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอ ลากยศชื่อเสียง อดต่อความโกรธ อดทนต่อกิเลส การใช้จ่ายที่มีความพึงเพื่อต่าง ๆ อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ขัดแย้งเปรียบเปรยทำให้ เจ็บอกเจ็บใจหรือไม่เป็นมิตร อดทนต่อหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว ท้อถอยในจุดหมายของงาน อดทนต่อปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งความลำบาก ทางกาย ความลำบากตรากตรำในที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความเจ็บป่วย รวมถึงอดทนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ

6. ความสุภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 25) ได้กล่าวถึงความสุภาพของผู้บริหารไว้ว่า บุคคลที่มีกิจริยา วาจาที่เรียบร้อย พุดจาไพเราะ มีกิจริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

รชาดา สมทรัพย์ (ออนไลน์. 2551) ได้กล่าวถึงความสุภาพของผู้บริหารไว้ว่า เป็นบุคลิกลักษณะของบุคคลที่มีมารยาทดี มีสัมมาคารวะ การแต่งกายเหมาะสมกับ โอกาส เวลา และสถานที่

กรมการศาสนา (ม.ป.ป. : 238) ได้กล่าวถึงความสุภาพของผู้บริหารไว้ว่า ความสุภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ไว้ดังนี้

1. ทำให้ต่างฝ่ายต่างเกิดความสดชื่น แจ่มใส มีความสุข
2. ทำให้ใคร่ประพุดติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน อยกช่วยเหลือกิจกรรมของกันและกัน
3. การทำงานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ อย่างราบรื่น
4. ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
5. จะศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาจากผู้ใด ก็ยอมดำเนินไปได้สะดวก
6. ทำให้เป็นคนน่ารัก มีผู้ยินดีต้อนรับเชือเชิญ

สุเทพ ปาลสาร (2555 : 145) ได้กล่าวถึงความสุภาพของผู้บริหารไว้ว่า ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความสุภาพ คำนึงถึงความมีเกียรติดีมีศักดิ์ศรีและให้การยอมรับผู้อื่น

อำนาจ ศรีแสง (ออนไลน์. 2562) ได้กล่าวถึงความสุภาพของผู้บริหารไว้ว่า เป็นผู้ที่มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตนตามสภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับ วัฒนธรรมไทย

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความสุภาพ หมายถึง การประพฤติ ด้วยกริยามารยาทที่ดีงาม มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนตามสภาพและกาลเทศะ ตามโอกาส เวลา และสถานที่ มีความอ่อนโยน ละมุนละม่อม มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความรุนแรงข่มผู้อื่น ด้วยวาจาและท่าทาง ต้องคำนึงถึงความมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และให้การยอมรับผู้อื่น เป็นผู้ที่วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

จากจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง เปี่ยมด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความรับผิดชอบ มีความเมตตา ความอดทน ความสุภาพ รักษาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเองไม่ให้เสื่อมเสีย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและศิษย์ ซึ่งประกอบด้วย

1. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ รักษาตนให้เป็นคนจริง ซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น บริหารงานด้วยความโปร่งใส ให้ความจริงที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ สីลธรรมจรรยา ไม่เอาเปรียบต่อผู้อื่น ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำ สิ่งที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตน

2. ความยุติธรรม หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพื่อรักษาธรรม มองตามความเป็นจริง พิจารณาเห็นด้วยเหตุผลและปัญญา ไม่พหุติตนเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วยความลำเอียง เพราะความพอใจ รักใคร่ หรือ โกรธเกลียด มีการวินิจฉัย สั่งการและปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ ด้วยความเที่ยงธรรมพิจารณาเห็นผลจากการกระทำใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ใครทำดีก็ต้องว่าดี ใครทำผิดก็ต้องว่าไปตามผิด กล่าวที่จะดำรงความยุติธรรมให้แก่ตนเองและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทำงานร่วมกัน ได้อย่างราบรื่น

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบต่อภาระงาน และรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้น ละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งยอมรับผลดีผลชั่วของงาน ไม่ยกความผิดในงานของตนให้กับผู้อื่น และปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำ ให้ผู้อื่นเดือดร้อน และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4. ความมีเมตตา หมายถึง การเป็นคนมีจิตใจที่เป็นกุศลมีไมตรีความปรารถนาดี ความรักใคร่ ที่เว้นจากราคะแก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเสียสละทั้งกำลังกาย สติปัญญา และประโยชน์ส่วนตน ในการเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่าง มีความสุข มีเมตตาอารีคอยรับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยปราศจากอคติ และไม่ผูก โกรธหรือพยาบาทต่อผู้ร่วมงาน

5. ความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่ออำนาจฝ่ายต่ำไม่หลงใหลกับคำสรรเสริญ เยินยอ ลากยศชื่อเสียง อดต่อความโกรธ อดทนต่อกิเลสการใช้จ่ายที่มีความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ขัดแย้งเปรียบเปรยทำให้เจ็บอกเจ็บใจหรือไม่เป็นมิตร อดทนต่อหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว ท้อถอยในจุดหมายของงาน อดทนต่อปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งความลำบากทางกาย ความลำบากตรากตรำในที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความเจ็บป่วย รวมถึงอดทนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ

6. ความสุภาพ หมายถึง การมีกริยามารยาทที่ดีงาม มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อม ถ่อมตน ตามสภาพและกาลเทศะตาม โอกาส เวลา และสถานที่ มีความอ่อนโยน ละมุนละม่อม มีสัมมาคารวะ ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความรุนแรงข่มผู้อื่น ด้วยวาจาและท่าทาง ต้องคำนึงถึงความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีและให้การยอมรับผู้อื่น เป็นผู้ที่วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

คุณลักษณะของครูที่ดี

ความหมายของครู

ครูยังเป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542 : 23 ; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545 : 21 ; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553 : 3) ผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของครูที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

รังสรรค์ แสงสุข (2550 : 38) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีเมตตา
ครู คือ ผู้ที่ให้ความรู้ไม่จำกัดทุกที่ทุกเมื่อ ครูต้องเต็มไปด้วยความรู้ และรู้จักขวนขวายหาองค์ความรู้ใหม่ๆ สะสมความดี มีบารมีมาก และครูที่ดีจะต้องไม่ปิดบังความรู้ ควรมีจิตและวิญญานของความเป็นครู

ครู คือ ผู้เติมเต็ม การที่ครูจะเป็นผู้เติมเต็มได้ ครูควรจะเป็นผู้แสวงหาความรู้ ต้องวิเคราะห์ วิจัย วิจาร์ณ และมาบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ครู คือ ผู้ที่มีเมตตา จะต้องสอนเต็มที่โดยไม่มีการขู่หรือปิดบังไม่ให้ความรู้เต็มที่ ครูต้องไม่ลำเอียง ไม่เบียดเบียนศิษย์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553 : 10) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้อบรมสั่งสอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้สร้างสรรค์ ภูมิปัญญาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และประเทศชาติ

ยนต์ ชุ่มจิต (2553 : 3-6) ได้ให้ความหมายของครูว่า มาจากรากศัพท์เดิมในภาษาบาลีว่า “ครู-คุรุ” หรือจากภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” ซึ่งเป็นรากศัพท์เดิมของคำว่า “การวะ” แผลงไปเป็น เคารพ คือ การตระหนัก ซึ่งหมายถึงการเอาใจใส่จดจ่อในความดีอันมีอยู่ในตัวคนหรือสิ่งของ เพราะครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญในสิ่งที่ ดี-ชั่ว ถูก-ผิด ควร-ไม่ควร และเป็นบุคคลที่ศิษย์ควรตระหนักและคำว่า “ครู” ในสมัยโบราณ หมายถึง เป็นผู้นำทาง หรือเป็นผู้เปิดประตูทางวิญญานของศิษย์เพื่อนำศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง แต่ในปัจจุบัน “ครู” หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคน คือ เป็นผู้สั่งสอนศิษย์ หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ และจะใช้กับผู้ที่ทำการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญา

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2554 : 132) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นควรแก่การเคารพบูชาของศิษย์ แต่ในปัจจุบัน “ครู” หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคน และมักใช้กับผู้สอนในระดับต่ำกว่าวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรืออุดมศึกษา

ราชบัณฑิตสถาน (2556 : 235) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้สั่งสอนศิษย์หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (2556 : 66) ได้ให้ความหมายของครูว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

รัตนวดี โชติกพนิช (2556 : 15) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สอนให้ศิษย์เกิดความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี นำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ในอนาคต

อุบล เลี้ยววาริณ (2556 : 2) ได้ให้ความหมายของครูว่า บุคคลที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครู และไปทำหน้าที่สั่งสอน อบรม และถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนในสถานศึกษา

สมหมาย ปวะบุตร (2558 : 8) ได้ให้ความหมายของครูว่า ผู้ที่ให้ความรู้ โดยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้อบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาต่าง ๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตน ในทักษะการคิด การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นผู้จัดประสบการณ์ เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งในวิทยาการสมัยใหม่ และวิถีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ศิษย์ ได้พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่มีสำนึก รู้ผิดชอบชั่วดี รู้บาปบุญคุณโทษ รู้ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์

ณัฐมน พันธุ์ชาติศรี (2559 : 19) ได้ให้ความหมายของครูว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ที่กฎหมายกำหนดว่าต้องสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครู และมีใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และมีหน้าที่อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นควรแก่การเคารพบูชาของศิษย์

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 2) ได้ให้ความหมายของครูว่า ครู มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤตว่า "คุรุ" และภาษาบาลี "ครุ, คุรุ" และครู คือ บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อความเจริญงอกงามด้านวิชาความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ทักษะทางสังคม การคิด การพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละระดับชั้น รวมถึงให้มีการปฏิบัติและฝึกแนวทางในการทำงาน โดยใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ บนพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของผู้เรียนแต่ละคน หรือระบบการจัดการศึกษาแบบต่าง ๆ ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีองค์ประกอบหรือมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์คุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครู และต้องมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล รวมถึงการอบรมสั่งสอน การดูแลเอาใจใส่แก่ศิษย์ด้วยความรักและความเมตตา เพื่อให้ศิษย์ได้พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ความสำคัญของครู

พระเทพวิสุทธิเมธี (ท่านพุทธทาสภิกขุ) (2539 : 92-94) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ในสมัยโบราณประเทศอินเดียเป็นเจ้าของคำว่า “ครู” ซึ่งหมายถึง เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณแล้วนำวิญญาณให้เดินทางไปสู่ธรรมเบื้องสูงเป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะ ไม่ได้หมายถึงเรื่องทางวัตถุหรือ มารยาท หรือแม้แต่อาชีพ จึงมีครูอยู่จำนวนน้อยและมักจะทำหน้าที่เป็นปุโรหิตของพระราชหรือผู้ที่มีอำนาจวาสนา มีหน้าที่การงานอันใหญ่หลวง

รัตนวดี โชติคพนิช (2556 : 18) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า อาชีพทุกอาชีพย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมด้วยกันทั้งนั้น เป็นการยากที่จะบ่งบอกว่า อาชีพใดสำคัญกว่าอาชีพใด แต่ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะอาชีพครูว่า มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพียงใด จึงขออัญเชิญพระราชโองการของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิรยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า

“...อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่งเพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้...”

จากพระราชโองการของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิรยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารีตามที่ได้อัญเชิญมากล่าวไว้ข้างต้น เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อความเจริญของบุคคล และชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง ชาติบ้านเมืองจะเจริญได้เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาที่ดี และมีครูที่มีคุณภาพ

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557 : 6) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงบริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารปัจจุบัน บนโลกไร้พรมแดนที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และรุนแรง การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ อย่างยั่งยืน ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต การจัดระบบการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติ มากเท่าไร หมายถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นเพียงนั้น บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ ก็คือ “ครู” ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมายและปัจจัยสำคัญมากที่สุดในห้องเรียน และเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู

สมหมาย ปะบุตร (2558 : 12-19) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ครูเป็นผู้มีพระคุณคล้ายบิดามารดา คือ เป็นผู้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ รวมทั้งให้ความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ทุกคน นับได้ว่าครูเป็นผู้เสียสละที่ไม่แพ้บุพการี ครูจึงเป็นปูชนียบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการ

ให้การศึกษาเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการ และประสบการณ์ ตลอดเป็นผู้มีความเสียสละ ดูแลเอาใจใส่ สั่งสอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพ เลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งนำพาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองของประเทศชาติก้าวไปสู่ ความเจริญรุ่งเรือง ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าครูมีความสำคัญการพัฒนาประเทศ โดยมีความสำคัญต่อการ พัฒนาคูคน ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ต่อการพัฒนาสังคม ต่อการพัฒนาการเมืองการปกครอง ดังนี้

1. ความสำคัญของครูต่อการพัฒนาบุคคล ครูมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร ของชาติให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ช่วยฝึกฝน ขัดเกลา เสริมสร้างพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ มีทักษะชำนาญการในวิชาเฉพาะด้าน เพื่อการประกอบอาชีพ ปลูกฝังความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่พึงกระทำต่อตนเองและสังคม ตลอดจนประเทศชาติในการรักษาความมั่นคงและเอกราชของประเทศ นอกจากนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพครู ยังมีหน้าที่อบรมบ่มนิสัยบุคคลตลอดจนเยาวชนของชาติให้มีคุณสมบัติที่ดี เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัด พึ่งตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีมารยาทดี มีอิริยาบถเหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรักชาติ มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา และความมั่นคงแห่งอารมณ์ สามารถนำข้อคิดข้อปฏิบัติทางศาสนาที่ตนนับถือมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ได้

2. ความสำคัญของครูต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพครู มีหน้าที่สร้างพลเมืองชาติ ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจไทยและโลก ในรูปของ “กำลังคน” โดยเตรียมบุคคลเข้าสู่วงการอาชีพต่าง ๆ โดยพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีทักษะ ความชำนาญ มีเทคนิค วิธีการในการพัฒนางานอาชีพ มีความคิดในการสร้างงานด้วยตนเอง โดยวิธีการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ จะผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบตนเอง ในการเรียนรู้เต็มเวลา เต็มหลักสูตร โดยไม่เกิดความสูญเปล่า ทางการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการออมทรัพย์ สร้างนิสัยการประหยัดอดออม เป็นต้น

3. ความสำคัญของครูต่อการพัฒนาสังคม ครูเป็นผู้สร้างโอกาสให้แก่คนทุกเพศทุกวัย ในสังคมสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตั้งแต่เกิดถึงตาย ช่วยสร้างคนที่มีคุณภาพสู่สังคม ซึ่งนับเป็น กุญแจดอกสำคัญในการให้สังคมก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้เอง จะนำพาสังคมไปสู่การเป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและสังคมแห่งความสามัคคีและ เอื้ออาทร ซึ่งเป็นสภาพสังคมที่พึงประสงค์ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ความรู้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้แก่บุคคลในสังคม จะเป็นรากฐานในสร้างความมั่นคงให้สังคม และวิธีการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู สามารถช่วยพัฒนาบุคคลในสังคมได้นั้น นอกจากการอบรมบ่มนิสัยเยาวชนในสถานศึกษา ให้มีคุณภาพ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถทำหน้าที่ผ่านความเป็นผู้นำ ผู้ริเริ่ม

กระตุ้นให้บุคคลในสังคมตื่นตัว ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น ทั้งในด้าน การดูแลสุขภาพอนามัย การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี การสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม การรักษามรดกความเป็นไทย ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ โดยสันติวิธี

4. ความสำคัญของครูต่อการพัฒนาการเมืองการปกครอง ครูมีความสำคัญต่อการผลิตพลเมือง ของชาติให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สร้างผู้นำที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ปลุกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ความเป็น กลุ่มเดียวกันเพื่อความมั่นคงของชาติ ปลุกฝังให้บุคคลเป็นผู้มีอุดมการณ์ มีความซื่อสัตย์ และเห็น แก่ประโยชน์ของประเทศชาติ มากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยวิธีการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู สามารถช่วยพัฒนาการเมืองการปกครองได้นั้น สามารถทำได้โดยฝึกหัดเยาวชนในสถานศึกษา นำรูปแบบการปกครองประเทศมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างในสถานศึกษา เช่น การจัดตั้ง สภานักเรียน นักศึกษา การคัดเลือกผู้นำกลุ่ม การฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียน ฯลฯ นอกจากนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูสามารถช่วยเหลือประชาชนในชุมชน ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ให้มีความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถดำเนินการ ผ่านกิจกรรมการรณรงค์ไม่ขายสิทธิ ขายเสียง การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน การไปเลือกตั้ง เป็นต้น

จักษณา อธิรัตนปัญญา (2558 : 31) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ครูเป็นหัวใจสำคัญของ กระบวนการจัดการศึกษาโดยเฉพาะครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากครูในระดับนี้ถือเป็นครูคนแรกของเด็ก บทบาทของครูมีผลอย่างสำคัญต่อกระบวนการ จัดการศึกษาทั้งในฐานะผู้สอน ผู้จัดเกลาอบรมและถ่ายทอดความรู้ทั้งทางวิชาการ และคุณธรรม จริยธรรมที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน

พระสุขุม สุขขุทศโก (2559 : 33) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ผู้แนะนำสั่งสอนหรือ ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะ กระบวนการต่าง ๆ บุคคลทั่วไปจึงตั้งสมญานามให้ครูในลักษณะต่าง ๆ เช่น ครู คือ แม่พิมพ์ ของชาติ ครู คือ ผู้สร้างโลก ครู คือ ผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นการยกย่อง และเชิดชูเกียรติเป็นอย่างยิ่ง นั่นแสดงให้เห็นถึงบทบาทแสนความสำคัญของครู ที่มีต่อการพัฒนาคน และประเทศชาติบ้านเมืองอย่างชัดเจน ฉะนั้น ผู้ที่จะมาเป็นครูจำเป็นจะต้องศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นครูให้ดีเสียก่อน เพราะมิใช่เพียงแต่มีความรู้ในหลักวิชาการ ก็จะสามารถเป็นครูที่ดีได้ แต่จะต้องอาศัยส่วนประกอบอื่น ๆ อีก เช่น มีความศรัทธาในอาชีพครู รักงานสอน มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู รักและเมตตาต่อเด็ก ๆ เป็นต้น

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 114) ได้ให้ความสำคัญของครูว่า ครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เพราะครูคือหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และพัฒนาการผู้เรียนด้านการศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการดังกล่าวคือครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้เกิดในตัวผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการ นำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของครู หมายถึง ครูเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านการศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชาติ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบคุณลักษณะของครูที่ดี

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม และคณะ (2553 : 1) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ความสามารถทางวิชาชีพครู
2. ด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู ประกอบด้วยความฉลาดด้านสุขภาพ ความสามารถทางอารมณ์ ความฉลาดด้านเชาวน์ปัญญา ความฉลาดด้านการเผชิญปัญหาอุปสรรค และความฉลาดด้านคุณธรรม
3. ด้านภาวะผู้นำการพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
4. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ประกอบด้วยจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม

สุนน อมรวิวัฒน์ (2554 : 1) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ประกอบด้วยดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ดี การเป็นผู้มีความรอบรู้ หมายถึง การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาจากวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นในวิชาการแต่ไม่หยิ่งผยองว่าตนมีความรู้สูง

2. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ การเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ คือ การเป็นผู้ที่สามารถในการรับรู้ ซาบซึ้ง หรือสามารถแสดงความรู้สึก ในสิ่งที่ทำให้ขำขันหรือสนุกสนาน

3. การเป็นผู้มีความยืดหยุ่น หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความรู้สึกไวต่อการเปลี่ยนแปลง แก้ไข ปรับเปลี่ยน

4. เป็นผู้มีความวิถึญาณครู บุคคลที่มีวิถึญาณครู โดยแท้จริงแล้ว จะเป็นผู้ที่มีความรักในตัว เด็กและยินดีในภารกิจทางการสอน

5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ การมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากสำหรับ คนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นครูอาจารย์ ครูอาจารย์ที่มีความซื่อสัตย์จริงใจเมื่อบอกนักเรียน ว่าจะทำอะไรก็จะพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ

6. เป็นผู้สามารถทำให้เข้าใจได้รวบรัดชัดเจน ซึ่งเป็นความสามารถในการสื่อสาร เป็นเรื่องของการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน และเป้าหมายสำคัญของการศึกษาประการหนึ่งก็คือ เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารได้รวบรัดชัดเจน

7. เป็นคนเปิดเผย การเปิดเผย คือ การเป็นคนที่ได้ตั้งใจจะเปิดเผยเรื่องราวที่ตนมีอยู่ ให้ผู้อื่นรับรู้ ครูอาจารย์ที่เปิดเผยสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเพื่อแสดงเป็นตัวอย่าง หรือเปิดเผยความรู้สึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสถานการณ์ที่กำหนด

8. เป็นผู้มีความอดทน การเป็นผู้มีความอดทนในที่นี้ แสดงถึงความเป็นบุคคลที่มีความ เพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง น้อยคนนักที่จะมีคุณสมบัติข้อนี้ อย่างเพียงพอ กล่าวคือ นักวิจัย นักปฏิบัติกรต่าง ๆ พยายามเสนอแนะเทคนิคการเรียนการสอนจำนวนมากมาย เพื่อให้ครูอาจารย์ นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ครูอาจารย์เกิดความข้องขัดใจขณะที่ต้องรับภาระกับ นักเรียนจำนวนมาก ๆ ดังนั้น ครูอาจารย์จึงต้องมีความอดทนในการสอนนักเรียนในชั้นเรียน และ จะต้องอดทนต่อการเรียนรู้ความก้าวหน้าทีละเล็กทีละน้อยวันต่อวันของนักเรียน

รัตนวดี โชติกพนิช (2556 : 61) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ลักษณะของครูที่ดี นั้นมีมากมายหลายแบบ และการที่จะยอมรับว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะอย่างไรมัน ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แต่เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว ก็สามารถสรุปได้ว่า ครูที่ดีควร จะประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญๆ คือ

1. บุคลิกภาพดี คือ รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อย พุดจาไพเราะ และมี ลักษณะเป็นผู้นำ

2. มีความรู้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมมั่นในตนเอง กระตือรือร้นและสุขภาพแข็งแรง

3. การสอนดีและปกครองดี คือ อธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจนครบทุกกระบวนการ ความ สอนสนุกสนาน ปกครองดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงาม

4. ความประพฤติดี คือ เว้นจากอบายมุขทุกอย่าง ทำแต่ความดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม และจริยธรรมสูง มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา มีความยุติธรรม และมีมานะอดทน

5. มีมนุษยสัมพันธ์อันดี คือ มีอัธยาศัยไมตรีกับคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะ และมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย

6. เป็นผู้สามารถทำให้เข้าใจได้รวบรัดชัดเจน ซึ่งเป็นความสามารถในการสื่อสาร เป็นเรื่องของการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน และเป้าหมายสำคัญของการศึกษาประการหนึ่งก็คือ เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารได้รวบรัดชัดเจน

7. เป็นคนเปิดเผย การเปิดเผย คือ การเป็นคนที่ได้เต็มใจจะเปิดเผยเรื่องราวที่ตนมีอยู่ให้ผู้อื่นรับรู้ ครูอาจารย์ที่เปิดเผยสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเพื่อแสดงเป็นตัวอย่าง หรือเปิดเผยความรู้สึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสถานการณ์ที่กำหนด

8. เป็นผู้มีความอดทน การเป็นผู้มีความอดทนในที่นี้ แสดงถึงความเป็นบุคคลที่มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง น้อยคนนักที่จะมีคุณสมบัติข้อนี้เพียงพอ กล่าวคือ นักวิจัย นักปฏิบัติการต่าง ๆ พยายามเสนอแนะเทคนิค การเรียนการสอนจำนวนมากมาย เพื่อให้ครูอาจารย์นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ครูอาจารย์เกิดความข้องใจขณะที่ต้องรับภาระกับนักเรียนจำนวนมาก ๆ ดังนั้น ครูอาจารย์จึงต้องมีความอดทนในการสอนนักเรียนในชั้นเรียน และจะต้องอดทนต่อการเรียนรู้ความก้าวหน้าทีละเล็กทีละน้อยวันต่อวันของนักเรียนมากกว่าที่จะหวังผลเหมือนการแสดงละครที่เห็นผลในทันทีทันใด

9. เป็นผู้กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ครูอาจารย์ควรเป็นบุคคลที่กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นพิเศษ เพราะเด็กและเยาวชนต้องการแบบอย่างการกระทำที่ถูกต้องดีงาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน ปัจจุบันแบบกระสวนพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กจำนวนมาก มักจะได้มาจากแบบอย่างทีมาจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือเพื่อนบ้าน แบบอย่างบางประการที่ได้มาจากสื่อมวลชนอาจจะดี แต่ก็มีพฤติกรรมบางอย่างที่ลอกเลียนมาเป็นไปในทางลบ เยาวชนที่ขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย และไม่ได้แบบอย่างที่ดีงามจากครูอาจารย์ มักจะปฏิบัติตัวไปในทางเสื่อมเสียตามที่ตนเองได้ตัดสินใจ ดังนั้น ครูอาจารย์ควรระลึกอยู่เสมอว่าการกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบเป็นสิ่งหนึ่งที่ดีที่สุดที่ครูอาจารย์สามารถให้ความช่วยเหลือสังคม

10. เป็นผู้ที่มีความสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติได้ การนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาไปใช้ในโรงเรียนจริง ๆ ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง ดังนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู จึงพยายามให้นักศึกษาครูได้มีประสบการณ์ในการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นักศึกษาครูจะต้องพยายาม

มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง ๆ ในห้องเรียนให้มากและพยายามไต่ถามข้อข้องใจจากอาจารย์ที่มีประสบการณ์จากผู้บริหาร จากผู้ปกครองและจากนักเรียน เป็นต้น

11. เป็นผู้มี ความเชื่อมั่นในตนเอง ในเมื่อเราได้กำหนดตัวของเราเองเพื่อการสอนแล้ว ดังนั้น วิธีที่ดีที่สุดต่อการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง ก็คือการทดสอบตัวเองและพัฒนาความเชื่อมั่นในประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การได้รับข้อสังเกตในทางบวกจากงานที่ได้กระทำสำเร็จลงด้วยดี จะช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นของบุคคลได้อย่างดี

12. เป็นผู้มี ความสามารถพิเศษในศิลปะและวิทยาการหลาย ๆ ด้าน ครูอาจารย์ที่ประสบความสำเร็จ ส่วนมากมิได้มีความรู้เพียงอย่างเดียว แม้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูจะ ได้เลือกเรียนวิชาสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นวิชาเอก เช่น การประถมศึกษา ดนตรีศึกษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ หรืออื่น ๆ มาแล้วก็ตามยังคงต้องเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

13. เป็นผู้แต่งกายเรียบร้อย สะอาด สง่าผ่าเผย และมีสุขอนามัยส่วนตัว เสื้อผ้าอาภรณ์ ที่ได้ออกแบบมาด้วยราคาแพง ๆ มิใช่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู สิ่งสำคัญอยู่ที่ ความสะอาดเรียบร้อยและสวมใส่เนื้อผ้าซึ่งมีความเหมาะสมกับความเป็นครูหรือเหมาะสมถูกต้องตาม รูปแบบที่ทางสถานศึกษากำหนด สุขภาพอนามัยส่วนตัวของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หากครูมีร่างกายสกรปรก สุขภาพไม่ดีย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการสอน ครูที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ จะช่วยสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ได้มากขึ้น

สมหมาย ปวะบุตร (2558 : 126-132) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในปีพุทธศักราช 2549 ตลอดระยะเวลา 60 ปีนี้ พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจมากมายหลายด้าน ที่ล้วนมีคุณประโยชน์ต่อพสกนิกรชาวไทย ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะพระราชกรณียกิจด้าน การศึกษาและความเป็นครูของพระองค์ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยโดยสังเคราะห์จากแนวพระราชดำริของพระองค์ที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู พบว่าคุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวพระราชดำรินั้น สามารถจำแนกได้ออกเป็น 5 คุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของครูที่ดี ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม

พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูที่ดีต้องมีคุณธรรม ได้แก่ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตร แก่นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปเป็นครูอาจารย์ ใน พ.ศ. 2502 มีความว่า

“...ข้าพเจ้าเชื่อว่านิสิตนักศึกษา สำเร็จการศึกษาไปควรจะได้มีคุณธรรม ศีลธรรม และ วัฒนธรรมเป็นทุนอยู่บ้างแล้ว แต่ในฐานะที่ต้องออกไปทำหน้าที่ครูของผู้อื่น ท่านจำเป็น จะต้อง สร้างสมธรรมะต่าง ๆ ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น และรู้จักวางตัวให้สมกับเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอน และ อบรมเยาวชน ควรจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และส่งเสริมให้เยาวชนได้เป็น คนที่ มีสัมมาอาชีพและความประพฤติ...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัย วิชา การศึกษา ในวันที่ 15 ธันวาคม 2503 ได้ทรงเน้นคุณลักษณะในการอบรมเด็กในด้านศีลธรรม เป็น สำคัญด้วย ดังกล่าวไว้ว่า

“...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ไซ้แต่ว่ามีความรู้ในทางวิชาการ และในทางการสอน เท่านั้น จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีสำนึกรับผิดชอบใน หน้าที่และในฐานะเป็นพลเมืองดีของชาติ การให้ความรู้ หรือที่เรียกว่าการสอนนั้นต่างกับการ อบรม การสอนคือการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรมเป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบจน คิดเป็นนิสัยอย่างเดียว...”

นอกจากนั้น ในพระบรมราโชวาทอีกหลายครั้ง พระองค์ก็ได้เน้นให้ครูยึดมั่นอยู่ ใน คุณธรรมและศีลธรรมเสมอ ดังพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและ นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2505 ดังกล่าวไว้ว่า

“...หน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึง พร้อมด้วย คุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป งานของครูจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่ง ท่านจงวางตนให้ สมกับที่เป็นครูให้นักเรียนมีความเคารพนับถือ และเป็นທີ່เลื่อมใสไว้วางใจของ ผู้ปกครอง...”

พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ครูอาวุโสประจำปี 2522 ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูที่แท้จริง ต้องหมั่นขยัน และอดุสหาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้น อดทน รักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในแบบแผนที่ดี งาม ซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ ต้องเมตตา หวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ทั้งด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุผล...”

จากพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่อัญเชิญมา จะเห็นว่าในเรื่องความเป็น ครูนั้น พระองค์จะทรงเน้นคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ซึ่งได้แก่การมีคุณธรรม จริยธรรม ขยันหมั่นเพียร เสียสละ อดทน อดกลั้น รักษาระเบียบวินัย สำรวมระวังและประพฤติตนอยู่ใน ระเบียบแบบแผนชีวิตที่ดีงาม

2. คุณลักษณะของครูที่ดีต้องประพฤติตนเป็นที่เคารพรักของผู้เรียน

คุณลักษณะของครูที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ตามแนวพระราชดำริ คือครูจะต้องทำตัวให้เป็นที่ยกย่องของผู้เรียน รวมทั้งประพฤติตนเป็นแบบอย่างดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานที่สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย (2526) ได้รวบรวมไว้และจัดพิมพ์ เผยแพร่โดยผู้เขียนขออัญเชิญมา ได้แก่ พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครู โรงเรียนราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร ณ ศาลายาภิรมย์ 8 พฤษภาคม 2513 ความว่า

“...ครูจะต้องตั้งใจในความดีอยู่ตลอดเวลา แม้จะเหน็ดเหนื่อย เท่าไรก็ต้องอดทน เพื่อพิสูจน์ว่าครูนี้เป็นที่เคารพสักการะได้ แต่ถ้าครูไม่ตั้งตัวในศีลธรรม ถ้าครูไม่ทำตัวเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะเคารพได้อย่างไร...”

พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครู โรงเรียนวังไกลกังวล ในโอกาสที่เข้ารับพระราชทานรางวัล เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2521 ความว่า

“...สำหรับครูนั้นก็จะต้องทำตัวให้เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่เชื่อใจของนักเรียน คือข้อแรก ต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญ ทั้งในวิชาความรู้ และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้โดยถูกต้องกระจ่างชัด และครบถ้วนสมบูรณ์ อีกข้อหนึ่ง ต้องทำตัวให้ดี คือต้องมีและแสดงความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็งและอดทนให้ปรากฏชัดเจน จนเคยชินเป็นปรกติวิสัย เด็ก ๆ จะได้เห็น ได้เข้าใจในคุณค่าของความรู้ในความคิด และในตัวครูเองอย่างซาบซึ้ง และยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง ภารกิจของครู คือการให้การศึกษาก็จะได้บรรลุตามที่มุ่งหวัง...”

พระบรมราโชวาทแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2524 ความว่า

“...ในส่วนครูนั้น ก็จำเป็นต้องทำตัวให้ดี เป็นที่เคารพรักใคร่ และเชื่อถือได้สนิทใจ ข้อหนึ่ง จะต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญทั้งในด้านความรู้และวิธีสอนเพื่อสามารถสั่งสอนได้อย่างแจ่มกระจ่างและถูกต้องสมบูรณ์ อีกข้อหนึ่งจะต้องฝึกหัดจิตใจของตนเองให้เข้มแข็ง หนักแน่นสุจริต ซื่อตรง ประกอบด้วยเมตตา ความสุภาพ อ่อนโยน จะได้นำศิษย์ให้มองเห็น ซึ่งและประทับใจในความสามารถและความดีของครูแล้วกำหนดจดจำเป็นแบบฉบับการให้การศึกษาก็จะบรรลุผลครบถ้วนตามจุดประสงค์...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตรแก่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2552 มีพระราชดำรัสไว้ว่า

“...ไม่ว่าจะสอนเด็กวัยใด ลักษณะใด ผู้สอนจะต้องลงมือประพฤติเป็นตัวอย่างด้วยตนเองให้ได้เห็นอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยความประพฤติปฏิบัติที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเป็นอันขาด...”

จากที่ได้นำเสนอมานั้น สะท้อนถึงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีว่า ครูที่จะต้องประพฤติตัวให้ดี เป็นที่รัก ที่เคารพสำหรับนักเรียน ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ศิษย์ได้เห็นเป็นแบบอย่างด้วย ซึ่งการประพฤติเป็นแบบอย่างนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครู

3. คุณลักษณะของครูที่ดีต้องอดทน เสียสละ และมีเมตตา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเล็งเห็นว่างานของครูเป็นงานที่ยาก ต้องใช้ความอดทนเสียสละมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงได้พระราชทาน พระบรมราโชวาทแก่คณะครูอาวุโส เพื่อให้กำลังใจครูในการทำหน้าที่ครูที่ดีต่อไป เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2513 มีพระราชดำรัสไว้ว่า

“...งานของครูนั้น เป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนเสียสละมาก ปัจจุบันยิ่งยากขึ้นทุกที เพราะเกิดความคิดใหม่อยู่เสมอ เช่น เด็กต้องมีความคิดริเริ่มมาก แต่ความคิดริเริ่มซึ่งเป็นสิ่งที่ดี นั้น โดยมากไปแปลเป็นว่า จะต้องมีความคิดที่จะล้างครุ ความคิดอันนี้เป็นความคิดที่รู้สึกว่าจะไม่ค่อยดีนัก แต่เราก็ต้องรับว่ามีเพื่อแก้ปัญหา มีไว้ว่าครูจะต้องทำตัวไม่ดี เพื่อให้สอดคล้องกับการดูแล ตรงข้ามครูยังต้องเสียสละ ยิ่งต้องทำงานหนัก และทำด้วยความเฉลียวฉลาดขึ้น ปัญหาเรื่องการกระด้างกระเดื่องของฝ่ายลูกศิษย์ต่อครูนั้น มีทางแก้อย่างเดียว คือ ความโอบอ้อมอารี และความอดทนของครู ครูก็มีหน้าที่ที่จะให้ความเมตตาและเมื่อลูกศิษย์ทำอะไรไม่ดีก็ต้องอดทนและสั่งสอน แม้จะถูกด่า ถ้าทำเช่นนี้ในที่สุด ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ก็จะเห็นความดี...”

4. คุณลักษณะของครูที่ดีต้องไม่มุ่งหวังผลตอบแทนที่เป็นยศศักดิ์ ความร่ำรวย หรือประโยชน์ทางวัตถุแต่อย่างใด

สิ่งหนึ่งที่มักจะพูดกันมากในสังคมปัจจุบัน คือ การแสวงหา ยศศักดิ์ ความร่ำรวย และผลตอบแทนที่เป็นวัตถุ แต่สำหรับผู้ที่เป็นครูนั้น ผลตอบแทนมิใช่อยู่ที่ยศศักดิ์ ความร่ำรวย และสิ่งที่เป็นวัตถุทั้งหลาย หากเป็นผลตอบแทนทางจิตใจดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ครูอาวุโสในโอกาสที่เข้ารับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ ศาลาคูสิดศาลาย เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2516 ดังกล่าวไว้ว่า

“...งานครูเป็นงานพิเศษผิดแปลกกว่างานอื่น ๆ คือ ครูจะหวังผลตอบแทนเป็นยศศักดิ์ ความร่ำรวย หรือประโยชน์ทางวัตถุเป็นที่ตั้งไม่ได้ ผลได้ส่วนสำคัญเป็นผลทางใจ ผู้เป็นครูแท้ก็พึงใจ และภูมิใจอยู่แล้ว ความเป็นครูนั้น ผูกพันใจคนไว้ได้โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องซื้อหาหรือใช้อำนาจราชศักดิ์ข่มขู่เอา ขึ้นชื่อว่าครูกับศิษย์แล้ว ที่จะลืมกันได้นั้นยากนัก ผู้ที่ไม่รู้จัก ไม่เอื้อเฟื้อครู ดู

เหมือนมีแต่คนที่กำลังล้มตัวมัวเมาในลาภยศอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เท่านั้น ฉะนั้นครูจึงไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องแสวงหาความพอใจในประโยชน์ทางวัตถุให้มากจนเกินจำเป็น เพราะหากหันมาหาประโยชน์กันทางวัตถุกันจนเกินไปแล้วก็จะทำหน้าที่ครูหรือเป็นครูไม่เต็มที่...”

ในทุกวันนี้การปฏิบัติครูบางหมู่ไม่ค่อยห่วงผลประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงยศ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ์ และที่ค่อนข้างร้ายอยู่คือ ห่วงรายได้ ความห่วงในสิ่งเหล่านี้ ถ้าปล่อยไว้จะค่อย ๆ เข้ามาทำลายครูทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งเชื่อว่าที่สุดจะสามารถบั่นทอนทำลายความมีน้ำใจ ความเมตตา ความเสียสละทุกอย่างได้ ทำให้กลายเป็นคนขาดน้ำใจ ละโมบ เห็นแก่ตัว ลืมประโยชน์ของศิษย์ กล่าวสั้น ๆ คือ จะไม่มีอะไรที่เหลือพอที่จะเคารพนักถือกันไว้ เป็นที่น่าวิตกว่าครูเหล่านั้นจะผูกพันใจใครไว้ได้อย่างไร จะทำงานของตัวให้บรรลุผลสำเร็จที่แท้จริงได้อย่างไร และจะมีอะไรเกิดขึ้นแก่การศึกษาของเรา...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงเน้นในพระบรมราโชวาทอีกหลายครั้ง กล่าวคือ

“...ทุกคนที่ทำงาน ย่อมต้องหวังประโยชน์ เช่น เงินทอง ยศศักดิ์ อำนาจ ความร่ำรวย เป็นสิ่งตอบแทน สำหรับครูที่รักการเป็นครูแท้จริง มีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ที่ล้ำค่ายิ่งกว่านั้น แต่เป็นประโยชน์ที่เป็น ไปในทางจิตใจยิ่งกว่าทางวัตถุ กล่าวคือ ครูตามแบบฉบับมักจะมีได้เป็นผู้ที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ ด้วยยศศักดิ์ อำนาจ และอิทธิพลนัก หากแต่บริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตาปราณี ความเสียสละ เป็นเหตุทำให้สามารถผูกพันจิตใจผู้เป็นศิษย์ให้รักใคร่ไว้ใจ และเคารพเชื่อฟัง ได้แน่นแฟ้นและสามารถที่จะสั่งสอนถ่ายทอดทั้งวิชาความรู้ ทั้งจิตใจ และมารยาทที่ดีให้แก่ศิษย์ได้พร้อมมูล ทำให้ศิษย์มีความอบอุ่น และเอื้อเพื่อสนับสนุนกันดังนั้น ถ้าพิจารณากันให้ลึกซึ้ง จะเห็นว่าประโยชน์ดังกล่าวแล้ว เป็นประโยชน์ที่แน่นอนยั่งยืน และทำให้เกิดความสุขสบายได้ดียิ่งกว่าทรัพย์ ยศ และอำนาจ หรืออิทธิพลใด ๆ หมด แต่เดี๋ยวนี้ความนิยมห่วงใยในสมบัติของครูจะเรียวลง อาจทำให้ผู้เป็นครูไม่ได้รับ ความสุขความอิมใจในการเป็นครูเต็มภาคภูมิ อาจทำให้ครูไม่สามารถสอนศิษย์ให้มีคุณสมบัติ พร้อมตั้งแต่ก่อน ซึ่งที่สุดย่อมทำให้สังคมเสื่อมลง ยุ่งยาก คลอนแคลน และไปไม่รอด...” (พระบรม ราโชวาทในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ พระ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ 4 พฤศจิกายน 2518) หรือพระบรมราโชวาท ที่ว่า

“...ผู้เป็นครูอย่างแท้จริง นับว่าเป็นบุคคลพิเศษ ต้องแผ่เมตตาและเสียสละเพื่อความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความสุภาพความเจริญของผู้อื่นอยู่ตลอดชีวิต ที่กล่าวดังนั้น ประการหนึ่งเพราะครูจำเป็นต้องมีความรักความสงสารศิษย์ เป็นพื้นฐานทางจิตใจอยู่อย่างหนักแน่น จึงจะสามารถทนลำบากทนตรากตรำกายใจอบรมสั่งสอน และแม้เกี่ยวเจ็ญศิษย์ให้ตลอดรอดฝั่งได้อีก ประการหนึ่ง

จะต้องยอมเสียสละความสุขและประโยชน์ส่วนตัวเป็นอันมากเพื่อมาทำหน้าที่เป็นครู ซึ่งทราบกันอยู่ดีแล้วว่าไม่ใช่ทางที่จะแสวงหาความร่ำรวย ยศศักดิ์ หรืออำนาจ ความเป็นใหญ่ แต่ประการหนึ่งประการใดให้แก่นตนเองได้เลย...”

(พระบรมราชาวาทในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ ศาลาศิลป์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2520) และพระบรมราชาวาท ที่ว่า

“...งานของครูนั้น เป็นงานพิเศษที่จะหวังผลตอบแทนเหมือนงานอื่น ๆ ได้โดยยาก ผลตอบแทนที่สำคัญย่อมเป็นผลทางใจ ได้แก่ ความปีติชุ่มชื่นใจที่ได้ฝึกสอนคนให้ได้ดี มีความเจริญ ประการหนึ่ง กับได้ผูกพันจิตใจคนเป็นพันเป็นหมื่นได้อย่างแน่นแฟ้นอีกประการหนึ่ง ผลตอบแทนเช่นนี้ เมื่อมองดูให้ลึกซึ้งแล้ว ย่อมจะเห็นว่าประโยชน์อย่างยิ่งและประเสริฐกว่ายศศักดิ์อำนาจ และประโยชน์ทางวัตถุอื่น ๆ มากมายนัก ครูจึงไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องแสวงหาความพอใจในประโยชน์อื่นทางวัตถุจนเกินจำเป็น เพราะถ้าหากหันไปหาประโยชน์ทางวัตถุกันแล้ว ก็จะทำหน้าที่ครูได้ไม่เต็มที่ ลองคิดดูว่าถ้าครู ไม่หวังประโยชน์ที่ควรจะหวัง หันไปหวังอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิและหวังรายได้กันมากเข้า ๆ แล้วจะเอาจิตใจที่โชนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครูไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรที่เหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจหรือผูกใจใครไว้ได้ ความเป็นครูก็จะไม่มีค่าเหลืออยู่ให้เป็นที่เคารพบูชาอีกต่อไป...”

(พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือ ณ ศาลาศิลป์ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2521)

5. คุณลักษณะของครูที่ดีต้องยึดมั่นในคุณงามความดี

แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เกี่ยวกับคุณลักษณะครูประการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทรงถือว่าผู้ที่เป็นครูที่ดีจะต้องยึดมั่นในคุณความดี ดังปรากฏในพระบรมราชาวาท และพระราชดำรัส ดังมีความว่า

“...ความเป็นครูนั้น ประกอบขึ้นด้วยปัญญา คือ ความรู้ที่ดีประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง ความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ โดยถูกต้องด้วยเหตุผล ความดี คือความสุจริต ความเมตตากรุณา เห็นใจ และปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้า ได้แก่ ความสามารถที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความหวังดีโดยบริสุทธิ์ใจย่อมก่อให้เกิดศรัทธาแก่ใจ มีใจพร้อมที่จะรับความรู้ความดีด้วยความชื่นบาน เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ ใฝ่หาความดีทั้งตั้งใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ ผู้ที่มีความเป็นครูสมบูรณ์ในตัว นอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว จึงยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องบรรลุ ถึงความดี

ความเจริญไปด้วย...” (พระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูอาวุโส ณ ศาลาศิลิดาลัย เมื่อ วันที่ 29 ตุลาคม 2522)

“...ครูที่แท้นั้น เป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวม ระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ตั้งงาม ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง อบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น จึงกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่าการทำหน้าที่ครูก็คือการสร้างบารมีที่แท้ และการบำเพ็ญบารมีหรือเพิ่มพูนความดีนั้น ย่อมบำรุงจิตใจให้เจริญมั่นคงขึ้นและขัดเกลาให้ประณีตสะอาดหมดจด...” (พระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูอาวุโส ณ ศาลาศิลิดาลัย เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2523)

“...งานครูนั้น ว่าถึงฐานะ ตำแหน่ง ตลอดจนรายได้ ไม่ทัดเทียมงานอื่นหลาย ๆ อย่าง แต่ถ้าว่าถึงผลที่แพร่หลายยั่งยืนแล้วจะต้องถือว่าอยู่เหนือกว่างานด้านอื่นทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะครูเป็นผู้ให้ความรู้ความดีและความสามารถนาาาประการแก่ศิษย์ เป็นสมบัติอันประเสริฐติดตัวศิษย์ไปสำหรับที่จะนำไปสร้างสรรค์ประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งแก่ตัวเองและแก่ส่วนรวม ครูมีผลงานการสร้างสรรคอย่างสูง มีเมตตากรุณาต่อคนทั้งหลายอย่างกว้างขวาง คนไทยจึงเคารพยกย่องครูอย่างยิ่ง ถือเป็นบุพการีที่แท้จริงเป็นที่สองรองแต่บิดามารดา ครูจึงควรมีความภาคภูมิใจ ทั้งมีความยินดีพอใจที่จะปฏิบัติบำเพ็ญคุณธรรมความดีของครูให้เพียบพร้อมยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ของความเป็นครูไว้ ให้เป็นแบบฉบับแก่คนรุ่นหลังสำหรับประพฤติปฏิบัติต่อตามกันสืบไปตลอดกาลนาน...” (พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ครูอาวุโส ณ ศาลาศิลิดาลัย เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2524)

จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2558 : 33-34) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีว่า การเป็นครูนั้นไม่ใช่เพียงทำหน้าที่สอนเท่านั้นแต่ผู้ที่จะเป็นครูนั้นต้องเป็นครูที่ดี สามารถสรุปคุณลักษณะของครูดีในวิถีสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมยุคใหม่ ได้ดังนี้

1. ลักษณะครูดีตามแนวปรัชญาการศึกษา

ลักษณะครูดีตามแนวปรัชญาการศึกษา คือ ปรัชญาอุดมคติ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์แบบปรัชญาสารัตถนิยม ครูเป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งความรู้และความประพฤติ ปรัชญาสังคมนิยม ครูเป็นผู้สาธิตที่ดี บุคลิกไม่สำคัญเท่าความสามารถในการอธิบาย ปรัชญา พัฒนาการศึกษาครูเป็นเพื่อนและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าคือ ปรัชญาอุดมคติ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ แบบปรัชญาสารัตถนิยม ครูเป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งความรู้และความประพฤติ ปรัชญาสังคมนิยม ครูเป็นผู้สาธิตที่ดี บุคลิกไม่สำคัญเท่าความสามารถในการอธิบาย ปรัชญา พัฒนาการศึกษาครูเป็นเพื่อนและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

2. ครูที่ดีตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

คุณลักษณะครูที่ดีจาก พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานบรมราโชวาทและพระราชดำรัสให้แก่คณะครูและผู้มีส่วนได้เสีย สรุปคุณลักษณะของครูดี ต้องยึดมั่นในคุณธรรม ต้องประพฤติตน เป็นที่รักเคารพของศิษย์ อุดมคติ เสียสละและเมตตา ไม่ควรมุ่งที่ยศศักดิ์ ความร่ำรวยและหวังผลตอบแทนทางวัตถุ ต้องยึดมั่นในความดี และการเป็นต้นแบบครูแห่งแผ่นดิน ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ห่วงเทการทำงาน

3. ลักษณะของครูที่ดีตามแนวพุทธศาสนา

หลักการเป็นครูที่ดีตามแนวพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมที่บ่งบอกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการสั่งสอนอบรมศิษย์ ได้แก่ 1) ปิโย 2) ครุ 3) ภาวนีโย 4) วตฺตา จ 5) วจนกฺขโม 6) คมภิรฺรณฺจ กถิ กตฺตา และ 7) โน จฏฺฐานเ นโโยชเย สำหรับพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา ครูดีตามหลักธรรมของ อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ คือ มีความพอใจใน สิ่งที่ทำ วิริยะ คือ มีความเพียร จิตตะ คือ มีความคิดจิตฝึกใฝ่วิมังสา คือ รู้จักใช้ปัญญา ไตร่ตรอง

4. ลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดของนักวิชาการและปราชญ์ของไทย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ และปราชญ์ของไทย ได้แก่ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี สานุโรช บัวศรี เฉลียว บุรีภักดี เป็นต้น เน้น คุณลักษณะครูที่ดีนั้นต้องมีความรู้ มีคุณธรรม มีคุณสมบัติที่เป็นครูทั้งความรู้ความสามารถ และบุคลิกภาพ และนักวิชาการในประเทศโลกตะวันตก เช่น Hessong และ Weeks (1987) และแนวคิดเกี่ยวกับครูดีที่ยูเนสโกได้รวบรวม จากความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดี คือ ต้องมีความรอบรู้ มีอารมณ์ขัน และรักลูกศิษย์ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักยึดหยุ่น ฝ่อบปรน มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความซื่อสัตย์ และเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกาย สะอาดเรียบร้อย มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี

พระสุขุม สุขวฑฒโก (2559 : 47) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีว่า มีความรู้ดี สอนดี ความประพฤติดี รับผิดชอบหน้าที่ดี มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี เหล่านี้จึงจะได้ชื่อว่าเป็นครูดี ครูที่พึงประสงค์ของสังคม

เรืองวิทย์ นนทภา (2559 : 152) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีว่า ลักษณะของครูที่ดีที่นักเรียนประทับใจในทุกๆระดับชั้นเรียน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาที่เป็นคุณลักษณะร่วมคือ ลักษณะส่วนตน การสอน วิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์

วัลนิกา ฉลากบาง (2559 : 125) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีว่า ครูที่ดีที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูประกอบด้วย ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัวและการมีคุณธรรม จริยธรรม เช่น วิริยะอุตสาหะ เมตตากรุณา ซื่อสัตย์ มีเหตุผล เป็นต้น

2. การตระหนักรู้และปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู เช่น ทำงานเพื่อเด็ก ปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

3. รักและศรัทธาในวิชาชีพครู

4. ความเชี่ยวชาญในการสอน

5. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 34-60) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีว่า ลักษณะของครูที่ดี นั้นมีมากมายหลายแบบและการที่จะยอมรับว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะอย่างไรมัน ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แต่เมื่อพิจารณาตามบริบทของสังคมไทยสามารถนำหลักในการพิจารณา ลักษณะที่ดีของครูมาพิจารณาใน 3 ส่วนหลัก ๆ คือ

1. ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนากับชนชาติไทย ได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในทาง ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทยเนื่องด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ นับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ประชาชนชาวไทยก็ได้นับถือ พระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคน ไทยในทุก ๆ ด้าน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ดังนี้

1.1 คุณฐานิยธรรม 7 ประการ หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า กัลยาณมิตรธรรม ทั้ง 7 ประการ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558 : 204) ได้อธิบายลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่ง พระพุทธศาสนาไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ในหลักธรรมหัวข้อ “กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ” (Qualities of a good friend) ว่าเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร เป็น คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและ ความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “คุณฐานิยธรรม 7 ประการ” ประกอบด้วย

1.1.1 ปิโย เป็นคุณธรรมประการแรกของครู หมายถึง น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบาย ใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม (Lovable; Endearing) ครูผู้ประกอบด้วย คุณธรรมประการแรกนี้อย่างน้อยต้องมีธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ มีธรรมประจำใจอันประเสริฐ

มีหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หรือธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยชอบที่เรียกว่า พรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ

1) เมตตา คือ ความรักปรารถนาดีอยากให้ลูกศิษย์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า (Loving-kindness; Friendliness; Goodwill)

2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของลูกศิษย์ (Compassion)

3) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อลูกศิษย์อยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อลูกศิษย์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อลูกศิษย์ได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป (Sympathetic Joy; Altruistic Joy)

4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นผลจากการกระทำของลูกศิษย์อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ลูกศิษย์ได้กระทำแล้ว พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะลูกศิษย์รับผิดชอบตนเองได้แล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลกันสมกับความรับผิดชอบของตน (Equanimity; Neutrality; Poise)

จะเห็นได้ว่า ครูผู้มีความน่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถามเมื่อประพฤติปฏิบัติตามหลักของพรหมวิหารธรรมข้างต้นยิ่งจะส่งผลให้เป็นผู้น่ารัก เคารพ ศรัทธาของศิษย์มากยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นผู้ไม่มีอคติมาเจือปนในการอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วย เพราะครูที่ดำรงในพรหมวิหารธรรมย่อมช่วยเหลือลูกศิษย์ด้วยความเมตตา กรุณา และยอมรับยกราชธรรมไว้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือศิษย์ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยเพื่อที่จะมิให้เสียธรรม รวมถึงเสียตัวตนของครูเอง

1.1.2 ครู เป็นคุณธรรมประการที่สองของครู หมายถึง นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอับอาย เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (Esteemable; Respectable; Venerable) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สองนี้ต้องตั้งอยู่ในพละ 5 ประการ เพื่อเกื้อหนุนส่งเสริมให้ครูได้ประพฤติให้เหมาะสมแก่ฐานะ ดังนี้

1) ศรัทธาพละ (Power of Confidence) หมายถึง ความเชื่อในทางที่ดี เช่น มีความเชื่อว่าทำดี คือ ดี ทำชั่ว คือ ชั่ว เมื่อความเชื่ออันเกิดจากความศรัทธาเกิดขึ้นในจิตใจแล้วจะก่อให้เกิดพลังในการต่อต้านฝ่ายอธรรม หรือฝ่ายอกุศลมูล

2) วิริยพละ (Power of Energy or Diligence) หมายถึง ความเพียรในทางที่ดี เช่น มีความเพียรในการกระทำแต่ความดี เว้นจากการกระทำความชั่วทั้งปวง ทำจิตใจให้สงบร่มเย็น ก่อให้เกิดพลังขึ้นในจิตใจที่จะกระทำความดีอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นในชีวิตอย่างต่อเนื่องสืบไป

3) สติพละ (Power of Mindfulness) หมายถึง ความระลึกได้ เช่น เป็นความรู้สึกรู้ตัวหรือเป็นผู้ตื่นอยู่เสมอทั้งกาย วาจา และใจ ไม่ให้กระทำไปในทางที่ชั่วทั้งปวง

4) สมาธิพละ (Power of Concentration) หมายถึง ความแน่วแน่ จิตใจมั่นคง ไม่ตกไปในทางอำนาจของฝ่ายต่ำ ไม่ให้จิตใจฟุ้งซ่าน คำที่อธิบายคำว่าสมาธิได้ดี คือ “ใจลอย” เพราะควบคุมจิตใจไม่ได้

5) ปัญญาพละ (Power of Wisdom) หมายถึง ความรู้แล้ว ความรอบรู้ มีศักยภาพในการทำลายโมหะ ความโง่เขลา และความมมงาย เมื่อกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาการพื้นฐาน ย่อมได้รับผลในด้านที่ดีคือบรรลุความสำเร็จ ปัญญาเป็นผลสำเร็จที่ดีเลิศ เป็นการนำความรู้ไปใช้

จึงกล่าวได้ว่า พละทั้ง 5 ดังกล่าวเป็นพลังทำให้เกิดความมั่นคง เพื่อไม่ให้ครู ไร้ความศรัทธา ไร้ความเพียรพยายามหรือเกียจคร้าน มีความประมาท เกิดความฟุ้งซ่าน และเกิดความหลงตามลำดับ

1.1.3 ภาวนีโย เป็นคุณธรรมประการที่สามของครู หมายถึง นำเจริญใจ หรือนำ ยกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองเสมอ คควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ่งภูมิใจ (Adorable; Cultured; Emulable) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการประการที่สามนี้ต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้อย่างสมบูรณ์แบบ เริ่มตั้งแต่พฤติกรรม ความประพฤติ การปฏิบัติตัว การวางตัว การแต่งกายที่ เรียบร้อย กริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวานไม่มีโทษ มีความรู้ในศาสตร์เฉพาะของตนอย่าง แท้จริง รวมถึงพึงเป็นผู้ยึดมั่นและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานการสอนศิษย์เป็นสำคัญ และไม่ใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรม ต่อนักศึกษา

1.1.4 วุตตา จ เป็นคุณธรรมประการที่สี่ของครู หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัก ชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (Being a Counsellor) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สี่นี้เรียกได้ว่า เป็นผู้ใช้ศิลปะวิธีการสอน ได้เป็นอย่างดี และศิลปะวิธีการสอนนี้ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 1 เกี่ยวกับศิลปะวิธีการสอนของ

พระพุทธเจ้า หรือพุทธลีลาในการสอน หรือเทศนาวิธี มี 4 ประการ คือ เข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นคุณค่า มีกำลังใจ และเข้มแข็งร่าเริง หรือเรียกให้สัมพันธ์กันคือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้า ร่าเริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2558 : 134 ; ทวีป อภิลิขิต์, 2556 : 9-10) ดังนี้

1) แจ่มแจ้ง “สันทัตสนา” คือ ชี้แจงให้เห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดัง จูงมือไปดูเห็นกับตา (Elucidation and Verification)

2) จูงใจ “สมาทปนา” คือ ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ กล่าวคือ สิ่งใด ควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝน บำเพ็ญจนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ (Incitement to take upon oneself; Inspiration towards the goal)

3) แก่ล้า “สมุตเตชนา” คือ เร้าใจให้อาจหาญแก่ล้า กล่าวคือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะมีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจริงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อ ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก (Urging; Encouragement; Animation; Filling with enthusiasm)

4) ร่าเริง “สัมปหังสนา” คือ ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง กล่าวคือ บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผล สำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ (Gladdening; Exhilaration; Filling with delight and joy)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558 : 204) ได้อธิบาย วุตตา จ อันเป็น คุณธรรมประการที่สี่ของครูนี้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมเพิ่มเติมว่า อรรถกถา ชื่อว่า ข้อ 1 ปลดเปลื้องความเขลาหรือความมืดมัว ข้อ 2 ปลดเปลื้องความประมาท ข้อ 3 ปลดเปลื้องความอึดคร้าน ข้อ 4 สัมฤทธิ์การปฏิบัติ จำ 4 ข้อนี้สั้น ๆ ว่า “ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เร้าให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้า ร่าเริง” เพราะมีสาเหตุสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ว่า มาจาก เหตุผล 4 ประการ คือ พระองค์ทรงมีความรู้จริง รู้แจ้ง รู้ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงสั่งสอน บุคลิกภาพของพระองค์เป็นที่น่าศรัทธาเลื่อมใส มีพระวรกายสง่างามตามมหาบุรุษลักษณะ 32 ประการ พระองค์มีพระสุรเสียงกังวาน ไพเราะ ทรงตรัสถ้อยคำได้งดงาม มีวาจาสุภาพ สละสลวย ไม่มีโทษ ฟังแล้วเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง น้ำเสียงที่เปล่งจากพระ โอบอ้อมของ พระองค์มีความแจ่มใส ชัดเจน นุ่มนวล น่าฟัง กลมกล่อม ซึ่ง กังวาน ไม่พร่า และพระกิริยามารยาท งดงามน่าเลื่อมใส มีเสน่ห์ให้น้อมใจให้ศรัทธา คือ ถึงพร้อมด้วยความมองอาจ มีความสง่างาม ที่แฝงไว้ ด้วยความสงบ เยือกเย็น

ดังนั้น ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สี่นี้ ย่อมจะสามารถอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเนื้อหาที่สอนได้ เห็นคุณค่าของความรู้ที่ได้รับไปได้ มีกำลังใจในการจะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งเพื่อตนเองและส่วนรวมได้ และเข้มแข็งร่าเริงเพราะเห็นคุณค่าจากประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำความรู้นั้น ๆ ไปใช้อย่างถูกต้อง หรือเรียกให้สัมผัสกันคือ “ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ ใ้ให้กล้า ปลูกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง”

1.1.5 วจนภขโม เป็นคุณธรรมประการที่ห้าของครู หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอ และวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว (Being a Patient Listener) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่ห้านี้ต้องเป็น 5 ดี ให้กับลูกศิษย์ได้สัมผัส คือ

1) เป็นคนดีให้ลูกศิษย์ได้คบ เมื่อครูดีศิษย์ย่อมเป็นคนดีตาม มีส่วนน้อยมากที่จะฝ่าเหล่าแตกกอออกจากผู้เป็นครูที่ดี เพราะการคบหาศัตรู คือ คนดีย่อมจะนำมาซึ่งความประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

2) ให้ลูกศิษย์เรียนรู้แต่เรื่องดี ๆ ครูฟังสอนแต่เรื่องดีมีประโยชน์เพื่อการพัฒนา เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแก่ศิษย์ หรือเรียกให้ลูกศิษย์ได้สัมผัสมัสสวนะ คือ ฟังแต่เรื่องที่ดีมีคุณประโยชน์ ไม่มีโทษตามมา

3) ให้ลูกศิษย์คิดอย่างคนดี เมื่อศิษย์เนื้อหาความรู้ไปแล้ว ถ้าไม่นำไปปฏิบัติตามย่อมไม่เกิดผลใด ๆ ผู้เป็นครูต้องคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ศิษย์คิดแต่ในฝ่ายดีจึงจะเกิดประโยชน์ต่อศิษย์และส่วนรวม เพราะการรู้จักคิดพิจารณาหาเหตุผล โดยถูกวิธีย่อมนำแต่ประโยชน์มาโดยส่วนเดียว

4) ให้ลูกศิษย์อยู่ในสถานที่ดี ๆ สถานที่ที่มีส่วนในการขัดเกลาและพัฒนา เพราะผู้คบคนดีย่อมกลายเป็นคนดี สถานที่หรือสังคมแวดล้อมศิษย์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

5) ให้ลูกศิษย์เป็นคนดี เมื่อศิษย์มีครูดี เรียนรู้แต่เรื่องดี ๆ คิดอย่างคนดี คบแต่คนดี ทำยที่สุดศิษย์ย่อมเป็นคนดีโดยสมบูรณ์แบบ

ครูจึงควรสร้างหลัก 5 ดี ดังกล่าวให้ศิษย์ไม่สัมผัสและเรียนรู้อย่างครบวงจร เพื่อให้ศิษย์เป็นคนดีอันเป็นเป้าหมายปลายทาง เพราะเมื่อเป็นคนดีแล้วสิ่งดี ๆ ต่าง ๆ ย่อมตามมา

1.1.6 คมภีรณจ กถ กตดา เป็นคุณธรรมประการที่หกของครู หมายถึง แดงเรื่อง ล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป (Able to deliver deep discourses or to treat profound subjects) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่หกนี้ต้องมีความสามารถในการสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระได้อย่างล้ำลึก

ลึกซึ้ง รวมถึงครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยาก ๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่ายต่อการเข้าใจของศิษย์ อย่างน้อยครูต้องมีความสามารถตามลักษณะการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ดังนี้

1) ให้ศิษย์เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องหาสาระของแต่ละหัวข้อเรื่องที่จะทำการสอนเสียก่อนแล้วจึงทำการสอนในรายละเอียดต่อไป โดยการชี้ให้เห็นถึงหัวข้อสำคัญ ๆ ที่เป็นโครงสร้างของรายวิชา หรือ โครงสร้างของแต่ละหัวข้อในการสอนแต่ละครั้ง

2) แสดงเหตุผลให้ศิษย์รับรู้รับทราบในการเรียนรายวิชานั้น ๆ ว่าเป็นรายวิชาหลัก รายวิชาบังคับ รายวิชาสัมพันธ์ หรือรายวิชาเลือก พร้อมทั้งแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเรียนในแต่ละรายวิชา

3) สรุปเนื้อหาสาระให้ศิษย์ได้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ศิษย์สามารถสรุปเนื้อหาที่เรียนมาได้ โดยเฉพาะใจความสำคัญและการสรุปต้องนำไปสู่การปฏิบัติได้ คุณค่าของความรู้ถึงการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดปัญญาได้

การอธิบายเรื่องยาก ๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่าย ๆ ของครูก็เปรียบได้กับการหายใจของทีคว่าขึ้น หรือการเปิดไฟในเวลามืด เพื่อให้ศิษย์ได้รับความรู้ความเข้าใจเต็มตามศักยภาพของเขา

1.1.7 โน จฏฐาเน นิโยชเย เป็นคุณธรรมประการที่เจ็ดของครู หมายถึง ไม่ชักนำในอฐาเน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (Never exhorting groundlessly; Not leading or Spurring on to a useless end) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่เจ็ดนี้ต้องรู้จักและแนะนำศิษย์ไปในทางที่ถูกที่ควร วิธีการแนะนำศิษย์ไปในทางที่ถูกที่ควรมียุ 3 ประการ (วิไล ตังจิตสมคิด. 2554 : 158-159) คือ

1) นิคคหวิธี หมายถึง การใช้วิธีการขู่กำหราบ เป็นวิธีเตือนให้ศิษย์รู้สึกตัวและละความชั่ว กล่าวคือ เมื่อเห็นศิษย์ประพฤติไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ครูต้องว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษ ไม่ควรปล่อยปละละเลยให้มีการกระทำที่ผิดซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัย แต่การลงโทษก็ต้องพิจารณาให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสำนึกผิดหรือหลาบจำ ไม่ใช่เป็นการซ้ำเติมหรือทำจนเกินกว่าเหตุ

2) บัคคหวิธี หมายถึง การใช้วิธีการยกย่องชมเชย เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดนิสัยที่ดีและป้องกันไม่ให้เกิดนิสัยที่ไม่ดี เมื่อใดที่เห็นศิษย์ทำความดีครูจะต้องยกย่องชมเชยเพื่อให้ศิษย์มีกำลังใจที่จะทำความดีซ้ำอีกจนกลายเป็นนิสัยที่ดีงามติดตัว การยกย่องชมเชยควรกระทำทั้งต่อหน้าและลับหลังเพื่อแสดงให้เห็นว่า ครูมีความจริงใจ

3) ทิฏฐานคตวิธี หมายถึง การใช้วิธีการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ครูต้องการให้ศิษย์ประพฤติปฏิบัติอย่างไร ครูก็ต้องปฏิบัติตนเช่นนั้นให้ศิษย์ได้เห็นเป็นตัวอย่างเป็น

เบื้องต้น ไม่ใช่กล่าวกับศิษย์ว่า “จงปฏิบัติตามที่ฉันบอก แต่อย่าปฏิบัติตามที่ฉันทำ” เพราะลัทธิการเลียนแบบมีอยู่ในตัวคนทุกคนอยู่แล้ว

ครูจึงควรพัฒนาทักษะในการแนะนำสั่งสอนศิษย์เพื่อให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับศิษย์แต่ละคนได้วิธีการต่าง ๆ และหลัก ๆ สามารถแนะนำศิษย์ได้ด้วยวิธีการช่างกล่าวหา วิธีการยกย่องชมเชย และวิธีการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เป็นต้น

1.2 ลักษณะของครูที่ดีอันเป็นส่วนหนึ่งในหลักของวุฒิชรรยา

นอกจากนี้หลักคุณธรรม หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า กัลยาณมิตรธรรมทั้ง 7 ประการ ดังกล่าวแล้วข้างต้น พระภิกษุภิกษุณี (เผด็จ ทตฺตชีโว) (2553 : 173) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของครูอันเป็นส่วนหนึ่งในหลักของวุฒิชรรยาไว้ว่า ครูต้องมีลักษณะที่ดีดังนี้

1.2.1 มีความรู้จริงในสาขาวิชาที่ตนสอน

1.2.2 สามารถทำได้จริงตามที่ศึกษามาและรักษาสุขภาพตนเองได้เป็นอย่างดีจริง

1.2.3 มีนิสัยดีจริง มีความประพฤติน่าเคารพ น่าเทิดทูน สามารถปิดนรกและสวรรค์ให้ตนเองได้จริง เป็นกัลยาณมิตรให้ตนเองได้จริง

1.2.4 ครูสั่งสอนได้จริง สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้ลูกศิษย์รู้จริง ทำเองได้จริง มีความประพฤติดีเยี่ยมจริง สามารถอบรมสั่งสอนศิษย์ให้ประกอบอาชีพตั้งหลักฐานได้จริง ปิดนรกและสวรรค์ให้ตนเองตามครูได้จริง นั่นคือ ครูสามารถเป็นกัลยาณมิตรให้ตนเองและศิษย์ได้จริง

1.3 ลักษณะของครูที่ดีของครูต้นแบบ

พระภิกษุภิกษุณี (เผด็จ ทตฺตชีโว) (2553 : 59-62) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของแม่พิมพ์ต้นแบบ คุณสมบัติของแม่พิมพ์ต้น หรือลักษณะของครูที่ดีกล่าวคือ งานฝีมือ งานช่าง งานศิลป์หลาย ๆ อย่าง จำเป็นต้องมีแม่พิมพ์เป็นต้นแบบ เช่น งานหล่อพระพุทธรูปด้วยโลหะ ช่างหล่อจำเป็นต้องสร้างแม่พิมพ์เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับหล่อพระพุทธรูปขึ้นมาก่อน ต่อจากนั้นจึงหลอมโลหะให้เหลวเทใส่ลงในแม่พิมพ์ ปล่อยให้โลหะเย็นและแข็งตัวแล้วถอดแม่พิมพ์ออก จึงจะได้พระพุทธรูปโลหะตามต้องการการปลูกฝังอบรม หล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม มีลักษณะเป็นมิตรแท้ก็เช่นเดียวกัน

ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปิโย คือ นำรักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม ครู คือ นำเคารพในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ภาวนีโย คือ นำเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง วัตถุประสงค์ให้รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ วจนังขโม คือ อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอ และวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว คัมภีร์ฤจ กถัง กัตตา คือ อธิบาย

เรื่องยุ่งยากให้เข้าใจได้ง่าย และ โน จณฺฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่แนะนำเหลวไหล

2. ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดีต้องมีองค์ประกอบหลายส่วน เช่น ปัญญา ความดี ความสามารถ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางการสอน ความสามารถในการอบรมศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม ความสำคัญรับผิดชอบในหน้าที่ ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นครู ต้องตั้งอยู่ในความดี ต้องให้ความรู้แก่ศิษย์ด้วยความเมตตา มีความหวังดีต่อส่วนรวม ไม่หวังประโยชน์ส่วนตน เช่น อำนาจ ตำแหน่ง สิทธิต่าง ๆ รายได้ เป็นต้น มีความหมั่นขยัน อุตสาหะพากเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น อดทน อดกลั้น ดำรงระวางความประพฤติ อยู่ในระเบียบวินัย มีแบบแผนชีวิตที่ดีงาม ซื่อสัตย์จริงใจ วางใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความสามารถพิเศษ มีหน้าที่พิเศษ มีความศรัทธาในความเป็นครูอย่างแน่วแน่ เป็นต้น

3. ลักษณะของครูที่ดีจากผลการวิจัย

ลักษณะของครูที่ดีจากผลการวิจัย ประกอบด้วย ลักษณะที่ดีของครูด้านส่วนตน คือ ความประพฤติดี มีความใฝ่รู้ดี สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี บุคลิกภาพดี ตรงต่อเวลา มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ มีความสามารถในการพูด ลักษณะที่ดีของครูด้านวิชาการและงานครู คือ รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิธีสอนดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับผู้เรียน มีความเข้าใจศิษย์ มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการสอน และลักษณะที่ดีของครูด้านสังคม คือ มีสัมพันธภาพที่ดีกับศิษย์ เพื่อนครู ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น

เอมอร จันทนตรี (2560 : 240-242) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีว่า ครูต้องยึดหลักพุทธธรรมเป็นแบบอย่าง คือ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 และ หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติตนได้อธิบายดังนี้

1. หลักกัลยาณมิตรธรรม 7

หลักความเป็นกัลยาณมิตร คือการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ หรือความดีงาม แก่ผู้อื่น ชักจูงให้ผู้อื่นมีความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง หรือให้มีศรัทธาที่จะถือเอาเป็นแบบอย่าง จะโดยการสั่งสอน การแนะนำ หรือการกระจายความรู้ความเข้าใจนั้นออกไปโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ด้วยความปรารถนาดี ด้วยความเมตตากรุณา ก่อให้เกิดสัมมาทิฐิและการประพฤติปฏิบัติชอบขึ้นประกอบด้วย

1.1 ปีโย น่ารัก คือ ครูจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกที่ดูน่ารัก มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสสุขภาพ มีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนเป็นอย่างดี ต้องเข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกลึกสนิทสนมเป็นกันเอง รู้จักใช้ วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน เอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้ศิษย์เกิดความรู้ ไม่ทำให้ศิษย์รู้สึกว่าครูเป็นคน ถือตัว ไม่วางตัวที่ดูหยิ่ง อวดภูมิความรู้ ทำตัวห่างเหินจากศิษย์ ควรวางตัวให้ผู้เรียนอยากเข้าไป ปรีกษาได้ถาม สนทนากับผู้เรียนด้วยความเป็นกันเอง เป็นเพื่อนเด็กในสนามกีฬา เป็นครูในห้องเรียน เป็นเพื่อนร่วมทุกข์เมื่อเด็กทุกข์ คอยปลอบ โยนให้กำลังใจ

1.2 ครู นำเคารพ คือ ครูจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดูน่าเคารพเลื่อมใสศรัทธา ทำตนให้เป็นแบบอย่างแก่เด็กในทางสร้างสรรค์ มีใจสงบ มี เหตุมีผล ไม่ใจร้อน ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ เป็นคนหนักแน่นประคองหินไม่เบาเหมือนนุ่น เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายทุกกรณี ความน่าเคารพเป็น สิ่งที่สำคัญมากต่อความเป็นครู มีคำพูดที่หนักแน่น เอาจริงเอางัง ดูน่าเชื่อถือ ยึดถือหลักการและ เหตุผลเป็นสำคัญ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะตามกาลและเทศะ เป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้ผู้เรียน เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

1.3 กาวนีโย นำเจริญใจ คือครูเป็นผู้ที่มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง มีความรู้ ความสามารถในด้านวิชาการอย่างพร้อมสรรพ เป็นผู้นำทางการศึกษาอย่างแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝน ปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นคนสายตายาว มองการณ์ไกล เปิดใจรับความรู้ความเข้าใจอยู่เสมอ ไม่ลำ หลั่งใคร เป็นครูเวลาสอน เป็นนักเรียนเมื่อมีเวลาว่าง เป็นที่น่ายกย่องควรเอาเป็นแบบอย่าง ทำให้ ศิษย์ กล่าวอ้างถึงหรือรำลึกถึงอยู่เสมอ ด้วยความซาบซึ้งใจ มั่นใจและภาคภูมิใจ

1.4 วตุตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล คือครู จะต้องพูดเป็น รู้จักชี้แจงแสดงเหตุผลต่าง ๆ ให้ศิษย์ เข้าใจรู้ว่าเมื่อไรควรพูดหรือไม่ควรพูดอะไรอย่างไร มีความอาจหาญ เป็นผู้ที่สามารถให้ คำแนะนำว่า กล่าวตักเตือน และเป็นทีปรีกษาที่ดี สามารถอธิบายและชี้แจงปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้อย่างลึกซึ้ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นคนเคารพระเบียบแบบแผน เป็นคนมีระเบียบในการแต่งกาย มี ระเบียบตั้งแต่ศีรษะถึงเท้า ผม ต้องแต่งให้เรียบร้อยให้เด็กเห็นว่า ครูเป็นผู้มีระเบียบแบบแผน ช่วยกันทำโรงเรียนให้สะอาด ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องเป็นแบบแผนที่ดีต่อศิษย์ของตนเอง การพูดให้ได้ผลนั้น ครูต้องมีระเบียบแบบแผน เป็นตัวอย่างให้ลูกศิษย์ รวมถึงด้านบุคลิกภาพของ ครูเอง ต้องเป็นผู้มีความเรียบร้อย ทำให้ลูกศิษย์มีความเชื่อถือในสิ่งที่ครูถ่ายทอดความรู้ให้

1.5 วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ ครูพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม แม้จะถูกจิกคำ เสนอแนะตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือน วิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ไม่เบื่อหน่าย และ ไม่เสียอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ของตนได้ อดทนต่อสิ่งที่มากระทบ ปกติเด็กย่อมมีความซุกซน ตามธรรมชาติ นำรำคาญ ครูจะรำคาญไม่ได้ เมื่อไม่ได้ ขอบใจ ไม่ชอบใจก็ต้องทำทั้งนั้น

1.6 คมกิริณจ กถิ กตดา แถลง เรื่องล้าลึกได้ คือ ครูสามารถอธิบาย หรือชี้แจงเรื่อง ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป เป็นผู้เข้าใจหลักการสอนวิชาอะไร ควรสอนอย่างไรเด็กถึงจะเข้าใจ ของยากต้องทำให้ง่าย ของลึกต้องทำให้ตื้น ของไม่เห็นต้องทำให้เห็น ชัดเจนแจ่มแจ้ง สอนแต่สิ่งที่รู้แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ ง่ายไปหายากต่ำไปหาสูง เป็นต้น

1.7 โน จฏฐาเน นิโยชเยไม่ชักนำในอฐาน คือ ครูจะไม่แนะนำชักจูงศิษย์ในเรื่อง เหลวไหล ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือการไม่ชัก คิษย์ไปในทางที่ต่ำทราม สิ่งใดเป็นความเสื่อม โทรมทางใจ ไม่ควรชักนำไปในทางนั้น ควรไม่ควรประพฤติ สิ่งต่ำทรามให้เด็กเห็น ครูควรเลี้ยง อบรมมุข และครูควรปลูกฝังให้ศิษย์ของตนปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม กัลยาณมิตร มิได้หมายถึง เพื่อนที่ดีตาม ความหมายทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีความตั้งใจประพฤติ ปฏิบัติธรรมทำหน้าที่ของชาวพุทธที่ดี เพื่อยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้สั่งสอน แนะนำชักนำไปในหนทางที่ถูกต้องดีงาม เมื่อเราเป็นกัลยาณมิตรภายในให้กับตนเองแล้ว ก็ต้องทำ หน้าที่กัลยาณมิตรให้กับผู้อื่น โดยมีความสำนึกในหน้าที่อันสูงส่งนี้ว่าเป็นหน้าที่ที่มีเกียรติ มีค่า อย่างยิ่ง เป็นหน้าที่ของบัณฑิตและนักปราชญ์ทุกยุคทุกสมัย ต่างสรรเสริญ และทำกันมาก่อนแล้ว

2. หลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่ค้ำจุนโลก ครูจะต้องมีธรรมประจำใจอันประเสริฐนี้ เพื่อเป็นหลักประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม ได้แก่

2.1 เมตตา คือ ความคิดปรารถนาดี ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข มีความรักผู้อื่น ปรารถนาเกื้อกูลให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ ซึ่งบุคคลที่เป็นครูต้องมีคุณธรรมข้อนี้ โดยครูต้องมีความรัก ความปรารถนาดีต่อศิษย์ ช่วยเหลือศิษย์ให้มีความสุขมีความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต คอย ระวังมิให้ศิษย์ตกไปสู่ความประมาทอันเป็นหนทาง นำไปสู่ความเสื่อม เช่น เกียจคร้านในการเล่า เรียน เทียวเตร่เสเพล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง มีพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะ อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ณ พระราชวัง ไกลกังวลหัวหิน 27 พฤษภาคม 2513 ให้ ครูมีเมตตาแก่เด็กว่า ครูนั่นจะต้องให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ด้วยความเมตตา ด้วยความหวังดี คือ ด้วยความ เมตตาต่อผู้ที่เป็นลูกศิษย์ และด้วยความหวังดีต่อส่วนรวม เพราะถ้าส่วนรวมประกอบด้วยบุคคลที่มี ความรู้ดี ส่วนรวมก็ไปรอด

2.2 กรุณา คือ ความสงสารและช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน โดยลงมือปฏิบัติช่วยเหลือในสิ่งที่ทำได้ โดยผู้เป็นครูจะต้องมีความสงสารเอ็นดูศิษย์ให้ความรัก ความเข้าใจ ให้ความอบอุ่น และช่วยเหลือศิษย์ให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากอวิชาความไม่รู้ ให้ได้รู้ได้เห็นอย่างถูกต้อง ตามครรลองครองธรรม

2.3 มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีหรือมีความสุขก็มีใจแช่มชื่นเบิกบานไปด้วย และพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุน ไม่กีดกันริษยา เมื่อผู้อื่นมีความสามารถมากกว่า กล่าวคือผู้เป็น

ครู ต้องแสดงความชื่นชมยินดี เมื่อศิษย์หรือเพื่อนครูได้ดี ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้ปรากฏเป็นการให้กำลังใจ ทำให้ศิษย์หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อครูผู้มีความคุณธรรมนั้น

2.4 อุเบกขา คือ ความวางเฉย วางใจเป็นกลางไม่เอนเอียงไปเพราะความชอบ ความชัง ความเกลียด หรือความกลัว ทำใจให้มั่นคง ตั้งอยู่ในความยุติธรรม เมื่อพิจารณาเห็นศิษย์หรือผู้อื่นได้รับผลดี ผลชั่ว สมควรแก่เหตุที่เขากระทำมาก่อน ครูย่อมวางเฉยไม่เข้าข้าง ไม่ลำเอียง ไม่ใช่ว่าเป็นศิษย์รัก ศิษย์โปรด เวลาศิษย์ทำผิดก็เข้าข้าง ว่าถูกเพราะรัก ฉะนั้น การที่ครูจะมีอุเบกขาได้ ครูต้องใช้สติ ใช้ปัญญาในการพิจารณาด้วยหลักเหตุ และผลประกอบด้วย จึงจะวางใจเป็นกลางได้

จักษณา อธิรัตนปัญญา (2561 : 1414-1415) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดีว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดี มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความเป็นครู

ด้านความเป็นครู คือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นช่วยให้ศิษย์สามารถเรียนรู้เรื่องที่ ยาก ซ้ำซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้ถูกต้อง ละเว้นจาก อบายมุขและไม่ประพฤติชั่ว เป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อศิษย์เอาใจใส่และปฏิบัติต่อศิษย์ เพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างเสมอภาค มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับศิษย์และบุคคลอื่น เช่น ผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์และเพื่อนครู มีวาจาสุภาพเรียบร้อย รู้จักควบคุมตนเอง มีระเบียบวินัย ขยันหมั่นเพียรและอดสาหะ รู้จักประหยัดคอดออม ไม่ใช่จ่าย ฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน รู้จักละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดทางกฎหมาย จาริต ประเพณี วัฒนธรรม การกระทำที่ส่งผลทางลบต่อผู้อื่นและสังคม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการเรียน การสอนสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในนวัตกรรมและสิ่งใหม่ ๆ แต่งกายเรียบร้อย ถูกระเบียบและสะอาด ดูแลรักษาตนให้มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง เข้าใจและเอาใจใส่ช่วยเหลือศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค เตรียมการสอนอย่างดีเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย และมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ถูกต้อง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย ด้านความเป็นครู องค์ประกอบในสามลำดับแรก พบว่า ความเป็นครูดีนั้นควรมีวาจาสุภาพเรียบร้อยมากที่สุด รองลงมา คือ มีความขยันหมั่นเพียรอดสาหะและมีระเบียบวินัย

2. บุคคลแห่งการเรียนรู้

ด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ ครูที่ดีควรดูแลปกครองศิษย์ให้รู้สึกอบอุ่น เป็นที่พึ่งของ ศิษย์ได้ เป็นผู้ที่นำยกย่องในฐานะปูชนียบุคคล เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง เป็นผู้ ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการในด้านที่ตนเองรับผิดชอบ มีสมรรถภาพใน การปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักพุดให้ศิษย์เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องและรู้จักสอนด้วย

ความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านบุคคลแห่งการเรียนรู้นั้น ต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการที่ตนเองรับผิดชอบ มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณธรรม

ด้านคุณธรรม คือ มีความกรุณาเมตตาปราณีต่อศิษย์ ปรารถนาดีและคอยช่วยเหลือศิษย์ เพื่อให้เจริญก้าวหน้ารักเห็นคุณค่าของศิษย์และชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี ให้กำลังใจและช่วยให้ศิษย์เกิดความภูมิใจในตนเอง มีความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย พบว่า คุณลักษณะครูด้านคุณธรรมที่สำคัญ คือ รักเห็นคุณค่าของศิษย์และชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี ครูดีต้องรู้จักให้กำลังใจและช่วยให้ศิษย์เกิดความภูมิใจในตนเอง และต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต

4. วิธีทางปัญญาสร้างสรรค์ความรู้

ด้านวิธีการแห่งปัญญาสร้างสรรค์ความรู้ คือ มีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความสามารถใช้ IT และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ มีความกระตือรือร้นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบที่มากสุดในสามลำดับ คือ ความสามารถใช้ IT และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และมีความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ความรักในวิชาชีพครู

ด้านความรักในวิชาชีพครู คือ ทำตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยที่มากสุดในสามลำดับแรก พบว่า คุณลักษณะครูที่ดีนั้นจะต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่นและมีความศรัทธาในวิชาชีพครู

สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ออนไลน์. 2561) หลักสูตรแบบท้ายหลักเกณฑ์และวิธีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย ที่ ศร 0206.7/ว ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2561

1. หลักการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม สำหรับผู้ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วยเป็นการพัฒนาเพื่อ

เตรียมความพร้อมที่จะแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งครู ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด จึงได้กำหนดหลักสูตรการพัฒนาสำหรับครูผู้ช่วย

2. การพัฒนาครูผู้ช่วยตามหลักสูตรที่ ก.ค.ศ. กำหนดนี้เป็นการพัฒนาในระหว่างการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งและมีการประเมินผลการพัฒนาตามระยะเวลาที่กำหนด

วัตถุประสงค์

เพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และบุคลิกลักษณะของครูผู้ช่วยด้านการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นครูที่ดีได้

โครงสร้างหลักสูตร

หมวดที่ 1 วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

หมวดที่ 2 การจัดการเรียนการสอน

หมวดที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน

หมวดที่ 4 การมีส่วนร่วมการพัฒนาในสถานศึกษาและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

หมวดที่ 5 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัล

สาระการพัฒนา

หมวดที่ 1 วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.1 วินัยและการรักษาวินัย

1.2 คุณธรรม จริยธรรม

1.3 จรรยาบรรณวิชาชีพ

1.4 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 จิตวิญญาณความเป็นครู

1.6 จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อในวิชาชีพครู

หมวดที่ 2 การจัดการเรียนการสอน

2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้

2.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกระบวนการคิด

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกระบวนการคิด

2.4 การเลือก หรือสร้าง หรือพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้

2.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หมวดที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.2 ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.3 การอบรมปมนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมที่ดีงาม

หมวดที่ 4 การมีส่วนร่วมการพัฒนาในสถานศึกษาและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4.1 การทำงานเป็นทีม

4.2 งานกิจกรรมตามภารกิจบริหารงานของสถานศึกษา

4.3 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

หมวดที่ 5 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัล

5.1 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง

5.2 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

5.3 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร

รายละเอียดหลักสูตร

หมวดที่ 1 วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.1 วินัยและการรักษาวินัย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและการประพฤติปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติทางวินัย และไม่ฝ่าฝืนข้อห้าม ตามที่กำหนดไว้

เนื้อหา

1) วินัยต่อตนเอง ผู้เรียน ตำแหน่งหน้าที่ ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ประชาชน และประเทศชาติ

2) วินัยและการรักษาวินัยของทางราชการ

3) กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการ

1.2 คุณธรรม จริยธรรม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและประพฤติปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและจารีตประเพณีของสังคม

เนื้อหา

1) หลักธรรมของศาสนา

2) จารีตประเพณีของสังคม

3) คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการครู

4) บทบาทหน้าที่ของข้าราชการในฐานะเป็นพลเมืองที่ดี

1.3 จรรยาบรรณวิชาชีพ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและประพฤติปฏิบัติตนตาม
มาตรฐานการปฏิบัติงาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ

เนื้อหา

1) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

2) จรรยาบรรณวิชาชีพ

1.4 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เพื่อการดำรงชีวิต

1.5 จิตวิญญาณความเป็นครู

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลูกฝัง และ
เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งของผู้เรียน เพื่อนร่วมงานและสังคม

เนื้อหา

กิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลูกฝัง และเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งของผู้เรียน
เพื่อนร่วมงานและสังคม

1.6 จิตสำนึกความรับผิดชอบในวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยประพฤติปฏิบัติตน โดยมีจิตสำนึกความรับผิดชอบ
ต่อผู้เรียน และวิชาชีพครู

เนื้อหา

1) กิจกรรมเสริมสร้างการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อผู้เรียน

2) กิจกรรมเสริมสร้างการสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพครู

หมวดที่ 2 การจัดการเรียนการสอน

2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร
มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้

เนื้อหา

1) หลักสูตรแกนกลาง

2) หลักสูตรสถานศึกษา

3) หลักการวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา

2.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมกระบวนการคิด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วย มีความรู้ความเข้าใจในการจัดหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดและ สอดคล้องมาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้

เนื้อหา

1) การออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้

2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมกระบวนการคิด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกระบวนการคิด สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหา

1) การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้

2) การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปฏิบัติ

3) การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการคิด

4) การจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้

อื่น ๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 การเลือก หรือสร้าง หรือพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการเลือก หรือสร้าง หรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

เนื้อหา

1) นวัตกรรม สื่อการเรียนรู้

2) แหล่งเรียนรู้

3) เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

2.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถสร้างเครื่องมือวัด และประเมินผลสอดคล้องกับตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วย วิธีการที่หลากหลาย

เนื้อหา

- 1) การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลาง
- 2) การประเมินผลตามสภาพจริง
- 3) การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ หมวดที่ 3 การบริหารจัดการ

ชั้นเรียน

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดสภาพแวดล้อม และ
บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยและมีความสุข

เนื้อหา

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีความสุข

3.2 ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการ ตามระบบ
ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

เนื้อหา

- 1) การรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 2) การจัดทำสารสนเทศของผู้เรียน
- 3) การแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน

3.3 การอบรมปมนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
และค่านิยมที่ดีงาม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดกิจกรรม
ที่เกี่ยวกับการอบรมปมนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมที่
ดีงาม

เนื้อหา

1) การจัดกิจกรรมอบรมปมนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์และค่านิยมที่ดีงาม

2) การอบรมปมนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
และค่านิยมที่ดีงาม สอดแทรกในการจัดการเรียนรู้

3) การจัดกิจกรรมปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุขให้แก่ผู้เรียน

หมวดที่ 4 การมีส่วนร่วมการพัฒนาในสถานศึกษาและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4.1 การทำงานเป็นทีม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม และสามารถปฏิบัติตนในการทำงานเป็นทีมให้สำเร็จ เพื่อเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา

เนื้อหา

1) หลักการทำงานเป็นทีม

2) การพัฒนาทีมงาน

4.2 งานกิจกรรมตามภารกิจบริหารงานของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจภาระงานของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1) งานบริหารทั่วไป

2) งานบริหารวิชาการ

3) งานกิจการนักเรียน

4) งานบริหารงบประมาณ

5) งานบริหารทรัพยากรบุคคล

4.3 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

เนื้อหา

1) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

หมวดที่ 5 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัล

5.1 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง

เนื้อหา

1) การจัดทำแผนพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตนเองและสถานศึกษา

2) การใช้ภาษาเพื่อพัฒนาตนเอง

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง

5.2 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

เนื้อหา

1) การใช้ภาษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับเนื้อหาสาระมาตรฐานการเรียนรู้

2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้

5.3 ทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารในการปฏิบัติงาน

เนื้อหา

1) การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการปฏิบัติงาน

2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารในการปฏิบัติงาน

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่ดี หมายถึง เป็นลักษณะที่ดีประจำตัวของบุคคลที่เป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม ปฏิบัติงานเป็นนิสัยจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีอย่างถาวร มีความรู้ความสามารถ และความพร้อมในทุกด้านของวิชาชีพ ทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสามารถดำรงตนอย่างมีระเบียบวินัยบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นตัวแปร
คุณลักษณะของครูที่ดี ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดีของครูจากทัศนะนักวิชาการ

คุณลักษณะของครูที่ดี	คุณลักษณะของครูที่ดี											รวม
	สุนทร อมรวิวัฒน์ (2554)	รัตนาวิดี ไชติกพนิช (2556)	สมหมาย ปวะบุตร (2558)	พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558)	พระสุชุม สุขวาทฒโท (2559)	เรืองวิทย์ นนทภา (2559)	วัลนิกา ฉลากบาง (2559)	ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560)	เอมอร จันทนตรี (2560)	จักษณา อริรัตนปัญญา (2561)	สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2562)	
1. ความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	10
2. บุคลิกภาพที่ดี		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		8
3. ละเว้นอบายมุข		✓								✓		2
4. รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ						✓	✓				✓	3
5. ความซื่อสัตย์	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓		7
6. ความอดทน	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓		8
7. มีทักษะการใช้ภาษา	✓	✓						✓	✓		✓	5
8. การสอนดี		✓	✓		✓	✓		✓	✓			6
9. ความเสียสละ		✓	✓	✓				✓		✓		5
10. ความมีเมตตา		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		8
11. ความยุติธรรม		✓	✓					✓	✓	✓		5
12. มีมนุษยสัมพันธ์ดี		✓			✓	✓		✓		✓		5
13. ความขยันหมั่นเพียร			✓	✓			✓	✓		✓		5

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	สุนน อมรวิวัฒน์ (2554)	รัตนาดี โชติภพนิช (2556)	สมหมาย ปวะบุตร (2558)	พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558)	พระสุชุม สุขวาทะโก (2559)	เรืองวิทย์ นนทภา (2559)	วัตินภา หลากบาง (2559)	ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560)	เอมอร จันทนตรี (2560)	จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2561)	สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2562)	รวม
	14. การรักษาระเบียบวินัย			✓					✓		✓	✓
15. ความสุภาพเรียบร้อย			✓	✓				✓		✓		4
16. ความรับผิดชอบ			✓	✓	✓			✓		✓	✓	6
17. ความมีเหตุผล							✓	✓	✓			3
18. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่								✓		✓		2
19. ตรงต่อเวลา								✓				1
20. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์								✓		✓		2
21. ความน่าเคารพ			✓					✓	✓			3
22. ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง										✓	✓	2
23. มีคุณธรรม จริยธรรมสำหรับข้าราชการครู										✓	✓	2
24. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล										✓	✓	2

การวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดีจากทัศนชนักวิชาการ จากตาราง 2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดีจากทัศนชนักวิชาการ พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีมี 24 ตัวแปร สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็น 5 ตัวแปร ที่มีความถี่สูงจำนวน จำนวน 7-10 ความถี่ คือ 1) ความรู้ 2) บุคลิกภาพที่ดี 3) ความอดทน 4) ความมีเมตตา และ 5) ความซื่อสัตย์ ดังนั้น การศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรออกมาทั้ง 5 ตัวแปร คือ 1) ความรู้ 2) บุคลิกภาพที่ดี 3) ความอดทน 4) ความมีเมตตา และ 5) ความซื่อสัตย์ ดังนั้นการศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มาเป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. ความรู้

ยนต์ ชุ่มจิต (2553 : 145) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า คุณลักษณะประการแรกของบุคคลที่เป็นครูคือ ต้องมีความรู้ดีได้แก่ มีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนตามหลักสูตร ความรู้ในจิตวิทยา การเรียนการสอน ความรู้ในหลักการสอน ความรู้เรื่องเศรษฐกิจความรู้เรื่องการบ้านการเมือง ความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและวรรณคดีที่สำคัญของชาติ ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างดีความรู้ความสามารถในการประพันธ์โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ความรู้ในเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมความรู้เรื่องธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ และความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม และคณะ (2553 : 1) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพประกอบด้วยความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความสามารถทางวิชาชีพครู

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2554 : 133) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่สำคัญ คือ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้เข้าใจ ควบคุม ชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ทั้งนี้ ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาการ รู้เนื้อหาวิชาที่สอน รู้ในวิชาครู รู้ในหน้าที่และงานครู รวมทั้งมีทักษะการสอน เช่น อธิบายเก่ง สอนสนุก สามารถใช้สื่อหรืออุปกรณ์ ในการสอนได้อย่างหลากหลาย สร้างบรรยากาศการสอนให้เกิดการเรียนรู้ มีและใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ทันสมัย เก่งงานวิจัย และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ศุมน ออมรวิวัฒน์ (2554 : 1) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาจากวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นในวิชาการแต่ไม่หยิ่งผยองว่าตนมีความรู้สูง

สุเทพ ธรรมะตระกูล (2555 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า ด้านความรู้ความสามารถ ได้แก่ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ต มีความรู้และทักษะการใช้และสร้างสื่อการสอน พูดภาษาในประเทศอาเซียน หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ได้อย่างน้อย 1 ภาษา พูดและเขียนภาษาอังกฤษได้ มีความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนจนเป็นที่ยอมรับหรือได้รับรางวัล มีความสามารถในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน มีความรอบรู้ดี มีความรู้รอบตัวหลายด้าน มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน และมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

ครูสกา (ออนไลน์. 2556) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ ประกอบด้วย 11 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความเป็นครู ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 1.1 สภาพงานครู คุณลักษณะ และมาตรฐานวิชาชีพครู
 - 1.2 การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู
 - 1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู
 - 1.4 การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู
 - 1.5 การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านปรัชญาการศึกษา ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 2.1 ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
 - 2.2 แนวคิดและกลวิธีการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. ภาษาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 3.1 ภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู
 - 3.2 ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู
4. จิตวิทยาสำหรับครู ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 4.1 จิตวิทยาพื้นฐานและจิตวิทยาพัฒนาการของมนุษย์
 - 4.2 จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา
 - 4.3 จิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
5. หลักสูตร ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ

- 5.1 หลักการ แนวคิดในการจัดทำหลักสูตร
- 5.2 การนำหลักสูตรไปใช้
- 5.3 การพัฒนาหลักสูตร
6. การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 6.1 หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการ เรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้
 - 6.2 ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาได้
 - 6.3 การบูรณาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
 - 6.4 การจัดการชั้นเรียน
 - 6.5 การพัฒนาศูนย์การเรียนในสถานศึกษา
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ประกอบด้วย สาระความรู้ คือ
 - 7.1 หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติในการวิจัย
 - 7.2 การใช้และผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา มีสาระความรู้ คือ
 - 8.1 หลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้ และการประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้
 - 8.2 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
9. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 9.1 หลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
 - 9.2 ปฏิบัติการวัดและการประเมินผล
10. การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 10.1 หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษา
 - 10.2 การประกันคุณภาพการศึกษา
11. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ประกอบด้วยสาระความรู้ คือ
 - 11.1 หลักธรรมมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต
 - 11.2 คุณธรรม และจริยธรรมของวิชาชีพครู
 - 11.3 จรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

สมหมาย ปวะบุตร (2558 : 143-144) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า คุณลักษณะด้านความรู้ของครูที่ดี หมายถึง ครูต้องมีพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีในศาสตร์ความรู้มาสู่การปฏิบัติได้ ทั้งการปฏิบัติในระดับสากลและในระดับท้องถิ่น
2. มีความรู้ด้านการวิจัย วิทยาการคอมพิวเตอร์และภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้
3. มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดและประเมินผล และสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. รู้ข้อมูลข่าวสารรอบตัว และเรื่องราวในท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์หาคำวิจารณ์ได้

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 53-57) ได้กล่าวถึงความรู้ของครูไว้ว่า สุวิชาโน คือ มีความรู้ดี ก่อนที่บุคคลธรรมดาทั่วไปจะได้รับการคัดเลือกเข้ามาบรรจุและแต่งตั้งเป็นครู จะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างเพียงพอและสมบูรณ์ตามคุณสมบัติที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้และต้องการ และเมื่อกล่าวถึงการเป็นบุคคลที่มีความรู้ดี หรือสุวิชาโน จึงขอกกล่าวถึงหลักในการพัฒนาดตนเองตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าหัวใจบัณฑิต คือ

สุ จิ บุ ลี วินิมุตโต กถํ โส ปณฺหิตโต ภเว

สุ จิ บุ ลี สุตมฺปนฺโน ปณฺหิตโตติ ปวฺจจติ

บุคคลที่ปราศจาก สุ จิ บุ ลี จะเป็นบัณฑิตได้อย่างไร

บุคคลที่สมบูรณ์พร้อมด้วย สุ จิ บุ ลี จึงเรียกว่าเป็นบัณฑิต

จากคาถาหัวใจบัณฑิตข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูทุกท่านได้พัฒนาดตนเองมาในระดับที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการจึงได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นครูในสถานศึกษาตามหลัก 4 ประการ คือ

สุ คือ สุตตะ หมายถึง การฟังมาก ด้วยเปิดใจรับฟัง อ่าน และดูเพื่อให้เห็นความคิดเห็น เหตุและผลต่าง ๆ ที่คนอื่นนำเสนอให้ตนเองได้รับทราบ ไม่พองตัวด้วยอัตตาถือตัวถือตน ว่า ข้านี้เก่งกว่าใคร ข้านี้ฉลาดกว่าใคร ข้านี้ไม่มีใครเปรียบได้ ฯลฯ

จิ คือ จินตะ หมายถึง การคิด การคิดเป็นบันไดขั้นต่อไปหลังจากที่ท่านได้ยิน ได้ฟัง ใครพูดอะไร รวมถึงได้อ่านอะไร ได้เห็นอะไร ว่าเป็นเรื่องจริง เรื่องเท็จ เป็นคุณหรือเป็นโทษ มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์อย่างไร การคิดที่ดีต้องคิดแบบมีขั้นตอนมีกระบวนการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ในปัจจุบันมีการนำเสนอในหลากหลายรูปแบบ แต่การเป็นคณาจารย์ที่ดีขอให้คิดในเชิงบวก (Positive Thinking) คิดในเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เท่านั้นก็เพียงพอ จึงกล่าวได้ว่า ขอเพียงแค่คิดเป็น คิดให้เป็นประโยชน์ คิดเชิงบวก คิดอย่างสร้างสรรค์ จะประสบพบ

เจอ ได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่าน ได้ศึกษาเรื่องใดมาก็ตามย่อมจะสร้างคุณประโยชน์ให้กับคนที่คิดเป็นได้
ทุกที่ ทุกเวลา ทุกโอกาส

ปู คือ ปูจมา หมายถึง การถาม หลังจากได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่าน ได้เห็นแล้วนำไปขบคิด
แล้วยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องสอบถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ
ในด้านนั้น ๆ อย่าพึ่งเป็นผู้ปากหนัก คือ ไม่ยอมสอบถามถึงแม้ตัวเองจะไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ในเรื่อง
นั้น ๆ เลยตามที่ ครูผู้หวังความรู้ดีให้เกิดมีในตนพึงมุ่งสร้างทักษะการถามอย่างมีเหตุและผลให้
เกิดขึ้นเร็วไว

ลี คือ ลีจิต หมายถึง การเขียน หากกล่าวถึงการเรียนรู้นุษย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถรับรู้
จดจำ เข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ฟังได้ยินได้ฟังเพียงครั้งเดียวได้ทั้งหมด และสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียน
สามารถทบทวนและนำกลับมาเรียนรู้ ทบทวนได้อีกครั้งก็คือ การเขียน หรือการจดบันทึก

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ที่ดีใน
ศาสตร์การสอนของตนเอง ทั้งความรู้ด้านวิชาชีพและความรู้ทางด้านสาขาเฉพาะในเนื้อหาสาระที่
จะสอนตามหลักสูตร ครูจะต้องเป็นผู้เฝ้าหาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการ
เรียนรู้ของผู้เรียน มีความรอบรู้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอน ทางด้านหลักสูตร จิตวิทยาการเรียนการสอน ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ความรู้เรื่อง
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่
หลากหลาย ความรู้ทางด้าน ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม
วัฒนธรรม ความรู้ในด้านจรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูและความรู้ใน
กฏระเบียบองค์กรและกฎหมายทางสังคม และความรู้ในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
สารสนเทศทางการศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน

2. บุคลิกภาพที่ดี

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม และคณะ (2553 : 1) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีของครูไว้ว่า
บุคลิกภาพของความเป็นครู ประกอบด้วยความฉลาดด้านสุขภาพ ความสามารถ ทางอารมณ์ ความ
ฉลาดด้านเขาวนปัญญา ความฉลาดด้านการเผชิญปัญหาอุปสรรค และความฉลาด ด้านคุณธรรม

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2554 : 133) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีของครูไว้ว่า บุคลิกภาพดี ได้แก่
รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้
มีมนุษยสัมพันธ์ดี

สุเทพ ธรรมะตระกูล (2555 : ม.ป.ป) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีไว้ว่าด้านบุคลิกภาพ ได้แก่
บุคลิกลักษณะท่าทางดี รู้จักวางตัวได้เหมาะสม แต่งกายสุภาพ เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ

มีสุขภาพแข็งแรง พุดจาสุภาพอ่อนโยน ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

รัตนวดี โชติกพนิช (2556 : 61) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีไว้ว่า บุคลิกภาพดี คือ รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อย พุดจาไพเราะ และมีลักษณะเป็นผู้นำ

สมหมาย ปวะบุตร (2558 : 139-140) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีไว้ว่าคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของครูที่ดี หมายถึง ครูต้องมีบุคลิกภาพทางด้านกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดี จำแนกได้ดังนี้

1. ด้านร่างกาย

หมายถึง ครูต้องมีกิริยาท่าทาง การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับงาน สถานที่ และกาลเทศะ การมีสุขภาพแข็งแรง การรักษาความสะอาดของร่างกาย มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม พุดจามีสาระ มีเหตุผล

2. ด้านอารมณ์

หมายถึง ครูต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ได้ดี ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ดีใจ เสียใจ อารมณ์โกรธ อารมณ์เศร้า หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ ตามครูที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสมคือครูที่มีอารมณ์ดี มั่นคง เสมอต้นเสมอปลาย

3. ด้านสังคม

หมายถึง ครูต้องมีความเป็นผู้นำ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม ความเป็นระเบียบวินัย สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม

4. ด้านสติปัญญา

หมายถึง การมีไหวพริบที่ดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมาะสม มีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้รอบตัวดี เป็นคนช่างสังเกต ละเอียดรอบคอบ มีความรู้ในรายวิชาที่สอนด้านวิจัย คอมพิวเตอร์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน การวัดผลประเมินผล

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 50) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพดีของครูไว้ว่า จากการศึกษาลักษณะของครูที่ดีด้านส่วนตนผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพดีเป็นความน่าเลื่อมใสเชื่อถือในตัวของบุคคลอันเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้พบเห็นบุคคลอีกคนหนึ่ง สำหรับครูกับบุคลิกภาพดีเป็นการเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เมื่อศิษย์ได้พบกับครูก็เกิดความน่าเชื่อถือขึ้นกับครู มีความรู้สึกดี ๆ กับครู บุคลิกภาพดีของครูสามารถจูงใจให้ศิษย์มีความสนใจ ต้องการเรียนได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้น บุคลิกภาพดีสามารถปรุงแต่งหรือเสริมเพิ่มเติมได้ เช่น การแต่งกายที่เหมาะสมตามโอกาส มารยาททางสังคม การพูดใน

โอกาสต่าง ๆ ทักษะทางการสอน และการยิ้มแย้ม แจ่มใส บ่งบอกถึงการมีอารมณ์ดี หากครูได้ปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาดีแล้วก็เป็นบ่งบอกได้ว่า ครูมีบุคลิกภาพดี

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า บุคลิกภาพที่ดี หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และสุขภาพจิตดีมีกิริยาท่าทางที่สุภาพ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ มีมารยาททางสังคม มีอากัปกิริยาท่าทางที่กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง คล่องตัวในการทำงานอยู่เสมอ มีทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน มีปฏิภาณไหวพริบ มีความสุภาพทั้งทางร่างกายและอารมณ์ที่เป็นมิตรกับผู้ร่วมงานและนักเรียน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ แต่แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ มีสาระมีเหตุผล

3. ความอดทน

ภูฟ้า เสวกพันธ์ (ออนไลน์. ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงความอดทนของครูไว้ว่า ความอดทนเป็นพลังของความสำเร็จในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู อดทนต่อคำพูด อดทนต่อพฤติกรรม การดูหมิ่นหรือสบประมาท อดทนต่อความเครียดในการทำงาน คนบางคนลาออกจากอาชีพครู เพราะพบกับการพูดจารุนแรง หรือเพียงแค่ถูกต่อว่าต่อหนำที่ประชุมเท่านั้น การลาออกจางานบ่อย ๆ นั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะอาจถูกมองว่าท่านเป็นครูที่ไม่มีความอดทนเลย ก็เป็นได้ (เสียประวัติการทำงานของท่านเอง) หากท่านต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้ายหรือไม่ปรารถนา ขอเพียงแต่ให้ท่านมีความอดทนและอดกลั้น เข้าใจ คิดถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับการพัฒนาเด็กนักเรียน แล้วท่านจะสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จ

พระสุขุม สุขวฑฒโก (2559 : 41) ได้กล่าวถึงความอดของครูไว้ว่า ผู้มีความอดทน (Being Patient) เป็นผู้มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง สำหรับ ครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้มากเป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะอดทนในเรื่องอื่น ๆ แล้ว ยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของศิษย์อีกด้วย

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 91) ได้กล่าวถึงความอดของครูไว้ว่า การเป็นผู้มีความพากเพียรพยายาม ขยันขันแข็ง มีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ มีความอดทนในการสอน ศิษย์และต่อวิชาชีพครู ตลอดจนอดทนต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมต่าง ๆ ของศิษย์

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่อวิชาชีพครูในการจัดการเรียนการสอนยอมรับสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความความพากเพียรพยายาม ขยันขันแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งภาวะความเครียด ความกดดันในการทำงาน และอดทนต่อกิเลสในการใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง

4. ความมีเมตตา

โกวิท ปรวาลพฤษ (2549 : 584) ได้กล่าวถึงความมีเมตตาของครูไว้ว่า ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. สนใจ เอาใจใส่ศิษย์ที่ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ
2. ชักนำให้ศิษย์ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม
3. ให้โอกาสกับศิษย์ได้แก้ตัวต่อการกระทำที่ผิดพลาด
4. ให้กำลังใจแก่ศิษย์โดยเฉพาะศิษย์ที่มีปัญหา
5. ให้ความอนุเคราะห์กับศิษย์และบุคคลทั่วไปตามสมควรกับฐานะ
6. ไม่ใช่ถ้อยคำหรือแสดงกริยาข่มขู่ศิษย์และผู้อื่น
7. ไม่ใช่ถ้อยคำหรือแสดงกริยาดูหมิ่นเสียดสีศิษย์และผู้อื่น
8. ไม่แสดงกริยาอาฆาตพยาบาทต่อศิษย์และผู้อื่น
9. มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
10. ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์และผู้อื่นอยู่เสมอ

แสวง จันทรงาม (2550 : 10) ได้กล่าวถึงความมีเมตตาของครูไว้ว่า ความเมตตาและกรุณา (Loving Kindness and Compassion) คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีสุข กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

รัตนวดี โชติกพนิช (2556 : 6) ได้กล่าวถึงความมีเมตตาของครูไว้ว่า ความเมตตากรุณา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558 : 204) ได้กล่าวถึงความมีเมตตาไว้ว่า เมตตา คือ ความรัก ปรารถนาดีอยากให้ผู้ถูกศิษย์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 91) ได้กล่าวถึงความมีเมตตาของครูไว้ว่า การให้ความรู้สึกรักเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพา และไว้วางใจสามารถแนะนำให้กำลังใจแก่ศิษย์ทุกคนได้ มีใจเป็นกลางปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยเท่าเทียมกัน มีจิตใจโอบอ้อมอารี ให้ความรักความเมตตาต่อศิษย์

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความเมตตา หมายถึง การมีความเมตตาปรารถนาดีคอยช่วยเหลือศิษย์ให้เจริญก้าวหน้า ให้ความรู้สึกรักเป็นมิตรไมตรีแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ ปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติ ให้ความรู้คำแนะนำสั่งสอน และให้กำลังใจแก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า ใช้กริยาจาไพเราะสุภาพ ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน

5. ความซื่อสัตย์

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2549 : 584) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของครูไว้ว่า ครูต้องประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ถ่ายทอดความรู้โดยไปปิดบังอำพราง
2. ไม่เบียดบังแรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. ไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวม หรือส่วนราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้อง
4. ไม่อวดอ้างความสามารถเกินความจริง
5. ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
6. ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ทางราชการอย่างเต็มที่
7. ไม่ชักชวนศิษย์กระทำในสิ่งที่เสื่อมเสีย
8. เข้าสอน และเลิกสอนตามเวลาที่กำหนด
9. ไม่ประจบสอพลอผู้บังคับบัญชาเพื่อประโยชน์ส่วนตน
10. ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้บังคับบัญชา
11. เป็นบุคคลที่รักษาคำมั่นสัญญา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556 : 40) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของครูไว้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต การประพฤติที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบหรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้ยึดถือหลักเหตุผล ระเบียบแบบแผนและกฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์

รัตนวดี โชติกพนิช (2556 : 6) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของครูไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น

พระสุชุม สุขขุทัม โภ (2559 : 40) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของครูไว้ว่า ผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ และมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (2560 : 91) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ของครูไว้ว่า การปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจของครู ด้วยความจริงใจตรงไปตรงมาล้วนวาทว่าจะทำงานสิ่งใดก็จะต้องทำให้สำเร็จ ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์โดยไม่ปิดเบือน ปิดบัง

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อสัจย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความจริงใจไม่คดโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่น ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบขององค์กร รักษาเวลา ไม่ใช้เวลาราชการในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน มีความเชื่อสัจย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้และทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง

จากคุณลักษณะของครูที่ดีที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่ดี หมายถึง เป็นลักษณะที่ดีประจำตัวของบุคคลที่เป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม ปฏิบัติงานเป็นนิสัจจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีอย่างถาวร มีความรู้ความสามารถ และความพร้อมในทุกด้านของวิชาชีพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสามารถดำรงตนอย่างมีระเบียบวินัยบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ที่ดีในศาสตร์การสอนของตนเอง ทั้งความรู้ด้านวิชาชีพ และความรู้ทางด้านสาขาเฉพาะในเนื้อหาสาระที่จะสอนตามหลักสูตร ครูจะต้องเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ และเทคนิคใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความรอบรู้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ทางด้านหลักสูตร จิตวิทยาการเรียนการสอน ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ความรู้เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ความรู้เรื่องการวัด และประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ความรู้ทางด้านปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ความรู้ในด้านจรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูและความรู้ในกฎระเบียบองค์กรและกฎหมายทางสังคม และความรู้ในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน

2. บุคลิกภาพที่ดี หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และสุขภาพจิตดีมีกิริยาท่าทางที่สุภาพ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ มีมารยาททางสังคม มีอากัปกิริยาท่าทางที่กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง คล่องตัวในการทำงานอยู่เสมอ มีทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน มีปฏิภาณไหวพริบ มีความสุภาพทั้งทางร่างกายและอารมณ์ที่เป็นมิตรกับผู้ร่วมงานและนักเรียน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ แต่แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ มีสาระมีเหตุผล

3. ความอดทน หมายถึง การมีความอดทนต่อวิชาชีพครูในการจัดการเรียนการสอน ยอมรับสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความความพากเพียรพยายาม ขยันขันแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีจิตใจ

ที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งภาวะความเครียดความกดดันในการทำงาน และอดทนต่อกิเลสในการใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง

4. ความมีเมตตา หมายถึง การมีความเมตตาปรารถนาดีคอยช่วยเหลือศิษย์ให้เจริญก้าวหน้า ให้ความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ ปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติ ให้ความรู้คำแนะนำสั่งสอน และให้กำลังใจแก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า ใช้กริยาวาจาไพเราะสุภาพ ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน

5. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความจริงใจไม่คดโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่น ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบขององค์กร รักษาเวลา ไม่ใช่เวลาราชการในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้และทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

แมกคอนเนล (McConnell. 1992 : 235) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และพบว่าวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

จินิ (Gini. 1997: 323-330) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : ในการรับรู้ทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างแท้จริง อันประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ กระบวนการ (Process) บุคคล (Person) และภาระงาน (Job) ในส่วนของภาระงานของผู้นำ (The Jobs of The Leadership) ได้ระบุถึง ความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้นำที่ดีต้องกล้าเผชิญกับปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองทั้งเมื่อประสบความสำเร็จและในยามที่ล้มเหลว และหน้าที่สุดท้ายคือต้องบอกได้ว่าจะเดินต่อไปอย่างไร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และพรสวรรค์เฉพาะตัว นอกจากความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาแล้ว การทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ คือ จริยธรรมของผู้บริหารที่มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านจริยธรรมสูงจะมีอิทธิพลต่อครูในสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และเอาใจใส่ต่องานในหน้าที่

จะเป็นผู้บริหารที่มีคุณค่า เป็นผลให้ครูในสถานศึกษายอมรับและรับรู้ถึงพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งให้เห็นประโยชน์อันสำคัญยิ่งของการปฏิบัติตนตาม เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า และจัดการศึกษาได้มีคุณภาพ

งานวิจัยในประเทศ

สุธาสินี แม้นญาติ (2554 : 9, 256 - 259) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวแปร มีเพียงตัวแปรสังเกตความผูกพันต่อองค์กร ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 7, 216-233) ได้ทำวิจัยเรื่อง จริยธรรมของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบจริยธรรมจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 11 องค์ประกอบเรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา องค์ประกอบด้านธรรมาภิบาล องค์ประกอบด้านความยุติธรรม องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ องค์ประกอบด้านการบังคับตน องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำ องค์ประกอบด้านการปกครอง องค์ประกอบด้านความมีวินัย และองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ การยืนยันจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา จากการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญา คุชฌีบัณฑิต จำนวน 9 คน ซึ่งได้พิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน เห็นชอบด้วยทั้งหมดในทุกด้าน

สุพรทิพย์ ธนภัทร โชติวิติ (2557 : 11, 194-204) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความสามารถในสาขาวิชา ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในเนื้อหาวิชา 2) มีเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย 3) มีทักษะการคำนวณ 4) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลที่

หลากหลาย 5) รู้จักและเข้าใจผู้เรียน 6) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอน กิจกรรม และการประเมินผลที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติ ตนและเห็นคุณค่าวิชาชีพครู ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะย่อย คือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่ศิษย์ 2) มีสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคล ทำงานเป็นทีมได้ 3) เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และ จรรยาบรรณในวิชาชีพ 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ 5) รักและศรัทธาใน วิชาชีพครู 6) เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 7) ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงาน และด้านที่ 3 ด้าน สังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความสามารถด้านการใช้ภาษาการ สื่อสาร 2) เป็นผู้เลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม 3) เป็นผู้รอบรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทันสมัยทันเหตุการณ์ 4) มีความคิด และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความสามารถในการบริหารจัดการ

จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2558 : 30-41) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของ คุณลักษณะครูดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ องค์ประกอบของคุณลักษณะของครูดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะครูดี มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นครู 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) คุณธรรม 4) วิถีทางปัญญาสร้างสรรค์ ความรู้ และ 5) ความรักในวิชาชีพครู

กัญมาศ ชูจีน (2559 : 292-299) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : โมเดลสมการ โครงสร้าง โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผล ต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เพื่อนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบ ในวิชาชีพ

เรื่องวิทย์ นนทภา (2559 : 144 - 151) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ : ต้นแบบของครู ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่ผู้เรียนประทับใจในทุกระดับชั้นมี 5 ด้านคือ คุณลักษณะส่วนตนการสอนวิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ เหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียน มีความประทับใจ คือการช่วยเหลือลูกศิษย์ที่มีปัญหา เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับ ลูกศิษย์ ครู ได้แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำจนประสบความสำเร็จในการดำเนิน กิจกรรมและโครงการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า จริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ทางพฤติกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับองค์กร ซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการศึกษา ให้มีคุณภาพ จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพื้นฐานในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้น หลักธรรมในการบริหารงาน บนความถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รักและศรัทธาในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ เป็นจริยธรรมที่แสดงออกถึงบุคคลต้นแบบ จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทำให้เกิดคุณลักษณะ ของครูที่ดี เนื่องจากการเป็นต้นแบบ ลักษณะของครูที่ดีเป็นลักษณะส่วนตนของแต่ละบุคคล ด้านความรู้ ความสามารถ ทางการสอนวิชาการ การประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณ และการมี มนุษยสัมพันธ์ที่จะจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประทับใจและประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการ ขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 สรุปได้ว่า จริยธรรม ของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มี คุณภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การรับรู้และการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการพัฒนาครูสู่คุณลักษณะของครูที่ดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมในการบริหารงาน เพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนของ ครูและนักเรียน ผู้บริหารที่มีจริยธรรมย่อมเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ทำให้ ผู้ได้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือในการทำงาน สามารถรวมพลังแห่งการยอมรับ เป็นพลัง สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานย่อมสูง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,967 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ออนไลน์. 2562)

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 3,967 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เพื่อความคลาดเคลื่อนไว้ร้อยละ 10 จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละจังหวัดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18
จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู
ชลบุรี	51	2,460	5	238
ระยอง	47	1,409	5	137
รวม	98	3,869	10	375
รวมทั้งหมด	3,967		385	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 53 ข้อ แบ่งเป็น 6 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์	จำนวน 8 ข้อ
1.2 ความยุติธรรม	จำนวน 9 ข้อ
1.3 ความรับผิดชอบ	จำนวน 9 ข้อ
1.4 ความมีเมตตา	จำนวน 11 ข้อ
1.5 ความอดทน	จำนวน 8 ข้อ
1.6 ความสุภาพ	จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 42 ข้อ แบ่งเป็น 5 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ความรู้	จำนวน 10 ข้อ
1.2 บุคลิกภาพที่ดี	จำนวน 10 ข้อ
1.3 ความอดทน	จำนวน 7 ข้อ
1.4 ความมีเมตตา	จำนวน 8 ข้อ
1.5 ความซื่อสัตย์	จำนวน 7 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมตามตัวแปรที่ใช้ในการ วิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์ของจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและ คุณลักษณะของครูที่ดี

2. เลือกเทคนิคที่ใช้ในการวัด ในครั้งนี้เลือกเทคนิคการวัดเจตคติของไลเคิร์ต (Likert 1883 : 247) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้
ระดับ 5 หมายถึง ปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมีมาก
ระดับ 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และมีปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง นาน ๆ ปฏิบัติ และมีน้อย
ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ และมีน้อยที่สุด

3. สร้างข้อความเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 54 ข้อความ และข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 42 ข้อความ ตามนิยามศัพท์ที่ได้จากการ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นทั้งหมดมาปรับปรุงภาษาให้อ่านง่าย เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนแล้ว จัดเรียงข้อความตามรูปแบบของการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายชื่อ นำแบบ ตรวจสอบความตรงของข้อความรายชื่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ลงความเห็นว่าคุณข้อความ แต่ละข้อตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยให้ 1 คะแนน ถ้าลงความความเห็นตรง ให้ 0 คะแนน ถ้าลงความความเห็นที่ไม่แน่ใจ และให้ -1 คะแนน ถ้าลงความความเห็นที่ไม่ตรง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ ไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายชื่อด้วยวิธีการหาค่าดัชนี IOC (Index of Item - Objective Congruence) โดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 คน มาหาค่าเฉลี่ยรายชื่อแล้วคัดเลือก

ข้อที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำไปใช้สร้างแบบประเมินจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะของครูที่ดี ได้ข้อความเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 53 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 และได้ข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 42 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 รวมทั้งสิ้น จำนวน 95 ข้อ

5. นำข้อความที่คัดเลือกไว้ตามข้อ 4 มาสร้างเป็นแบบสอบถามจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะของครูที่ดี โดยจัดเรียงข้อความหรือข้อคำถามตามลำดับของตัวแปรแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-Total Correlation) และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1880 : 202-204) จากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อความที่ใช้สอบถามจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 53 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.31 ถึง 0.84 และได้ข้อความที่ใช้สอบถามคุณลักษณะของครูที่ดี จำนวน 42 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.86 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.97 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะของครูที่ดีเท่ากับ 0.96 ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสังกัดด้วยตนเอง และกำหนดระยะเวลาในการส่งแบบสอบถามคืน
3. สถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะของครูที่ดี ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้านโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 101)

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง ปฏิบัติสม่ำเสมอ
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง นาน ๆ ปฏิบัติ
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ

คุณลักษณะของครูที่ดี

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง มีมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง มีมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง มีปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง มีน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง มีน้อยสุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 18 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 101)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่า 1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 0.79	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.59	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.39	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01 - 0.19	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (%)
2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
3. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและเนื้อหาที่วัด (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก

3. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1880 : 202-204) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
Y	แทน	คุณลักษณะของครูที่ดี
X	แทน	จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
X_1	แทน	ความซื่อสัตย์
X_2	แทน	ความยุติธรรม
X_3	แทน	ความรับผิดชอบ
X_4	แทน	ความมีเมตตา
X_5	แทน	ความอดทน
X_6	แทน	ความสุภาพ
Y_1	แทน	ความรู้
Y_2	แทน	บุคลิกภาพที่ดี
Y_3	แทน	ความอดทน
Y_4	แทน	ความมีเมตตา
Y_5	แทน	ความซื่อสัตย์

r แทน ค่าสถิติในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 385 คน โดยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวนคน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	133	34.5
1.2 เพศหญิง	252	65.5
รวม	385	100
2. อายุ		
2.1 20 - 30 ปี	214	55.6
2.2 31 - 40 ปี	105	27.3
2.3 41 - 50 ปี	40	10.4
2.4 มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	26	6.8
รวม	385	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง (N = 385)	
	จำนวนคน	ร้อยละ
3. ตำแหน่ง		
3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	10	2.6
3.2 ครู	230	59.7
3.3 ครูผู้ช่วย	145	37.7
รวม	385	100
4. ประสบการณ์การทำงาน		
4.1 1 - 10 ปี	226	58.7
4.2 11 - 20 ปี	93	24.2
4.3 21 - 30 ปี	42	10.9
4.4 มากกว่า 31 ปีขึ้นไป	24	6.2
รวม	385	100
5. ขนาดสถานศึกษา		
5.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก	-	-
5.2 สถานศึกษาขนาดกลาง	-	-
5.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่	89	23.12
5.4 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	296	76.88
รวม	385	100

จากตาราง 4 แสดงว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 385 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39 และเป็นผู้หญิงจำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 61 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งครู จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่ง

ครูผู้ช่วย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงาน 1 – 10 ปี จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 58.7 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงาน 11 - 20 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงาน 21 - 30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 31 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 76.88

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ดังตาราง 5 - 11

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมและรายด้าน

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 ความซื่อสัตย์	4.49	0.47	2	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2 ความยุติธรรม	4.44	0.49	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3 ความรับผิดชอบ	4.50	0.47	1	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4 ความมีเมตตา	4.46	0.47	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5 ความอดทน	4.47	0.48	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6 ความสุภาพ	4.50	0.47	1	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
รวม	4.48	0.42		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 5 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.48$) และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.50$) ความสุภาพ ($\bar{X} = 4.50$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.49$) ความอดทน ($\bar{X} = 4.47$) ความมีเมตตา ($\bar{X} = 4.46$) และความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.44$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ

	ความซื่อสัตย์	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	ประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ	4.56	0.57	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
2	ปฏิบัติตนเป็นคนซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา และใจ	4.46	0.58	6	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	บริหารงานสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้	4.47	0.65	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4	บริหารงานบนหลักของความจริงที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย และระเบียบของสังคม	4.51	0.61	3	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
5	ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา	4.45	0.64	7	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6	ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำสิ่งที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง	4.47	0.61	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7	ประพฤติปฏิบัติตนบนพื้นฐานของศีลธรรม	4.50	0.61	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
8	ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ขอบังคับ และวินัยของผู้บริหาร	4.52	0.58	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
	รวม	4.49	0.47		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 6 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.49$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ($\bar{X}=4.56$) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ขอบังคับ และวินัยของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.52$) และบริหารงานบนหลักของความจริงที่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบของสังคม ($\bar{X}=4.51$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความยุติธรรม โดยรวมและรายข้อ

ความยุติธรรม	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 วางใจเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรม แก่ผู้ได้บังคับบัญชา	4.45	0.61	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2 บริหารงานบนพื้นฐานของความถูกต้อง และมีความชอบธรรม	4.46	0.61	2	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3 ปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนอย่าง เสมอภาค	4.43	0.66	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4 มอบหมายภาระหน้าที่ในการทำงานแก่ ผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม ตรง ตามหลักการบริหารงานบุคคล	4.41	0.62	6	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5 วินิจฉัยตัดสินปัญหาในการทำงานของ ผู้ได้บังคับบัญชา ด้วยความเที่ยงธรรม	4.45	0.62	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6 พิจารณาความดีความชอบแก่ ผู้ได้บังคับบัญชา ด้วยความยุติธรรม	4.37	0.67	7	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7 บริหารงานด้วยความยุติธรรมไม่เกรงกลัว ต่ออำนาจที่ไม่ถูกต้องตามระบบงาน	4.44	0.61	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
8 เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับ ปรึกษาหารือได้	4.47	0.61	1	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
9 ยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรอย่าง เสมอภาค	4.46	0.64	2	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
รวม	4.44	0.49		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 7 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความยุติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.44$) เมื่อ พิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับ ปรีกษาหารือได้ ($\bar{X}=4.47$) บริหารงานบนพื้นฐานของความถูกต้องและมีความชอบธรรม ($\bar{X}=4.46$) ยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรอย่างเสมอภาค ($\bar{X}=4.46$) และวินิจฉัยตัดสินปัญหาใน การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความเที่ยงธรรม ($\bar{X}=4.45$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ

	ความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา	4.48	0.57	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2	ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สถานศึกษา	4.50	0.57	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการ ปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา	4.52	0.57	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
4	บริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามแผนที่ กำหนด	4.49	0.62	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5	รับผิดชอบผลลัพธ์ของงานที่เกิดขึ้นจาก การตัดสินใจของตนเองโดยไม่ยก ความผิดของตนให้กับผู้อื่น	4.49	0.61	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.49	0.61	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7	มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม	4.51	0.60	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
8	รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง	4.51	0.63	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
9	รับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและสามารถ แก้ไขปัญหา ของหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วง	4.49	0.62	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
	รวม	4.50	0.46		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 8 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.50$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}=4.52$) มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ($\bar{X}=4.51$) รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง ($\bar{X}=4.51$) และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สถานศึกษา ($\bar{X}=4.50$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมและรายข้อ

	ความมีเมตตา	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย อย่างเต็มกำลัง	4.50	0.59	2	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านสติปัญญา อย่างเต็มความสามารถ	4.45	0.58	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านประโยชน์ ส่วนตนอันจะก่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติงาน	4.47	0.64	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4	ไม่ผูกโกรธต่อผู้ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.40	0.60	7	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5	ไม่พยายาบทต่อผู้ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.47	0.60	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6	ให้ความรักความใส่ใจต่อผู้ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างทั่วหน้า	4.46	0.62	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7	ปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างทั่วหน้า	4.45	0.61	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ตาราง 9 (ต่อ)

	ความมีเมตตา	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
8	ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดย ปราศจากอคติ	4.44	0.62	6	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
9	รับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนแก่ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยใจดี	4.44	0.64	6	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
10	มีจิตใจที่เป็นกุศลต่อผู้ร่วมงาน	4.51	0.59	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
11	มีไมตรีความปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา	4.50	0.62	2	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
	รวม	4.46	0.47		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 9 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.46$) เมื่อ
พิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ มีจิตใจที่เป็นกุศลต่อผู้ร่วมงาน
($\bar{X}=4.51$) เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายอย่างเต็มกำลัง ($\bar{X}=4.50$) มีไมตรีความปรารถนาดี
แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X}=4.50$) เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านประโยชน์ส่วนตนอันจะ
ก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.47$) และไม่พยายามทต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา
($\bar{X}=4.47$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทน โดยรวมและรายข้อ

ความอดทน	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง	4.51	0.57	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
2 ปฏิบัติหน้าที่ไม่หวั่นไหว ท้อถอยใน จุดหมายของงาน	4.52	0.58	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
3 ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หลงใหลกับอำนาจ คำ สรรเสริญเยินยอ ลาภ ยศ ชื่อเสียง	4.48	0.60	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4 อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ ขัดแย้งเปรียบเปรยทำให้เจ็บอกเจ็บใจ หรือไม่เป็นมิตร	4.43	0.64	7	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5 อดทนต่อความกดดันของปัญหาใน สถานการณ์ต่าง ๆ	4.49	0.62	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6 ควบคุมอารมณ์ของตนเอง อันเกิดจาก พฤติกรรมของผู้ได้บังคับบัญชา	4.46	0.63	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7 ปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ที่ มีความยากลำบากในการทำงาน	4.44	0.62	6	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
8 ไม่ใช่จ่ายฟุ้งเพื่อเกินความจำเป็น	4.40	0.63	8	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
รวม	4.47	0.47		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 10 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทน โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.47$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ปฏิบัติหน้าที่ไม่หวั่นไหว ท้อถอยในจุดหมายของงาน ($\bar{X}=4.52$) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ($\bar{X}=4.51$) และอดทนต่อความกดดันของปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X}=4.49$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความสุภาพ โดยรวมและรายข้อ

ความสุภาพ	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ร่วมงานด้วยกริยา มารยาทที่ดีงาม สุภาพเรียบร้อย	4.45	0.59	4	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2 ประพฤติปฏิบัติตน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส	4.50	0.61	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3 การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ ตามโอกาส เวลา และสถานที่	4.54	0.57	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
4 การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.53	0.59	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
5 ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความรุนแรงข่มผู้อื่น ด้วยวาจาและท่าทาง	4.44	0.61	5	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6 ดำรงตนคำถึงความมีเกียรติและศักดิ์ศรี	4.50	0.62	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7 ประพฤติปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น	4.53	0.58	2	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
8 วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย	4.54	0.61	1	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
รวม	4.50	0.46		ปฏิบัติบ่อยครั้ง

จากตาราง 11 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความสุภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=4.50$) เมื่อพิจารณาข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะตาม โอกาส เวลา และสถานที่ ($\bar{X}=4.54$) วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย ($\bar{X}=4.54$) การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ($\bar{X}=4.53$) ประพฤติปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น ($\bar{X}=4.53$) ประพฤติปฏิบัติตน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส ($\bar{X}=4.50$) และดำรงตนคำถึงความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ($\bar{X}=4.50$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ดังตาราง 12-17

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะของครูที่ดี	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 ความรู้	4.48	0.46	3	มาก
2 บุคลิกภาพที่ดี	4.51	0.44	2	มากที่สุด
3 ความอดทน	4.48	0.47	3	มาก
4 ความมีเมตตา	4.53	0.44	1	มากที่สุด
5 ความซื่อสัตย์	4.53	0.46	1	มากที่สุด
รวม	4.51	0.41		มากที่สุด

จากตาราง 12 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความมีเมตตา ($\bar{X}=4.53$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=4.53$) บุคลิกภาพที่ดี ($\bar{X}=4.51$) ความรู้ ($\bar{X}=4.48$) และความอดทน ($\bar{X}=4.48$)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความรู้ โดยรวมและรายข้อ

ความรู้	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
	\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1 ใฝ่หาความรู้ ในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน	4.56	0.58	1	มากที่สุด
2 นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.42	0.59	7	มาก
3 มีการพัฒนาความรู้ด้านศาสตร์การสอนของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ	4.52	0.60	2	มากที่สุด
4 จัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.42	0.62	7	
5 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเชื่อถือได้	4.48	0.59	5	มาก
6 นำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและเหมาะสมกับวัย	4.45	0.62	6	มาก
7 เรียนรู้กฎระเบียบขององค์กรและกฎหมายทางสังคม	4.49	0.59	4	มาก
8 ใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน	4.49	0.60	4	มาก
9 มีทักษะด้านภาษาในการสื่อสาร	4.51	0.63	3	มากที่สุด
10 มีความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้สู่การพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณของตนเองให้เจริญก้าวหน้า	4.51	0.60	3	มากที่สุด
รวม	4.48	0.46		มาก

จากตาราง 13 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 18 ด้านความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ใฝ่หาความรู้ ในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ ปัจจุบัน ($\bar{X}=4.56$) มีการพัฒนาความรู้ด้านศาสตร์การสอนของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}=4.52$) มีทักษะด้านภาษาในการสื่อสาร ($\bar{X}=4.51$) และมีความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้สู่การพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณของตนเองให้เจริญก้าวหน้า ($\bar{X}=4.51$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 18 ด้านบุคลิกภาพที่ดี โดยรวมและรายข้อ

	บุคลิกภาพที่ดี	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ	4.52	0.56	3	มากที่สุด
2	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.51	0.57	4	มากที่สุด
3	ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีคล่องตัวในการทำงาน	4.53	0.58	2	มากที่สุด
4	แสดงออกทางอารมณ์ที่เป็นมิตรต่อผู้ร่วมงานและนักเรียน	4.52	0.57	3	มากที่สุด
5	ทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน	4.49	0.59	5	มาก
6	แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	4.54	0.58	1	มากที่สุด
7	พูดจาสุภาพให้เกียรติผู้อื่น	4.53	0.57	2	มากที่สุด
8	พูดจา มีสาระ มีเหตุผล	4.49	0.60	5	มาก
9	สามารถควบคุมอารมณ์ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกลึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ	4.47	0.59	6	มาก
10	ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์	4.53	0.58	2	มากที่สุด
	รวม	4.51	0.44		มากที่สุด

จากตาราง 14 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 18 ด้านบุคลิกภาพที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) เมื่อพิจารณารายชื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}=4.54$) ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีคล่องตัวในการทำงาน ($\bar{X}=4.53$) พุดจาสุภาพให้เกียรติผู้อื่น ($\bar{X}=4.53$) ดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์ ($\bar{X}=4.53$) การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ ($\bar{X}=4.52$) และ แสดงออกทางอารมณ์ที่เป็นมิตรต่อผู้ร่วมงานและนักเรียน ($\bar{X}=4.52$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทน โดยรวมและรายชื่อ

	ความอดทน	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	มีความพยายามเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ	4.47	0.56	4	มาก
2	อดทนสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน	4.48	0.57	3	มาก
3	จิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ	4.49	0.60	2	มาก
4	อดทนต่อกิเลสในการใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง	4.44	0.63	6	มาก
5	ความอดทนต่อภาวะความเครียดความกดดันในการทำงาน	4.50	0.60	1	มาก
6	อดทนต่อกิเลส ไม่ใช้วิชาชีพแสวงหาประโยชน์ส่วนตน	4.50	0.59	1	มาก
7	อดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจอันเกิดจากพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาหรือผู้เพื่อนร่วมงาน	4.45	0.62	5	มาก
	รวม	4.48	0.47		มาก

จากตาราง 15 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความอดทนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) เมื่อพิจารณารายชื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ความอดทนต่อภาวะความเครียดความกดดันในการทำงาน ($\bar{X}=4.50$) อดทนต่อกิเลส ไม่ใช้วิชาชีพแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ($\bar{X}=4.50$) จิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ($\bar{X}=4.49$) และอดทนสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ($\bar{X}=4.48$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ดี และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมและรายข้อ

	ความมีเมตตา	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	มีความปรารถนาดีคอยช่วยเหลือศิษย์ให้เจริญก้าวหน้า	4.53	0.56	4	มากที่สุด
2	เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ	4.54	0.55	3	มากที่สุด
3	ปฏิบัติตนต่อศิษย์ ทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยเป็นธรรมเสมอภาคกัน	4.49	0.59	7	มาก
4	แสดงออกด้วยมิตรไมตรี แก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน	4.56	0.56	1	มากที่สุด
5	ให้คำแนะนำสั่งสอน และให้กำลังใจแก่ศิษย์อย่างเท่าเทียม	4.52	0.57	5	มากที่สุด
6	แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ	4.55	0.57	2	มากที่สุด
7	มีไมตรีความปรารถนาดีแก่เพื่อนร่วมงาน	4.55	0.57	2	มากที่สุด
8	ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน	4.51	0.58	6	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.44		มากที่สุด

จากตาราง 16 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความมีเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมีมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ แสดงออกด้วยมิตรไมตรี แก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน ($\bar{X}=4.56$) แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ($\bar{X}=4.55$) มีไมตรีความปรารถนาดีแก่เพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}=4.55$) และเป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ ($\bar{X}=4.54$)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและรายข้อ

	ความซื่อสัตย์	ระดับการปฏิบัติ (N=385)			
		\bar{X}	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อ วิชาชีพครู	4.56	0.58	1	มากที่สุด
2	ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงาน หรือศิษย์มาเป็นของตนเอง	4.55	0.58	2	มากที่สุด
3	ไม่ใช้เวลาราชการในการแสวงหาประโยชน์ ส่วนตน	4.52	0.57	4	มากที่สุด
4	รักษาคำพูดแก่ศิษย์ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อน ร่วมงาน	4.50	0.59	5	มาก
5	มีความจริงใจ ไม่เอาเปรียบต่อเพื่อนร่วมงาน	4.52	0.60	4	มากที่สุด
6	ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น	4.52	0.60	4	มากที่สุด
7	ถ่ายทอดวิชาความรู้ และทักษะให้แก่ศิษย์โดย ไม่บิดเบือน ปิดบัง	4.54	0.58	3	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.46		มากที่สุด

จากตาราง 17 แสดงว่า คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ($\bar{X}=4.56$) ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง ($\bar{X}=4.55$) และถ่ายทอดวิชาความรู้ และทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง ($\bar{X}=4.54$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี ดังตาราง 18-19

ตาราง 18 ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	r	p
จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18	0.89**	0.00
คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18		

** $p < .01$

จากตาราง 18 แสดงว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปรที่ 1 \ ตัวแปรที่ 2	Y ₁ (r)	Y ₂ (r)	Y ₃ (r)	Y ₄ (r)	Y ₅ (r)	รวม (r)	p
X ₁	0.72**	0.69**	0.70**	0.71**	0.70**	0.87**	0.00
X ₂	0.72**	0.67**	0.71**	0.65**	0.66**	0.89**	0.00
X ₃	0.75**	0.74**	0.73**	0.75**	0.71**	0.91**	0.00
X ₄	0.73**	0.70**	0.74**	0.70**	0.70**	0.90**	0.00
X ₅	0.75**	0.75**	0.77**	0.73**	0.74**	0.91**	0.00
X ₆	0.74**	0.75**	0.74**	0.76**	0.74**	0.88**	0.00
รวม	0.92**	0.91**	0.88**	0.90**	0.89**	0.89**	0.00

** p < .01

จากตาราง 19 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ในแต่ละด้านมีค่าระหว่าง 0.65 ถึง 0.77 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ของทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,967 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ออนไลน์. 2562)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 3,967 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เพื่อความคลาดเคลื่อนไว้ร้อยละ 10 จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละจังหวัดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 53 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 - 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 42 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 - 0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดด้วยตนเอง และกำหนดระยะเวลาในการส่งแบบสอบถามคืน
3. สถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีผลวิเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งทั้งภาพรวมและรายด้าน ทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.50$) ความสุภาพ ($\bar{X} = 4.50$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.49$) และความอดทน ($\bar{X} = 4.47$)

2. คุณลักษณะของครูที่ดีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ความมีเมตตา ($\bar{X} = 4.53$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.53$) บุคลิกภาพที่ดี ($\bar{X} = 4.51$) ความรู้ ($\bar{X} = 4.48$) และความอดทน ($\bar{X} = 4.48$)

3. จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากกับคุณลักษณะของครูที่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความรับผิดชอบ ความสุภาพ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความมีเมตตา และความยุติธรรม ตามลำดับน่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง และเป็นผู้ที่แต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะตามโอกาส เวลา และสถานที่ วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย ย่อมเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือในการทำงาน สามารถรวมพลังแห่งการยอมรับ เป็นพลังสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามแนวคิดของ อาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 53-63) ที่กล่าวถึง จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า การประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง เปี่ยมด้วยความเมตตา กรุณา ยุติธรรม

ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ รักษาเกียรติ ศักดิ์ศรีของความเป็นครูไม่ให้เสื่อมเสีย เป็นแบบอย่างที่ดี แก่ครูและศิษย์ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ ควรที่ผู้บริหารจะเสริมสร้างให้มีขึ้นในตนเองเพื่อการทำงานให้ ประสพผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นิขวัน วรรณสาสน์ (2561 : 27-28) ที่กล่าวว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องที่สำคัญที่มีผลต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติรวมถึงการ อยู่ร่วมกันในโลก การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องจัด การศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรมเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข การจัดการศึกษา ที่จะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้มีบทบาทสำคัญ คือผู้บริหาร โรงเรียนครูและผู้ปกครอง การที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาจะเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขได้ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีคุณธรรมใน จิตใจมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา เพราะคุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณสมบัตินี้สำคัญที่จะเป็นส่วน เสริมให้ผู้บริหารสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ จินิ (Gini, 1997: 323-330) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : ในการรับรู้ทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างแท้จริง อันประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ กระบวนการ (Process) บุคคล (Person) และภาระงาน (Job) ในส่วนของภาระงานของ ผู้นำ (The Jobs of The Leadership) ได้ระบุถึง ความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้นำที่ดีต้องกล้าเผชิญ กับปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองทั้งเมื่อประสบ ความสำเร็จและในยามที่ล้มเหลว และหน้าที่สุดท้ายคือต้องบอกได้ว่าจะเดินต่อไปอย่างไร สอดคล้อง กับ กันยมาศ ชูจีน (2559 : 292-299) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : โมเดล สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การมี วินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาใน วิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความมีเมตตา ความซื่อสัตย์ บุคลิกภาพที่ดี ความรู้ และความอดทน ตามลำดับ น่าจะเป็นเพราะว่า ความมีเมตตาที่แสดงออกด้วยมิตรไมตรีแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง เป็นการแสดงออกถึงคุณลักษณะของครูที่ดีในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ครูคือหัวใจสำคัญของความสำเร็จ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และพัฒนาการผู้เรียนด้านการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามแนวคิดของ พระสุกม สุขาวฑฒโก (2559:33) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดีว่า ครูเป็นผู้แนะนำสั่งสอนหรือถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะ กระบวนการต่าง ๆ บุคคลทั่วไปจึงตั้งสมณนามให้ครูในลักษณะต่าง ๆ เช่น ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ ครู คือ ผู้สร้างโลก ครู คือ ผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ ซึ่งล้วนเป็นการยกย่องและเชิดชูเกียรติเป็นอย่างยิ่ง นั่นแสดงให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของครู ที่มีต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติบ้านเมืองอย่างชัดเจน ฉะนั้น ผู้ที่จะมาเป็นครูจำเป็นจะต้องศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นครูให้ดีเสียก่อน เพราะมิใช่เพียงแต่มีความรู้ในหลักวิชาการ ก็จะสามารถเป็นครูที่ดีได้ แต่จะต้องอาศัยส่วนประกอบอื่น ๆ อีก เช่น มีความศรัทธาในอาชีพครู รักงานสอน มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู รักและเมตตาต่อเด็ก ๆ สอดคล้องกับ ชีริงกูร วรบำรุงกุล (2560 : 34-36) ที่กล่าวถึง ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะอย่างไรวินั้น ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แต่เมื่อพิจารณาตามบริบทของสังคมไทยสามารถนำหลักในการพิจารณาลักษณะที่ดีของครูมาพิจารณาใน 3 ส่วนคือ ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปิโย คือ น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม ครู คือ นำเคารพในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ภาวนิโย คือ นำเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง วุดตา จ คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ วจนกขโม คือ อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอ และวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อง่ายไม่ฉุนเฉียว คัมภีร์ยจ กถิง กัตตา คือ อธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจได้ง่าย และ โน จฐฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่แนะนำ

เหลวไหล ลักษณะของครูที่ดีตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำริสมเด็จพระกษัตริย์องค์ประกอบหลาย
 ส่วน เช่น ปัญญา ความดี ความสามารถ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางการสอน ความสามารถในการ
 การอบรมศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม ความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ต้องวางตัวให้เหมาะสม
 กับการเป็นครู ต้องตั้งอยู่ในความดี ต้องให้ความรู้แก่ศิษย์ด้วยความเมตตา มีความหวังดีต่อส่วนรวม
 ไม่หวังประโยชน์ส่วนตน มีความหมั่นขยัน อุตสาหะพากเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น
 อดทน อดกลั้น ดำรงระวางความประพฤติ อยู่ในระเบียบวินัย มีแบบแผนชีวิตที่ดีงาม ซื่อสัตย์
 จริงใจ วางใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความสามารถพิเศษ มีหน้าที่พิเศษ มีความศรัทธาในความเป็นครู
 อย่างแน่วแน่และลักษณะของครูที่ดีจากผลการวิจัย คือ ความประพฤติดี มีความใฝ่รู้ดี สุขภาพกายดี
 สุขภาพจิตดี บุคลิกภาพดี ตรงต่อเวลา มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ มีความสามารถในการพูด ลักษณะที่ดีของ
 ครูด้านวิชาการและงานครู คือ รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิธี
 สอนดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับ
 ผู้เรียน มีความเข้าใจศิษย์ มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการสอน และลักษณะที่ดีของครูด้าน
 สังคม คือ มีสัมพันธภาพที่ดีกับศิษย์ เพื่อนครู ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น ซึ่ง
 สอดคล้องกับ สุพรทิพย์ ธนภัทร โชคดีวิติ (2557 : 11, 194-204) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบ
 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า
 คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความสามารถในสาขาวิชา
 ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในเนื้อหาวิชา 2) มีเทคนิค วิธีการ
 ถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย 3) มีทักษะการคำนวณ 4) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลที่
 หลากหลาย 5) รู้จักและเข้าใจผู้เรียน 6) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอน
 กิจกรรม และการประเมินผล ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติ
 ตนและเห็นคุณค่าวิชาชีพครู ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะย่อย คือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
 ที่ดีแก่ศิษย์ 2) มีสัมพันธที่ดี ระหว่างบุคคล ทำงานเป็นทีมได้ 3) เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และ
 จรรยาบรรณในวิชาชีพ 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ 5) รักและศรัทธาใน
 วิชาชีพครู 6) เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 7) ปฏิบัติตามนโยบาย ของหน่วยงาน และด้านที่ 3 ด้าน
 สังคม พหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความสามารถด้านการใช้ภาษาการ
 สื่อสาร 2) เป็นผู้เลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม 3) เป็นผู้รอบรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ทันสมัยทันเหตุการณ์ 4) มีความคิด และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความสามารถในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับ จักษณา อธิรัตน์ปัญญา (2558 : 30 -41) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะของครูดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะครูดี มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นครู 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) คุณธรรม 4) วิธีทางปัญญาสร้างสรรค์ความรู้ และ 5) ความรักในวิชาชีพครู

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 พบว่า จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 น่าจะเป็นเพราะจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบอย่างทางพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดี เปี่ยมด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความรับผิดชอบ มีความเมตตา ความอดทน ความสุภาพ รักษาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเองไม่ให้เสื่อมเสีย จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูสามารถยึดเป็นแบบอย่างในการมีคุณลักษณะของครูที่ดีได้ เป็นไปตามแนวคิดของ พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (2559 : 87) ที่กล่าวถึง จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง มีความเป็นผู้นำที่ดี มีความเสมอภาค ยุติธรรม ไม่เอินเอียง รับฟังความคิดเห็น หรือปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างจริงจัง ความเอาใจใส่ดูแลสนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ ยกย่องเอาใจใส่ตามกาลอย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานด้วยความอดุสาหะ ไม่ย่อท้อ กล้าเผชิญปัญหาบริหารงานโดยยึดหลักการและความถูกต้องในการบริหารงาน คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการบริหาร เป็นสิ่งกำกับควบคุมและสร้างสำนึกในการบริหารในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎกติกา กฎหมาย และศีลธรรมขององค์การหรือสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือให้คนเคารพตนเองและผู้อื่น ผู้ร่วมงานจะมีความเข้าใจที่ดี อันก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ก่อให้เกิดการบริหารงานและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นิษวัน วรานุสาสน์ (2561 : 27-28) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ มีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา เพราะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารสามารถ

ครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีทิพผลมาก ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา การที่จะทำให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาจะมีความรู้คู่คุณธรรมได้ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมก่อน เพราะครูคือแบบอย่างของนักเรียน และในขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูบุคลากร ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ แมกคอร์เนล (McConnell, 1992 : 235) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และพบว่าวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนาย ประสิทธิภาพของโรงเรียนได้ สอดคล้องกับสุราลีณี แม้นญาติ (2554 : 9, 256 - 259) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์ โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวแปร มีเพียงตัวแปรสังเกตความผูกพันต่อองค์กร ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับอาคม มากมีทรัพย์ (2556 : 7, 216-233) ได้ทำวิจัยเรื่อง จริยธรรมของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบจริยธรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 11 องค์ประกอบเรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมาก ไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา องค์ประกอบด้านธรรมาภิบาล องค์ประกอบด้านความยุติธรรม องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ องค์ประกอบด้านการบังคับตน องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำ องค์ประกอบด้านการปกครอง องค์ประกอบด้านความมีวินัย และองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ การยืนยันจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา จาก การประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีคุณวุฒิ ทางการศึกษาระดับปริญญาคุชฌิบัณฑิต จำนวน 9 คน ซึ่งได้ พิจารณาด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 11 ด้านนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน เห็นชอบด้วยทั้งหมดในทุกด้าน สอดคล้องกับ เรื่องวิทย์ นนทภา (2559 : 144 - 151) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ : ต้นแบบของครู ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่ผู้เรียนประทับใจในทุกระดับชั้นมี 5 ด้านคือ คุณลักษณะส่วนตน การสอนวิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ เหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียน มีความประทับใจ คือการ

ช่วยเหลือลูกศิษย์ที่มีปัญหา เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูกศิษย์ ครูได้แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำจนประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและโครงการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางานวิชาชีพ สำหรับนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

1.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนตระหนักถึง ความรับผิดชอบ และความสุภาพให้เกิดในตนเองมากที่สุด

1.3 ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีเมตตากับศิษย์ และผู้ร่วมงานอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันคุณลักษณะของครูที่ดี

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถใช้หลักจริยธรรมและคุณลักษณะของครูที่ดีเป็นแนวทางด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพสำหรับตอบรับการประเมินวิทยฐานะ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการบริหารงานบนหลักการของความรับผิดชอบต่อการทำงานในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (ม.ป.ป.). คู่มือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). 8 คุณธรรมพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- กันยมาศ ชูจีน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : โมเดลสมการโครงสร้าง. ดุษฎีนิพนธ์
กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- การุณันท์ รัตนแสนวงษ์. (2553). ประชาธิปไตยกับธรรมาภิบาลการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ศรีเคหา.
- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2551). ภาวะผู้นำตามแนวพุทธ. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แก้ว ชิตตะขบ. (2546). รวมวิชาธรรมะศึกษาชั้นตรีตามหลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. 2546.
กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2549). โรงเรียนนี้โออิ้วแมนนิส. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- กนิษฐนิชา ทองสุข. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ กศ.ด.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
“ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556,” (4 ตุลาคม 2556). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130
ตอนที่ 130 ง. หน้า 73.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). วันครูประจำปี 2553. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- คม ชัด ลึก. (2562). ผู้บริหารวงการศึกษาทูจริตเป็นวัฒนธรรม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://www.komchadluek.net/news/local/378497>. 14 กรกฎาคม 2562 พ.ศ. 2562
- คุรุสภา. (2556). สารความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู
ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย
มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http://alumni.rtu.ac.th/doc/
Knowledge_performance.pdf](http://alumni.rtu.ac.th/doc/Knowledge_performance.pdf) 11 เมษายน พ.ศ. 2562.
- _____. (2562). คุรุสภา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.ksp.or.th>. 19 มีนาคม พ.ศ. 2562.
- จักษณา อริรัตน์ปัญญา. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558). “การวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะ
ครูที่ดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 5(2) : 31-34
- จำเริญรัตน์ เจือจันทร์. (2548). จริยศาสตร์ : ทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ
: โอเดียนสโตร์.

- จิตาภา มีเพชร. (2554). การปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิระ งอกศิลป์. (2553). วิชาความประพฤติและการปฏิบัติของวิชาชีพ. ชัยภูมิ : ศิริสัมพันธ์.
- เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม และคณะ. (2553). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการศึกษาแนวโน้ม
คุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
ชุตินา รัชบัวบางแหลม. (มกราคม-เมษายน 2559). “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อน
ภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา,” วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวรวารสารคนครินทร์. 8(1): 173-174.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. ครั้งที่พิมพ์ 13. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์
- จิตาภา เบ็ญจาทิกุล. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุยฎีนิพนธ์ กศ.ค. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ณัฐมน พันธุ์ชาติตรี. (2559). การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุยฎีนิพนธ์ กศ.ค. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดาวรรณ ถวิลการ. (กรกฎาคม-กันยายน 2561). “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับการเสริมสร้าง
ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา,” วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 41(3) : 2-10.
- คุณเดือน พันธุมนาวิน. (2551). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. กรุงเทพฯ : เซน ปรี้นดี้ง.
- ทวีป อภิสัทธ์. (2556). สอนเป็น สอนดี สอนเก่ง. ครั้งที่พิมพ์ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพ ธรรมะตระกูล. (2555). การศึกษาคุณลักษณะของครูยุคใหม่อาจารย์กลุ่มวิชาจิตวิทยาและแนะแนว.
เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). เด็กศรีราชา ร้องผู้ว่าฯ ภัครธรณ์ วอนย้าย ผอ.ร.ร.หลังบริหารงานไม่โปร่งใส.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/society/1203562>.
12 ตุลาคม 2562 พ.ศ. 2562.
- ธนิภา กิริยาพล. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1-7. คุยฎีนิพนธ์ กศ.ค.
(การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- รัชชัย ชุกกลิ่น. (2558). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ธีรังกูร วรบำรุงกุล. (2560). ความเป็นครู. จันทบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____. (2562). (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562). “การนำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแห่งอนาคต,” *Veridian E-Journal, Silpakorn University, Humanities, Social Sciences and arts.* 12(1) : 811-830.
- นิษวัน วรานุสาสน์. (2561). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสุจริต. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- แนวหน้า. (2562). นักเรียนประท้วงขับไล่ ‘ผอ.โรงเรียน’ บริหารงานไม่โปร่งใส. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.naewna.com/likesara/430014>. 22 ตุลาคม 2562.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับงานวิจัยเล่ม 1. ครั้งที่พิมพ์ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี แทนแก้ว. (2552). จริยธรรมกับชีวิต. ครั้งที่พิมพ์ 7. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ประภาศรี สีอำไพ. (2550). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. ครั้งที่พิมพ์ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์บัญชา วฑฒโน (คันทรง). (มกราคม-เมษายน 2559). “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา,” *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(1) : 80-87.
- พระเทพวิสุทธิเมธี. (2539). ธรรมสำหรับครู. ครั้งที่พิมพ์ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. ครั้งที่พิมพ์ 4. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. ครั้งที่พิมพ์ 10. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้งแมส โปรดักส์.
- _____. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. ครั้งที่พิมพ์ 30. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- พระภวานาวีรยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). (2553). *ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครู*. กรุงเทพฯ : สกสค.

- พระมหาสมบุญ ฐธมโม. (กุมภาพันธ์ 2560). “คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา,” วารสาร
มหาวิทยาลัยวิชาการ. 1(2) : 1-12.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545,” (19 ธันวาคม 2545). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119
ตอนที่ 123 ก. หน้า 21.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553,” (22 กรกฎาคม 2553). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127
ตอนที่ 45 ก. หน้า 3.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
หน้า 3-23.
- พระสุชุม สุขวฑฒโก. (มกราคม-มิถุนายน 2559). “ลักษณะของครูที่ดี,” วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. 4(1)
: 33, 41, 47.
- พิภพ วังเงิน. (2547). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- ภูฟ้า เสวกพันธ์. (ม.ป.ป.). ความเป็นครู. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-ความเป็นครู.ภูฟ้า.pdf. 7 เมษายน พ.ศ. 2562.
- ยนต์ ชุ่มจิตร. (2553). ความเป็นครู. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รชาดา สมทรัพย์. (2551). คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://61.7221.112/personalblog/?p=214> : 4 เมษายน 2562.
- รังสรรค์ แสงสุข. (2550). รามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัยและแนวทางสู่การพัฒนา. ครั้งที่พิมพ์ 2.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนวดี โชติกพนิช. (2556). จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนา กาญจนพันธ์. (กันยายน-ธันวาคม 2560). “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร,”
วารสารคุณิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 7(3) : 18-24.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554. ครั้งที่พิมพ์ 2. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- เรื่องวิทย์ นนทภา. (เมษายน-มิถุนายน 2559). “คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ,” วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 10(2) : 152.
- วสิน อินสระ. (2541). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ทองขาว.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559). “จิตวิญญาณความเป็นครู : คุณลักษณะสำคัญของ
ของครูมืออาชีพ,” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 6(2) : 125.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2554). ความเป็นครู. ครั้งที่พิมพ์ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สมบัติ ทิมทรัพย์. (2547). คุณธรรมและจริยธรรมของนักบริหาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมปอง ใจดีเฉย และคณะ. (2557). การศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหมาย ปวะบุตร. (2558). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2561). หนังสือเวียนสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศษ 0206.7/ว 19 ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2561. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://circular59.otepec.go.th/t_circular_hbook_view.php?editid1=342. 8 มิถุนายน 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101718. 14 กรกฎาคม 2562 พ.ศ. 2562.
- สุทนต์ จันทะสินธุ์. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุเทพ ปาลสาร. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธาสิณี แม้นญาติ. (2554). โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพรทิพย์ ธนภัทร โชติวดี. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21. คุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (หลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพัฒน์ ศรีชมชื่น. (2559). จริยธรรมกับชีวิต. อุดรธานี : สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2554). ครูศึกษากับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย. กรุงเทพฯ : พัชรินทร์ พี.

- สุรัตน์ ไชยชมพู่. (เมษายน-กันยายน 2557). “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา,”
วารสารการบริหารการศึกษา. 8(2) : 1-15.
- แสง จันทร์งาม. (2550). 80 ปี เชียงใหม่. กรุงเทพฯ : ธนุชนพรัตน์ตั้ง.
- อาคม มากมีทรัพย์. (2556). จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนาจ ศรีแสง. (2562). สภาพ 1 คุณธรรมพื้นฐานกับครูยุค 4.0 : โดย ดร.อำนาจ ศรีแสง. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_822882. 4 เมษายน 2562.
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2556). ความเป็นครูวิชาชีพ. ครั้งที่ พิมพ์ 2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เอมอร จันทนนตรี. (มกราคม – เมษายน 2560). “หลักพุทธธรรมสำหรับครู,” วารสารธรรม
ทรรศน์. 17(1) : 240-242.
- Brown, Roger. (1965). **Social Psychology**. New York: Free Press.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5 th ed. New York: Harper Collins.
- Gini, A. (1997). “Moral leadership: An overview,” **Journal of Business Ethics**. 16(3) : 323-330.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. 3 rd ed. New York: Teacher College Press.
- Gorton, R. D. (1983). **School Administration and Supervision : Leadership Challenges and Opportunities**. Dubuque: Win C. Brown.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities,”
Education and Psychological Measurement. 30(3) : 607-610.
- Likert, R. (1993). **A Technique for the Measurement of Attitude**. Chicago: Rand Mc Nally.
- McConnell, Lonnie Lane. (1992). “Visionary Leadership and Managerial Leadership in Secondary
School Principals,” **Journal of Dissertations Abstracts International**. 5(27) : 235.
- Northouse, P.G. (2013). **Leadership theory and practice**. 6 th ed. California: SAGE.
- Smith. H.B. (1974). “Effective and Ineffective Behavior of School Principals,” **Dissertation
Abstracts International**. 48 (2) : 1935 - A.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. อาจารย์ ดร.วิบูลย์ บุญลอย อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. นายธีระวัฒน์ สิงหนุต วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
4. ดร.สุชาดา สวัสดิ์ วิทยฐานะครูชำนาญการ
ตำแหน่งครู โรงเรียนระยองวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
5. นางสาวสุดใจ กิจสำเร็จ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่งครู โรงเรียนระยองวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/ว ๑๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/ว ๑๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.วิญฉวี บุญลอย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/ว ๑๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายธีระวัฒน์ สิงหบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๓ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/ว ๑๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านคือ ดร.สุชาติ สวัสดิ์ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญบุคลากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๔๓๑ ๔๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๔๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๓.๑๓/ว ๑๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านคือ นางสาวสุดใจ กิจสำเร็จ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญบุคลากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๓ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/๑๑๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๔๐ ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นางสาวณัฐพร มั่นคง นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาของท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๒๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ที่ อว ๐๖๓๑.๑๓/ว ๑๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วยนางสาวณัฐพร มั่นคง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.กมลวรรณ อนันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกสถานศึกษาของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงขออนุญาตนำเครื่องมือในการวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาของท่าน

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นางสาวณัฐพร มั่นคง เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

ผู้ช่วยอธิการบดี

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๐๐

โทรสาร ๐ ๓๙๔๗ ๑๐๖๑

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี

กรุณาตอบคำถามตามการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาของท่าน คำตอบที่ได้ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวณัฐพร มั่นคง

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () ที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. อายุ

- () 20 - 30 ปี
() 31 - 40 ปี
() 41 - 50 ปี
() มากกว่า 51 ปีขึ้นไป

3. ตำแหน่ง

- () ผู้บริหารสถานศึกษา
() ครู
() ครูผู้ช่วย

4. ประสบการณ์การทำงาน

- () 1 - 10 ปี
() 11 - 20 ปี
() 21 - 30 ปี
() มากกว่า 31 ปีขึ้นไป

5. ขนาดสถานศึกษา

- () สถานศึกษาขนาดเล็ก
() สถานศึกษาขนาดกลาง
() สถานศึกษาขนาดใหญ่
() สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่าน

ระดับการพิจารณา	5	หมายถึง	ปฏิบัติสม่ำเสมอ
	4	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
	3	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
	2	หมายถึง	นาน ๆ ปฏิบัติ
	1	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติ

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในระดับใด						
1	ประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ					
2	ปฏิบัติตนเป็นคนซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา และใจ					
3	บริหารงานสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้					
4	บริหารงานบนหลักของความจริงที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย และระเบียบของสังคม					
5	ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา					
6	ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำสิ่งที่ดีเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง					
7	ประพฤติปฏิบัติตนบนพื้นฐานของศีลธรรม					
8	ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ข้อบังคับ และวินัยของผู้บริหาร					
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความยุติธรรมในระดับใด						
9	วางใจเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา					
10	บริหารงานบนพื้นฐานของความถูกต้องและมีความชอบธรรม					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความยุติธรรมในระดับใด						
11	ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเสมอภาค					
12	มอบหมายภาระหน้าที่ในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม ตรงตามหลักการบริหารงานบุคคล					
13	วินิจฉัยตัดสินปัญหาในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรม					
14	พิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม					
15	บริหารงานด้วยความยุติธรรมไม่เกรงกลัวต่ออำนาจที่ไม่ถูกต้องตามระบบงาน					
16	เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับปรึกษาหารือได้					
17	ยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรอย่างเสมอภาค					
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในระดับใด						
18	ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา					
19	ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สถานศึกษา					
20	รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา					
21	บริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามแผนที่กำหนด					
22	รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง โดยไม่ยกความผิดของตนให้กับผู้อื่น					
23	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
24	มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม					
25	รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง					
26	รับฟังปัญหาอย่างรอบด้านและสามารถแก้ไขปัญหาของหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วง					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความมีเมตตาในระดับใด						
27	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายอย่างเต็มกำลัง					
28	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านสติปัญญา อย่างเต็มความสามารถ					
29	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้านประโยชน์ส่วนตน อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน					
30	ไม่ผูกโกรธต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา					
31	ไม่พยาบาทต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา					
32	ให้ความรักความใส่ใจต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างทั่วหน้า					
33	ปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างทั่วหน้า					
34	ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยปราศจากอคติ					
35	รับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยจิตเมตตา					
36	มีจิตใจที่เป็นกุศลต่อผู้ร่วมงาน					
37	มีไมตรีความปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา					
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความอดทนในระดับใด						
38	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง					
39	ปฏิบัติหน้าที่ไม่หวั่นไหว ท้อถอยในจุดหมายของงาน					
40	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หลงใหลกับอำนาจ คำสรรเสริญ เยินยอ ลาภ ยศ ชื่อเสียง					
41	อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ขัดแย้งเปรียบเปรย ทำให้เจ็บอกเจ็บใจหรือไม่เป็นมิตร					
42	อดทนต่อความกดดันของปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความอดทนในระดับใด						
43	ควบคุมอารมณ์ของตนเอง อันเกิดจากพฤติกรรมของ ผู้ใต้บังคับบัญชา					
44	ปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ที่มีความ ยากลำบากในการทำงาน					
45	ไม่ใช้จำขู่เพื่อกินความจำเป็น					
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความสุภาพในระดับใด						
46	ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ร่วมงานด้วยกริยามารยาทที่งดงาม สุภาพเรียบร้อย					
47	ประพฤติปฏิบัติตน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้อาวุโส					
48	การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะตามโอกาส เวลา และสถานที่					
49	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
50	ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความรุนแรงข่ม ผู้อื่น ด้วยวาจาและท่าทาง					
51	ดำรงตนคำถึงความมีเกียรติและศักดิ์ศรี					
52	ประพฤติปฏิบัติตนให้เกียรติผู้อื่น					
53	วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับคุณลักษณะของท่าน

ระดับการพิจารณา	5	หมายถึง	มีมากที่สุด
	4	หมายถึง	มีมาก
	3	หมายถึง	มีปานกลาง
	2	หมายถึง	มีน้อย
	1	หมายถึง	มีน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับคุณลักษณะของครูที่ดี				
		5	4	3	2	1
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความรู้ในระดับใด						
54	ใฝ่หาความรู้ ในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน					
55	นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
56	มีการพัฒนาความรู้ด้านศาสตร์การสอนของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ					
57	จัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
58	ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเชื่อถือได้					
59	นำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและเหมาะสมกับวัย					
60	เรียนรู้กฎระเบียบขององค์กรและกฎหมายทางสังคม					
61	ใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน					
62	มีทักษะด้านภาษาในการสื่อสาร					

ข้อ	รายการ	ระดับคุณลักษณะของครูที่ดี				
		5	4	3	2	1
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความรู้ในระดับใด						
63	มีความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้สู่การพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณของตนเองให้เจริญก้าวหน้า					
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านบุคลิกภาพที่ดีในระดับใด						
64	การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ					
65	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
66	ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีคล่องตัวในการทำงาน					
67	แสดงออกทางอารมณ์ที่เป็นมิตรต่อผู้ร่วมงานและนักเรียน					
68	ทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน					
69	แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
70	พูดจาสุภาพให้เกียรติผู้อื่น					
71	พูดจาไม่มีสาระมีเหตุผล					
72	สามารถควบคุมอารมณ์ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิดรำคาญ					
73	ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์					
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความอดทนในระดับใด						
74	มีความพยายามเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ					
75	อดทนสภาวะการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน					
76	จิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ					
77	อดทนต่อกิเลสในการใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง					
78	ความอดทนต่อภาวะความเครียดความกดดันในการทำงาน					
79	อดทนต่อกิเลส ไม่ใช้วิชาชีพแสดงหาประโยชน์ส่วนตน					

ข้อ	รายการ	ระดับคุณลักษณะของครูที่ดี				
		5	4	3	2	1
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความอดทนในระดับใด						
80	อดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจอันเกิดจากพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาหรือผู้เพื่อนร่วมงาน					
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความมีเมตตาในระดับใด						
81	มีความปรารถนาดีคอยช่วยเหลือศิษย์ให้เจริญก้าวหน้า					
82	เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจเมื่อศิษย์ต้องการความช่วยเหลือ					
83	ปฏิบัติตนต่อศิษย์ ทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยเป็นธรรมเสมอภาคกัน					
84	แสดงออกด้วยมิตรไมตรี แก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน					
85	ให้คำแนะนำสั่งสอน และให้กำลังใจแก่ศิษย์อย่างเท่าเทียม					
86	แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ					
87	มีไมตรีความปรารถนาดีแก่เพื่อนร่วมงาน					
88	ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน					
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความซื่อสัตย์ในระดับใด						
89	ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู					
90	ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของเพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มาเป็นของตนเอง					
91	ไม่ใช้เวลาราชการในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน					
92	รักษาคำพูดแก่ศิษย์ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน					
93	มีความจริงใจ ไม่เอาเปรียบต่อเพื่อนร่วมงาน					
94	ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น					
95	ถ่ายทอดวิชาความรู้ และทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง					

ภาคผนวก ง
คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 20 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
ผู้บริหารสถานศึกษามีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในระดับใด								
1 ประพฤติปฏิบัติตนซื่อสัตย์ ต่อวิชาชีพ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	เหมาะสม
2 ปฏิบัติตนเป็นคนซื่อตรง ทั้ง ทางกาย วาจา และใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
3 บริหารงานสถานศึกษาด้วยความ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ในการดำเนินงาน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
4 บริหารงานบนหลักของ ความจริงที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย และระเบียบ ของสังคม	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	เหมาะสม
5 ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชา	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
6 ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในการ กระทำสิ่งที่ผิดเพื่อ ประโยชน์ส่วนตน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
7 ประพฤติปฏิบัติตนบน พื้นฐานของศีลธรรม	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	เหมาะสม
8 ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ ข้อบังคับ และวินัยของ ผู้บริหาร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความยุติธรรมในระดับใด									
9	วางใจเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรม								
	แก่ผู้ได้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
10	บริหารงานบนพื้นฐานของความถูกต้องด้วยเหตุและผล								
		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
11	ปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเสมอภาค								
		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
12	มอบหมายภาระหน้าที่ในการทำงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม ตรงตามความสามารถ								
		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
13	วินิจฉัยตัดสินปัญหาในการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรม								
		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
14	พิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม								
		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
15	บริหารงานด้วยความยุติธรรมไม่เกรงกลัวต่ออำนาจที่ไม่ถูกต้องตามระบบงาน								
		+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
16	เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับปรึกษาหารือได้								
		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความยุติธรรมในระดับใด									
17	ยอมรับความคิดเห็นของบุคลากร	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบในระดับใด									
18	ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
19	ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
20	รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
21	บริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามแผนที่กำหนด	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
22	รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเองโดยไม่ยกความผิดของตนให้กับผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
23	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
24	มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
25	รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบในระดับใด									
26	รับฟังปัญหาและสามารถ แก้ไขปัญหา ของหน่วยงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความมีเมตตาในระดับใด									
27	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้าน กำลังกายอย่างเต็มกำลัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
28	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้าน สติปัญญา อย่างเต็ม ความสามารถ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
29	เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้าน ประโยชน์ส่วนตน อันจะก่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติงาน	+1	-1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
30	ไม่ผูกโกรธต่อผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
31	ไม่พยาบาทต่อผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
32	ให้ความรักความใส่ใจต่อ ผู้ร่วมงานหรือ ผู้ได้บังคับบัญชา โดยเว้น จากราคะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
33	ปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชา อย่างทั่วหน้า	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความมีเมตตาในระดับใด									
34	ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาโดยปราศจากอคติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
35	รับฟังปัญหาความทุกข์ร้อนแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาดูญาติมิตร	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
36	มีจิตใจที่เป็นกุศลต่อผู้ร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
37	มีไมตรีความปรารถนาดีแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชา	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความอดทนในระดับใด									
38	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง	+1	-1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
39	ปฏิบัติหน้าที่ไม่หวั่นไหว ให้อภัยในจุดหมายของงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
40	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หลงใหลกับอำนาจ คำสรรเสริญเยินยอ ลาก ยศ ชื่อเสียง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความอดทนในระดับใด								
41	อดทนต่อความไม่พอใจในคำพูดที่ขัดแย้งเปรียบเปรย ทำให้เจ็บอกเจ็บใจหรือไม่เป็นมิตร					4	0.80	เหมาะสม
42	อดทนต่อความกดดันของปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ					4	0.80	เหมาะสม
43	ควบคุมอารมณ์ของตนเอง อันเกิดจากพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา					5	1	เหมาะสม
44	ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่มีความยากลำบากในการทำงาน					5	1	เหมาะสม
45	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ					1	0.20	ไม่เหมาะสม
46	ไม่ใช้จ่ายฟุ้งเพื่อเกินความจำเป็น					3	0.60	เหมาะสม
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความสุภาพในระดับใด								
47	ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ร่วมงานด้วยกริยามารยาทที่ดีงาม สุภาพเรียบร้อย					5	1	เหมาะสม
48	ประพฤติปฏิบัติตน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส					5	1	เหมาะสม

ตาราง 20 (ต่อ)

จรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป		
	1	2	3	4	5					
ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรยาบรรณด้านความสุภาพในระดับใด										
49	การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะตาม โอกาส เวลา และสถานที่		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
50	การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
51	ไม่แสดงความก้าวร้าว วางอำนาจด้วยความ รุนแรงข่มผู้อื่น ด้วยวาจา และท่าทาง		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
52	ดำรงตนคำถึงความมี เกียรติและศักดิ์ศรี		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
53	ประพฤติปฏิบัติตนให้ เกียรติผู้อื่น		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
54	วางตนเหมาะสมตาม วัฒนธรรมไทย		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

จากตาราง 20 แสดงว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.20 – 1.00

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 21 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความรู้ในระดับใด								
1	ไฝหาความรู้ ในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
2	นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
3	มีการพัฒนาความรู้ด้านศาสตร์การสอนของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
4	จัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
5	ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
6	นำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความรู้ในระดับใด								
7	เรียนรู้กฎระเบียบขององค์กร และกฎหมายทางสังคม					5	1	เหมาะสม
8	ใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน					5	1	เหมาะสม
9	มีทักษะด้านภาษาในการสื่อสาร					4	0.80	เหมาะสม
10	เรียนรู้ที่พัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณของตนเองให้เจริญก้าวหน้า					4	0.80	เหมาะสม
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านบุคลิกภาพที่ดีในระดับใด								
11	การแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ					5	1	เหมาะสม
12	การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย					5	1	เหมาะสม
13	ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีคล่องตัวในการทำงาน					5	1	เหมาะสม
14	แสดงออกทางอารมณ์ที่เป็นมิตรต่อผู้ร่วมงานและนักเรียน					5	1	เหมาะสม
15	ทักษะการสื่อสารใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจน					5	1	เหมาะสม

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านบุคลิกภาพที่ดีในระดับใด								
16	แสดงออกทางสุขภาพจิตที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					5	1	เหมาะสม
17	พูดจาไพเราะแก่เพื่อนร่วมงานและนักเรียน					4	0.80	เหมาะสม
18	พูดจา มีสาระ มีเหตุผล					5	1	เหมาะสม
19	สามารถควบคุมอารมณ์ไม่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ง่ายจนเกินไป เช่น อารมณ์ดีใจ อารมณ์โกรธ หรืออารมณ์หงุดหงิด					5	1	เหมาะสม
20	ดูแลสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์					4	0.80	เหมาะสม
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความอดทนในระดับใด								
21	มีความพยายามเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จ					4	0.80	เหมาะสม
22	อดทนสภาวะการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน ที่มีความแตกต่างกัน					5	1	เหมาะสม
23	จิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ					5	1	เหมาะสม

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป		
	1	2	3	4	5					
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความอดทนในระดับใด										
24	อดทนต่อกิเลสในการใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพอเพียง		+1	-1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
25	ความอดทนต่อภาวะ ความเครียดความกดดัน ในการทำงาน		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
26	อดทนต่อกิเลส ไม่ใช้ วิชาชีพแสวงหาประโยชน์ ส่วนตน		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
27	อดทนต่อความ โกรธ ความ ไม่พอใจอันเกิดจาก พฤติกรรมของ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้เพื่อน ร่วมงาน		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความมีเมตตาในระดับใด										
28	มีความปรารถนาดีคอย ช่วยเหลือศิษย์ให้ เจริญก้าวหน้า		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
29	เป็นที่พึ่งพาแก่ศิษย์ด้วย ความเต็มใจเมื่อศิษย์ ต้องการความช่วยเหลือ		+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
30	ปฏิบัติตนต่อศิษย์ ทั้งทาง กาย วาจา และใจโดยเท่า เทียมกัน		+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความมีเมตตาในระดับใด									
31	แสดงออกด้วยมิตรไมตรี								
	แก่ศิษย์และผู้ร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
32	ให้คำแนะนำสั่งสอน และให้								
	กำลังใจแก่ศิษย์อย่างทั่วหน้า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
33	แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่น								
	ประสบความสำเร็จ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
34	มีไมตรีความปรารถนาดี								
	แก่เพื่อนร่วมงาน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
35	ไม่ผูกโกรธหรือพยาบาทแก่								
	ศิษย์และผู้ร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความซื่อสัตย์ในระดับใด									
36	ประพฤติปฏิบัติตนด้วย								
	ความซื่อสัตย์สุจริตต่อ								
	วิชาชีพครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
37	ไม่กล่าวอ้างนำผลงานของ								
	เพื่อนร่วมงานหรือศิษย์มา								
	เป็นของตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
38	ไม่ใช้เวลาราชการในการ								
	แสวงหาประโยชน์ส่วนตน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
39	รักษาคำพูดแก่ศิษย์								
	ผู้บังคับบัญชาและเพื่อน								
	ร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
40	มีความจริงใจ ไม่เอาเปรียบ								
	ต่อเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

ตาราง 21 (ต่อ)

คุณลักษณะของครูที่ดี	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป	
	1	2	3	4	5				
ครูมีคุณลักษณะที่ดีด้านความซื่อสัตย์ในระดับใด									
41	ประพฤติปฏิบัติอย่าง ตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม
42	ถ่ายทอดวิชาความรู้ และ ทักษะให้แก่ศิษย์โดยไม่ ปิดเบือน ปิดบัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เหมาะสม

จากตาราง 21 แสดงว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 18 ได้ค่าดัชนี ความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก จ

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ความซื่อสัตย์	
1	0.49
2	0.84
3	0.56
4	0.65
5	0.32
6	0.84
7	0.56
8	0.32
ความยุติธรรม	
9	0.82
10	0.84
11	0.75
12	0.65
13	0.32
14	0.56
15	0.32
16	0.82
17	0.84

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 22 (ต่อ)

	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ความรับผิดชอบ		
	18	0.49
	19	0.84
	20	0.56
	21	0.82
	22	0.71
	23	0.49
	24	0.32
	25	0.82
	26	0.84
ความมีเมตตา		
	27	0.65
	28	0.82
	29	0.84
	30	0.49
	31	0.84
	32	0.32
	33	0.82
	34	0.84
	35	0.56
	36	0.84
	37	0.71

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ความอดทน	
38	0.65
39	0.32
40	0.65
41	0.49
42	0.56
43	0.65
44	0.32
45	0.84
ความสุภาพ	
46	0.32
47	0.56
48	0.65
49	0.31
50	0.65
51	0.84
52	0.56
53	0.65

จากตาราง 22 แสดงว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 18 จำนวน 53 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 ถึง 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ความรู้	
1	0.68
2	0.64
3	0.68
4	0.69
5	0.68
6	0.86
7	0.63
8	0.70
9	0.69
10	0.21
บุคลิกภาพที่ดี	
11	0.86
12	0.64
13	0.70
14	0.69
15	0.21
16	0.86
17	0.64
18	0.68
19	0.69
20	0.69

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ความอดทน	
21	0.86
22	0.64
23	0.70
24	0.46
25	0.43
26	0.21
27	0.86
ความมีเมตตา	
28	0.21
29	0.46
30	0.21
31	0.38
32	0.86
33	0.69
34	0.69
35	0.86
ความซื่อสัตย์	
36	0.64
37	0.21
38	0.69
39	0.63
40	0.63
41	0.61
42	0.21

จากตาราง 23 แสดงว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 42 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง 0.86 และมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวณัฐพร มั่นคง
วัน เดือน ปีเกิด	17 กุมภาพันธ์ 2535
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	179 ถนนตากสินมหาราช ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 21000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ข้าราชการครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนระยองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกงไกรลาศวิทยา
พ.ศ. 2553	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกงไกรลาศวิทยา
พ.ศ. 2559	การศึกษาระดับบัณฑิต กศ.บ. (เทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2563	ครุศาสตรมหาบัณฑิต ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี